

atp=

Pension i tal 2024

Indsigt i
det danske
pensionssystem

1. Pensionssystemet i Danmark	5
1.1 Historien om udviklingen af det danske pensionssystem	5
1.2 Pensionssystemets formål	9
1.3 Pensionspyramiden.....	10
Pensionssystemet har reelt fem søjler	12
2. Indbetalinger til pension og udbredelse af pensionsordninger	15
2.1 Indbetalingerne i pensionssystemet.....	15
2.2 Udbredelsen af ordningerne i pensionssystemet	16
2.3 Skattereglernes påvirkning af pensionsindbetalingerne	18
2.4 Udviklingen i indbetalinger til SUPP	20
2.5 Dem der indbetaler meget lidt til pension – restgruppen i pensionssystemet	22
2.6 Pension er et spørgsmål om forbrug nu eller senere.....	26
Fire forklaringer på, at folk ikke sparer nok op til pension	27
3. Tilbagetrækning og levetid	29
3.1 Tilbagetrækningsruterne i Danmark og deres respektive reformer de seneste 25 år	29
Førtidspension og seniorpension.....	29
Fleksjob og fleksydelse	32
Efterløn	33
Tidlig pension.....	34
Overgangsydelse	34
Folkepension.....	34
3.2 De seneste 25 års udvikling i tilbagetrækningen	35
3.3 Udvikling i den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder	36
3.4 Opsat pension	40
3.5 Arbejdsudbud og selvpension	41
Den overordnede tilbagetrækning blandt personer, som er 50+	42
Selvpensionering blandt 60+-årige.....	43
Hvordan defineres selvpension?.....	43
Hvorfor ser vi sådan en kraftig stigning i selvpensionering de seneste år?	46
Hvad karakteriserer dem, der vælger at bruge selvpensionering?	46
Hvad kan vi forvente i fremtiden mht. selvpensionering?	49
3.6 Længere levetider og højere folkepensionsalder	51
4. Danskernes pensionsformuer	54
4.1 Udviklingen i danskernes bruttopensionsformuer 1994-2022	54
Folkepensionens formueværdi.....	56
4.2 Fordelingen af pensionsformuerne	56
Pensionsformuen er mindre skævt fordelt i dag end tidligere.....	57
5. Pensionisternes indkomster.....	60

5.1 Udbetalingerne i pensionssystemet.....	60
5.2 Næsten alle folkepensionister modtager privat pension i dag.....	61
5.3 Dækningsgrader for pensionister i 2022 og i fremtiden.....	62
5.4 Grundpensionen får større betydning med alderen.....	65
De offentlige pensioner yder en forsikring mod faldende private pensioner	67
6. ATP's rolle i det danske pensionssystem	72
6.1 Fortællingen om ATP Livslang Pension og rollen i pensionssystemet.....	72
6.2 ATP, SUPP og OP dækker tilsammen næsten alle danskere.....	74
6.3 En moderne garanti og lave omkostninger	76
Rentetilpasning og moderne garanti	77
Lave omkostninger.....	77
6.4 Grundpensionen er vigtig i dag og i fremtiden	79
7. Appendiks.....	84
7.1 Ordbog	84
7.2 Tal til figurene i afsnit 3.5	89
7.3 Rapportens datagrundlag.....	93
7.4 Litteraturhenvi sning.....	94

1.

Pensionssystemet i Danmark

1. Pensionssystemet i Danmark

Det danske pensionssystem er en kompleks størrelse, men et pensionssystem skal også løse mange forskellige opgaver på samme tid. Helt enkelt kan man sige, at et pensionssystem skal sikre, at alle borgere har en tilstrækkelig indkomst gennem hele pensionstilværelsen, uanset hvilket arbejdsliv de måtte have haft, samtidig med at det hele hænger samfundsøkonomisk sammen. Det danske pensionssystem er opbygget af tre grund søjler ligesom i mange andre lande. De tre søjler spiller vidt forskellige roller, som hver især er med til at bidrage til at gøre det danske pensionssystem til et af verdens bedste.

Kapitel 1 giver en forståelse af de enkelte søjlers tilblivelse samt deres opbygning og betydning for pensionisterne. Kapitlet fortæller i afsnit 1.1 kort historien om udviklingen af det danske pensionssystem fra den tidlige start ved grundloven i 1849. Afsnit 1.2 fokuserer på de ønsker borgere og samfundet kan have til pensionssystemet, mens afsnit 1.3 gennemgår pensionspyramiden og elementerne i det danske pensionssystem i dag.

1.1 Historien om udviklingen af det danske pensionssystem

Det danske pensionssystem har sine rødder helt tilbage i grundloven i 1849 og pensionsloven i 1851, hvor de første tjenestemandspensioner blev indført – se Figur 1.1.1. Men det var først i 1891, at grundlaget for den universelle grundpension blev lagt med indførelsen af alderdomsunderstøttelsen. Understøttelsen blev indført i forbindelse med vedtagelsen af alderdomsforsørgelsesloven, der skulle sikre, at udsatte ældre, som havde indfødsret og bopæl i Danmark, kunne ansøge om en beskeden alderdomsunderstøttelse, hvis de var over 60 år og "værdigt trængende". Alderdomsunderstøttelsen blev ændret i 1922 til aldersrente og gjort til et retsprincip. Herefter havde alle, der levede op til kravene, og hvis indtægt og formue var under et vist beløb, ret til at modtage støtten. Både alderdomsunderstøttelsen og aldersrenten var en markant ændring fra andre og tidligere understøttelsesordninger, ved at de ikke var karakteriseret som fattighjælp, og at man derfor ikke mistede stemmeretten ved at modtage hjælpen.

I den private sektor blev den første pensionskasse "Værkstedsfunktionærer i Jernet" oprettet i 1900. Senere gik en række arbejdsgiverorganisationer og funktionærforeninger sammen i 1917 og dannede et selvstændigt pensionsselskab med almennyttigt formål, som i dag er kendt som PFA Pension. I 1919 fulgte Andels Pension (i dag AP Pension), og i 1928 blev Kommunernes Pensionskasse (i dag Sampension) oprettet. I løbet af 1940'erne begyndte nogle af de første tværgående pensionskasser at se dagens lys. I 1946 blev Lægernes Pensionskasse oprettet, og i løbet af 1950'erne fulgte andre akademikere og faggrupper inden for sundhedsområdet (det gjaldt fx arkitekter, fysioterapeuter, ergoterapeuter, sygeplejersker og sygehjælpere).

Figur 1.1.1 Nedslagspunkter i historien om opbygningen af det danske pensionssystem

Før 1990	1991 – 2010	2011 og frem
<p>1849 Grundloven.</p> <p>1851 Tjenestemandspension indføres som lovfæstet ret.</p> <p>1891 Aldersunderstøttelsen indføres.</p> <p>1900 Første pensionskasse.</p> <p>1917 Det senere PFA oprettes.</p> <p>1922 Aldersrenten indføres.</p> <p>1928 Kommunernes Pensionskasse (Sampension) oprettes.</p> <p>1957 Folkepensionen indføres 1. april – rettighedsbaseret pension til ældre.</p> <p>1964 ATP oprettes som et opsparingsbaseret supplement til folkepensionen.</p> <p>1979 Efterlønnen indføres.</p> <p>1987 Fælleserklæringen. Grundlaget for de "nye" overenskomstbaserede arbejdsmarkedspensioner.</p>	<p>1993 ATP udvides til også at omfatte dagpengemodtagere.</p> <p>1997 ATP udvides til at omfatte modtagere af kontanthjælp, revalideringsydelse, mv.</p> <p>1998 Midlertidig Pensionsopsparing (senere SP) indføres for lønmodtagere og selvstændige.</p> <p>1999 Efterlønnen afkortes fra 7 til 5 år. Reglerne for fradrag for pensionsindbetalinger ændres.</p> <p>2003 Ældrechecken indføres. SUPP indføres for førtidspensionister. Obligatorisk ATP for nye førtidspensionister.</p> <p>2004 Folkepensionsalderen nedsættes fra 67 til 65 år. SP-opsparingen suspenderes. Opsat folkepension bliver muligt.</p> <p>2006 Velfærdsforliget – Efterløns- og folkepensionsalder kobles til forventet levealder.</p> <p>2010 Loft over indbetalinger til ratepension. SP-opsparingen udbetales.</p>	<p>2011 Tilbagetrækningsreform – Efterlønnen afkortes fra 5 til 3 år. Hævelsen af efterløns- og folkepensionsalder fremrykkes.</p> <p>2012 Loftet over indbetalinger til ratepension sænkes.</p> <p>2013 Aldersopsparingen erstatter kapitalpension. SUPP flyttes til ATP.</p> <p>2015 Folketinget løfter for første gang pensionsalderen i fremtiden (2030) pbg. af levetiden.</p> <p>2018 Loftet over indbetalinger til aldersopsparing aldersdifferentieres. Ændring af tidligste udbetalingsalder for nye pensionsordninger. Ekstra og aldersopdelte pensionsfradrag.</p> <p>2019 Midlertidig forhøjelse af modregningsgrænsen for folkepensionens pensionstillæg. Indførelse af skattefri seniorpræmie.</p> <p>2020 OP og Seniorpension indføres 1. januar.</p> <p>2022 Tidlig pension indføres 1. januar.</p> <p>2023 Modregning i folkepensionen pbg. af arbejdsindkomst afskaffes. Pr. 1 januar kan man indbetale det høje beløb 7 år før folkepensionsalderen til aldersopsparing – tidligere var det 5 år. Den årlige indbetaling for alle alderstrin er også sat op.</p>

I september 1956 vedtog Folketinget et pensionsforlig, der gjorde, at aldersrenten 1. april 1957 skiftede navn til folkepensionen. Den afgørende forskel mellem aldersrenten og folkepensionen var, at behovskriteriet bortfaldt, så enlige kvinder over 62 år og alle andre borgere over 67 år nu var berettiget til at modtage et beskedent mindstebeløb (grundbeløb), der dog var afhængig af borgerens indtægt. Ydelsen var dermed blevet universel for danske statsborgere bosat i landet på baggrund af ens alder. Folkepensionen var dog stadig ikke ens for alle, da den universelle del kun gjaldt et mindstebeløb, der udgjorde omkring $\frac{1}{4}$ af den fulde folkepension, der stadig var forbeholdt personer uden nogen som helst anden indtægt. I 1964 blev det besluttet at indføre fuld, almindelig folkepension til alle. Det betød, at man herfra gradvist hævede folkepensionens mindstebeløb, indtil det i 1970 var blevet lig det maksimale grundbeløb. Samtidig tilføjede man et "pensionstillæg" til alle. Tillægget aftrappes når den private skattepligtige indkomst overstiger et bestemt niveau. Folkepensionen har således ændret sig siden vedtagelsen, først til en ensretning af ydelse og pensionsaldre og senere gradvist mod en højere grad af indtægtsgraduering via modregningsreglerne i pensionstillægget og senere også i ældrechecken.

Indtil 1960'erne var det almindelig praksis at ansætte folk i staten og i det offentlige som tjenestemænd, hvilket indebar yderst fordelagtige ansættelsesvilkår og en god pensionsordning. I takt med den voldsomme udbygning af den offentlige sektor ønskede man imidlertid at reducere antallet af tjenstemandsansættelser til fordel for mere fleksible ansættelsesordninger. Ordningen har derfor været under afviklingen siden da, og i dag er det kun ganske få faggrupper, der bliver ansat som tjenestemænd. Skiftet medførte også, at der i perioden 1954-1961 blev oprettet pensionskasser for civilingeniørerne, magistrene, juristerne og økonomerne, hvorved flere akademikergrupper blev dækket af arbejdsmarkedspensioner.

I 1960'erne kom finanssektoren, resten af sundhedssektoren og det øvrige offentlige funktionærområde også med på pensionsvognen, og i 1970'erne begyndte en række kommuner at tegne pensionsordninger for de kontoransatte funktionærer under LO. Selvom der således var blevet oprettet mange enkelte pensionsordninger, var situationen i slutningen af 1980'erne, at store dele af det private arbejdsmarked og dele af de LO-organiserede offentligt ansatte – i alt ca. to tredjedele af arbejdsstyrken – stadig stod uden en arbejdsmarkedspension. Det var især ufaglærte på det private og offentlige arbejdsmarked samt faglærte på det private arbejdsmarked, der ikke var omfattet af en arbejdsmarkedspension. Kombineret med, at flere og flere kvinder var kommet på arbejdsmarkedet op igennem 1960'erne og 1970'erne, betød det også, at flere par begyndte at gå på pension fra to arbejdsindkomster til to folkepensioner. Dette medførte en større nedgang i indkomst end tidligere, hvor parrene i højere grad var kommet fra én arbejdsindkomst til to folkepensioner.

LO fremlagde derfor i 1985 et forslag til en pensionsreform, som i 1987 udmøntede sig i Fælleserklæringen. Fælleserklæringen sørgede for, at der blev opbygget arbejdsmarkedspensioner for store dele af de grupper, der endnu ikke var omfattet af en arbejdsmarkedspension. Det var dog først under overenskomstforhandlingerne i 1989 og i 1991, at man vedtog opbygningen af de nye arbejdsmarkedspensioner. I 1989 gjaldt det de ufaglærte i den offentlige sektor, og i 1991 gjaldt det både de faglærte og de ufaglærte i den private sektor. Pensionsbidragene var i starten meget beskedne – kun 0,9 pct. af lønnen (1993). I løbet af 1990'erne og starten af det nye årtusinde blev ordningerne udbygget, og bidragsprocenten nåede i 2009 op på 12 pct., som var målsætningen for de "nye" ordninger. Bidragsprocenterne i de obligatoriske arbejdsmarkedspensioner starter i dag typisk omkring 12 pct. og er

omkring 17-18 pct. for de højeste dækninger. Udvidelserne af arbejdsmarkedspensionerne har betydet, at langt flere i dag er omfattet af en pensionsordning.

Arbejdsmarkedets Tillægspension (ATP) blev oprettet i 1964 for at sikre pensionister et supplement til folkepensionen og dermed en økonomisk grundtryghed. ATP Livslang Pension er ikke i traditionel forstand en arbejdsmarkedspension, men derimod en obligatorisk lovfæstet socialforsikringsordning, der blev vedtaget af Folketinget ved lov i 1964. Ordningen er udvidet fra kun at dække beskæftigede lønmodtagere til også at omfatte stort set alle modtagere af overførselsindkomster. Udvidelserne skete i hhv. 1993 og 1997. I dag er det primært kun fire grupper, der står uden for ATP Livslang Pension – modtagere af SU, selvstændige, førtidspensionister fra før 2003 og efterlønsmodtagere¹. For de sidste tre gruppers vedkommende gælder dog, at de har mulighed for frivilligt at tilmelde sig ATP Livslang Pension, og for SU-modtagerne gælder, at en del af disse har et studiejob, hvorigennem de indbetaler til ATP Livslang Pension. Størstedelen af danskerne på arbejdsmarkedet – 88 pct. – indbetaler dermed til ATP Livslang Pension.

I 2003 blev den Supplerende Arbejdsmarkedspension for førtidspensionister (SUPP) indført og i 2013 flyttes den til ATP, hvorefter den bliver udbetalt sammen med ATP Livslang Pension.

Fra 2020 er Obligatoriske Pensionsordning (OP) indført i ATP for modtagere af overførselsindkomster. Ordningen har til formål at reducere restgruppen på pensionsområdet, og den dækker lidt flere overførselsmodtagere end ATP Livslang Pension – herunder førtidspensionister på ordningen fra før 2003, alle ydelsesmodtagere uanset størrelsen af ydelsen og efterlønsmodtagere. Efter indførelsen af OP i starten af 2020 indbetaler 91 pct. af de 18-66-årige til en af ATP's ordninger. Både ATP Livslang Pension, OP og SUPP udbetales i dag som en samlet pension – nemlig ATP Livslang Pension. ATP-ordningerne er dermed klart de pensionsordninger, der dækker bredest.

Pensionssystemets ordninger står ikke alene, men er tæt forbundet med reglerne for tilbagetrækning. Det gælder både i forhold til ændringer i folkepensionsalderen, men også til forskellige tiders mulighed for tidlig tilbagetrækning (før folkepensionsalderen), som indførelsen af efterlønsordningen er et eksempel på. Oliekriserne i 1973 og 1979 fik ledigheden til at stige voldsomt op igennem 1970'erne, og ledigheden nåede i 1980 op på 7 pct. af arbejdsstyrken, hvilket var et højt niveau i forhold til 1960'erne, hvor ledigheden havde ligget på omkring 1-2 pct. I løbet af 1960'erne og 1970'erne kom der samtidig også politisk fokus på arbejdsmiljøproblemer, miljøbelastning og nedslidning. Politikerne valgte derfor at indføre efterlønsordningen 1. januar 1979, som skulle medvirke til at give plads til de unge på arbejdsmarkedet samt give de nedslidte en mulighed for at trække sig tilbage. Efterlønnen har siden 1990'erne været genstand for mange politiske reformer og diskussion – både i form af udvidelser, fx med overgangsydelsen, og indskrænkninger i form af en reduktion fra 7 år til 3 år, øget modregning og hævet efterlønsalder.

I en lang periode har fokus i høj grad været på at fastholde personer på arbejdsmarkedet frem mod og i nogen grad efter folkepensionsalderen. De forskellige muligheder for tidlig tilbagetrækning er i vid udstrækning blevet indskrænket eller afviklet og folkepensionsalderen (og efterlønsalderen) er blevet sat op. Dog er der i de seneste år sket en række lempelser igen med indførelsen af Seniorpension og Tidlig Pension. Her gives der

---

¹ Modtagere af fleksløntilskud, fleksydelse og delpension indbetaler heller ikke til ATP Livslang Pension, men udgør et relativt lille antal personer i forhold til de øvrige grupper.

blandt andet mulighed for, at personer der er nedslidte eller som har haft en lang arbejdsmarkedshistorik kan trække sig tidligere tilbage fra arbejdsmarkedet.

Et gennemgribende fokus har samtidig været på at gøre det mere økonomisk attraktivt at fortsætte på arbejdsmarkedet også efter folkepensionsalderen, idet det siden 2004 har været muligt at udskyde (opsætte) sin folkepension. Derudover har man vedtaget reformer, der øger det økonomiske incitament til at fortsætte på arbejdsmarkedet – fx øget beskæftigelsesfradrag, skattefri seniorpræmie de første to år man arbejder efter folkepensionsalderen og den skattefri præmie i efterlønsordningen – alt sammen for at motivere folk til at arbejde længere.

1.2 Pensionssystemets formål

I udgangspunktet forsøger ethvert pensionssystem (også det danske) at opfylde og balancere flere forskellige – og nogle gange modstridende – formål.

Hvis man ser på pensionssystemet ud fra det enkelte individ, ønsker mange borgere en sikring imod ”fattigdom” i alderdommen, men har samtidig også et ønske om individualitet, fleksibilitet og valgfrihed. Borgeren kan derfor have følgende ønsker til pensionssystemet.

1. *Beskyttelse mod fattigdom* – At pensionssystemet sikrer, at alle har en tilstrækkelig indkomst, når man bliver ældre og ikke længere kan arbejde – altså efter pensionering.
2. *Opsparing til indkomstudjævning over livet* – At pensionssystemet sikrer, at den enkelte borgers indkomst udjævnes over livet, så levestandarden efter pensionering svarer nogenlunde til det, den var før pensionering.
3. *Risikodeling mellem borgere* – At pensionssystemet i et vist omfang er en fælles forsikring, hvor vi deler de risici, vi hver især har for at blive ramt af hændelser, der kan resultere i manglende eller utilstrækkelig pensionsopsparing, fx arbejdsløshed, sygdom, lave afkast, ægtefællens død osv.
4. *Fleksible udbetalingsmuligheder* – At pensionssystemet optimalt set giver borgeren mulighed for at tilpasse udbetalingen til forbrugsbehovet. Det er ikke sikkert, at borgeren ønsker, eller har brug for, den samme indkomst igennem hele pensionstilværelsen, men måske i højere grad har et større forbrugsbehov de første år som pensionist og til gengæld til tilsvarende mindre i de sidste år.
5. *Valgfrihed ift. ordning og produkt* – At pensionssystemet giver den enkelte borger mulighed for at påvirke sin opsparing. Dette kan for eksempel ske gennem valg af pensionselskab, pensionsprodukt og risikoprofil i produktet. Men det kan også ske ved opsparing i alternativer – for eksempel ved at afdrage på gæld eller lignende.
6. *Valgfrihed ift. tilbagetrækningstidspunkt* – At pensionssystemet giver borgeren mulighed for i et eller andet omfang selv at vælge tilbagetrækningstidspunktet fx i forhold til nedslidning og helbred.
7. *Retfærdighed mellem generationer* – At pensionssystemet overordnet bør afspejle en ambition om at stille generationer ens. Således at nuværende generationer hverken har bedre eller dårligere økonomiske pensionsforhold eller forventninger til den offentligt støttede pensionsperiode ift. kommende generationer.

8. *Tryghed via forudsigelighed* – At pensionssystemet har en sådan robusthed, at borgerne har tillid til, at en beslutning truffet i dag kan forventes at få nogenlunde de konsekvenser i fremtiden, som man forventede.

Ud fra et samfundsperspektiv skal pensionssystemet sikre, at borgerne har et incitament til at spare op til sin egen alderdom, og at pensionssystemet er finansielt holdbart. Samfundet kan dermed bl.a. have følgende supplerende ønsker til pensionssystemet:

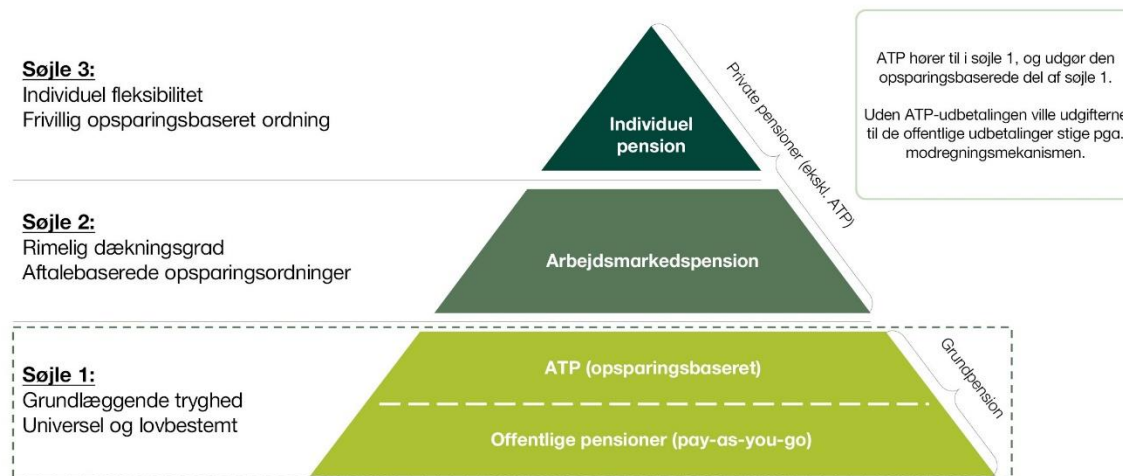
9. *Klare incitamenter til at arbejde* – At pensionssystemet giver et incitament til, at den enkelte arbejder så længe som muligt, og ikke går for tidligt på pension. Derfor er det vigtigt, at systemet er indrettet så det understøtter den enkeltes incitament til at arbejde.
10. *At flest mulige sparer op til deres egen pension* – At pensionssystemet giver et incitament til, at de enkelte sparer op til pension eller støtter, at man skal spare op til pension. Pensionssystemet bør derfor tilstræbe en indretning sådan, at det kan betale sig for den enkelte selv at spare op til pension, og at så mange som muligt sparer op til deres egen pension.
11. *Finansiell holdbarhed* – At pensionssystemets er finansiell holdbart, så man også i fremtiden kan levere en stabil grundsikring igennem alderdommen. Afgørende for holdbarheden er sammenhængen mellem levealder og tilbagetrækningsalder, og at dem der selv har store private pensioner modregnes i de offentlige pensioner.

Borgerperspektivet og samfundsperspektivet kan have modstridende ønsker. Selv for den enkelte borger er der variationer i forhold til det optimale pensionssystem. Offentlige ydelser kan ikke målrettes, uden at man samtidig i større eller mindre omfang mindsker tilskyndelsen til opsparing. Og man kan heller ikke sikre, at alle har en passende opsparing, uden at det vil resultere i, at nogle sparer ”for meget” op til pension, fordi de fx også sparer op andre steder. Udfordringen er derfor at finde en fornuftig balance mellem hensynet til incitamenter på den ene side og sociale hensyn på den anden, så det samlede pensionssystem på kort og lang sigt både leverer tilstrækkelige pensioner, bevarer borgernes opbakning og er finansielt bæredygtigt.

1.3 Pensionspyramiden

Det danske pensionssystem illustreres ofte som en pyramide bestående af tre lag (se Figur 1.3.1), hvor lagene udgøres af grundpension, arbejdsmarkedspension og individuel pension. De tre lag kaldes også for de tre søjler i det danske pensionssystem. Hvert lag i pyramiden er indrettet med henblik på at løse specifikke dele af de komplekse og omfattende opgaver, der ligger i det danske pensionssystem.

Figur 1.3.1 Pensionspyramiden – en illustration af det danske 3-søjlet pensionssystem

Hvert lag (søjle) i pyramiden er indrettet med henblik på at løse specifikke dele af de komplekse og omfattende opgaver, der ligger i det danske pensionssystem.

Søjle 1 består af de offentlige pensioner (folkepensionen, ældrecheck, mediecheck, boligydelse og varmetillæg) og ATP Livslang Pension (inkl. SUPP og OP), og kaldes tilsammen for grundpensionen. Grundpensionen skal sikre alle en grundlæggende økonomiske tryghed igennem hele pensionstilværelsen. Derfor er pensionerne livslange, garanterede, baseret på lovgivning via Folketinget og dækker befolkningen bredt. Dermed ved man, hvad man kan regne med at få udbetalt i hele pensionstilværelsen, og det brede kollektiv sikrer stabile pensioner, når der er udsving i levetid og afkast (modsat et markedsrenteprodukt). Denne del af pyramiden skal med andre ord sikre grundlæggende tryghed for den enkelte. ATP-pensionen udgør den opsparingsbaserede del af søjle 1, og aflaster derfor de offentlige skattefinansierede pensioner i søjle 1. Grundpensionen er en forsikring for den enkelte, da ingen på forhånd ved, hvad livet bringer.

Søjle 2 består af arbejdsmarkedspensionerne via arbejdsmarkedspensionselskaber eller kommercielle selskaber (herunder også tjenestemandspensionerne). Formålet er at skabe en indkomstudjævning gennem livet og en balance imellem indkomsten før og efter pensionering – dvs. en rimelig dækningsgrad. Arbejdsmarkedspensionerne er bestemt via overenskomster eller lokalaftaler og er obligatoriske og opsparingsbaserede, mens tjenestemandspensionen er en rettighedspension, der er skattefinansieret og bestemt ved lov.

Søjle 3 består af de individuelle pensionsordninger, som sikrer en individuel fleksibilitet ift. udbetalingsprofilen og opsparingsniveauet. Søjle 3 giver også de personer, der ikke er omfattet af arbejdsmarkedspensionerne i søjle 2 (fx selvstændige og lønmodtagere uden en arbejdsmarkedspension) en mulighed for at spare op til deres pension.

Samspillet mellem pensionssystemets tre søjler er utrolig vigtigt, og er en af årsagerne til at det danske pensionssystem vurderes som et af verdens bedste af Mercer.

Et grundlæggende princip er, at jo mere du selv sparer op til pension, desto mindre får du udbetalt fra det offentlige. Den modregning sørger sammen med pensionsafkastskatten (PAL-skatten) for, at de offentlige pensioner aflastes. De private pensioner er dermed med til at sikre den økonomiske holdbarhed af det danske pensionssystem. Omvendt kompenserer de offentlige pensioner for faldende private pensioner, hvis pensionsudbetalingerne falder. Det samspil sikrer igennem grundpensionen i søjle 1, at alle får en stabil grundpension, uanset hvilket arbejdsliv den enkelte måtte få, eller hvis markederne giver dårlige afkast i nogle år. Grundpensionen er dermed en kollektiv forsikringsordning, hvor alle danskere deler risikoen.

Risikodeling imellem søjlerne sørger for stabile pensioner når der er udsving på markederne, og giver samtidig opsparringen i søjle 2 og 3 mulighed for at indbygge mere risiko, fordi søjle 1 sørger for en stabil grundpension.

De offentlige pensioner og ATP (søjle 1) udgør i dag tre ud af fire pensionskroner, og vil udgøre én ud af to kroner, når de nye arbejdsmarkedspensioner er fuld modnet. Søjle 1 kommer således til også til at spille en væsentlig rolle i fremtiden.

Pensionssystemet har reelt fem søjler

Pensionspyramiden er et godt overordnet billede på pensionssystemet, men hvis man ser på pensionisternes indkomster, udgøres de reelt af mere end blot de klassiske tre søjler. En måde at illustrere dette på, er ved at udvide systemet til at inkludere fem søjler. I versionen med fem søjler opdeles søjle 1 i en søjle 0 (supplerende sociale ydelser) og en søjle 1 (folkepension og ATP) og i toppen tilføjes en søjle 4, der indeholder de øvrige indkomst- og formuelementer som kapitalindkomst og erhvervsindkomst mv. – se Figur 1.3.2.²

Figur 1.3.2 Pensionisternes indkomster fra de fem søjler

De supplerende sociale ydelser (søjle 0) er med til at sikre, at de økonomisk svagest stillede pensionister har tilstrækkelig indkomst til at sikre deres forbrugsmuligheder. Det gælder særligt dem, der ingen pensionsopsparing har. De har sammen med folkepensionens ydelser afgørende betydning for den sociale sikring af pensionisterne. Derfor kalder man også kombinationen af søjle 0 og folkepensionen for de sociale

² I denne version adskiller søjle 4 sig fra Verdensbankens definition, hvor der er højere grad af fokus på arbejdsmarkedspolitik, der sikrer muligheden for at udvide arbejdslivet – også efter den formelle pensionsalder. I indeværende rapport er der alene fokus på de økonomisk målbare elementer for det enkelte individ.

pensioner. ATP Livslang Pension regnes dermed ikke med til de sociale pensioner, men er stadig en del af søjle 1.

I den anden ende af skalaen er de øvrige indkomst- og formueelementer (søjle 4), der i høj grad udgør en del af forbrugsmulighederne for de pensionister, der har sparet op til deres alderdom i anden formue end pensionsformue. Værdien af at eje ens bolig er ikke uvæsentlig for mange pensionister (lidt over halvdelen af pensionisterne er boligejere), mens erhvervsindtægt og kapitalindkomst primært har en væsentlig betydning blandt pensionister med høje indkomster i de første år efter pensionering, og for de fleste selvstændige i hele pensionstilværelsen.

2.

**Indbetalinger til pension
og udbredelse af
pensionsordninger**

2. Indbetalinger til pension og udbredelse af pensionsordninger

Pensionssystemet er blevet udvidet flere gange gennem tiden, så flere og flere er blevet dækket af private pensioner. De private pensionsordninger dækker hele pensionspyramiden og der er derfor markant forskel på både de enkelte ordningers formål og deres udbredelse i samfundet. Samlet set sikrer de private obligatoriske pensionsordninger i søjle 2 at langt størstedelen af de erhvervsaktive danskere sparer op til pension. Men på grund af beskatningsregler, borgernes alder og arbejdsmarkedstilknytning er der store forskelle i, hvor meget den enkelte dansker indbetaler både i et enkelt år og igennem arbejdslivet. Selvom flere og flere vil få udbetalinger fra private pensioner, vil der også i fremtiden være stor spredning, og der vil stadig være mange der er fuldt afhængige af grundpensionen.

Dette kapitel opgør i afsnit 2.1 først de overordnede indbetalinger til pension, mens afsnit 2.2 ser på udbredelsen af de opsparingsbaserede ordninger i pensionssystemet. I afsnit 2.3 gennemgås de påvirkninger som skiftende skatteregler har haft på pensionsindbetalingerne. Afsnit 2.4 ser på udviklingen i indbetalinger til SUPP (supplerende arbejdsmarkedspension). Derefter ses der i afsnit 2.5 på den gruppe borgere, der kun indbetaler ganske lidt til pension – den såkaldte restgruppe. Endelig dykker afsnit 2.6 ned i forklaringerne på, hvorfor mange kan have svært ved at få indbetalt nok til deres pension.

2.1 Indbetalingerne i pensionssystemet

Hvis man kigger på indbetalingerne til pensionssystemet, var der samlet set knap 3,7 mio. danskere i alderen 18-66 år i 2022. Som Tabel 2.1.1 viser, indbetalte omkring 91 pct. af de 18-66-årige til en ordning under ATP, 88 pct. til ATP Livslang Pension i sig selv og omkring 66 pct. til arbejdsmarkedspensioner, mens "kun" 16 pct. havde indbetalinger til individuelle pensioner.

**91 pct. indbetaler til en ordning under ATP, mens 66 pct.
indbetaler til en arbejdsmarkedspension**

Tabel 2.1.1 Antal 18-66-årige med pensionsindbetalinger, samt indbetalingernes størrelse i 2022

	Personer	Andel, pct.	I alt indbetalt, mia. kr.	Gns. Indbetaling (blandt alle), kr.	Gns. Indbetaling (blandt personer med indbetaling), kr.
18-66-årige	3.697.600	100	159,0	42.989	46.530
Indbetaler til en pensionsordning	3.416.200	92	159,0	42.989	46.530
Indbetaler til ATP Livslang Pension	3.241.400	88	9,7	2.636	3.007

	Personer	Andel, pct.	I alt indbetalt, mia. kr.	Gns. Indbetaling (blandt alle), kr.	Gns. Indbetaling (blandt personer med indbetaling), kr.
Indbetaler til SUPP (ATP)	134.100	4	0,8	213	5.863
Indbetaler til OP (ATP)	913.900	25	1,0	276	1.119
Indbetaler til ATP (ATP Livslang Pension, SUPP eller OP)	3.350.600	91	11,6	3.125	3.448
Indbetaler til arbejdsmarkedsordninger (ekskl. tjenestemænd)	2.422.000	66	127,7	34.545	52.738
Optjener tjenestemandspensionsrettigheder	41.900	1	4,3	1.163	102.760
Indbetaler til individuelle pensioner	576.700	16	15,4	4.155	26.642
Indbetalinger til arbejdsmarkedsordninger (inkl. tjenestemænd) og individuelle pensioner	2.582.900	70	147	39.864	57.068

Note: De optjente tjenestemandspensionsrettigheder er beregnet som en fiktiv værdi, der udgør 22 pct. af lønindkomsten for tjenestemænd over 24 år. Antallet af personer dækker over personer i aldersgruppen 18-66 år med en positiv indbetaling af den pågældende type. Tjenestemænd er defineret som kommunale, regionale og statslige tjenestemænd og omfatter dermed ikke øvrige personer i tjenestemandslignede ansættelser. Beløb er 2022-kr. før fradrag, men efter arbejdsmarkedsbidrag.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Når man ser på alle ordningerne under ATP – dvs. ATP Livslang Pension, SUPP og OP – er det 91 pct. af befolkningen, der indbetaler til en ordning under ATP. Værdien af de samlede årlige indbetalinger til pension var i 2022 nået op på ca. 159 mia. kr., hvoraf indbetalingerne til arbejdsmarkedspensionerne (ekskl. Tjenestemænd) udgjorde langt størstedelen med godt 127,7 mia. kr.

2.2 Udbredelsen af ordningerne i pensionssystemet

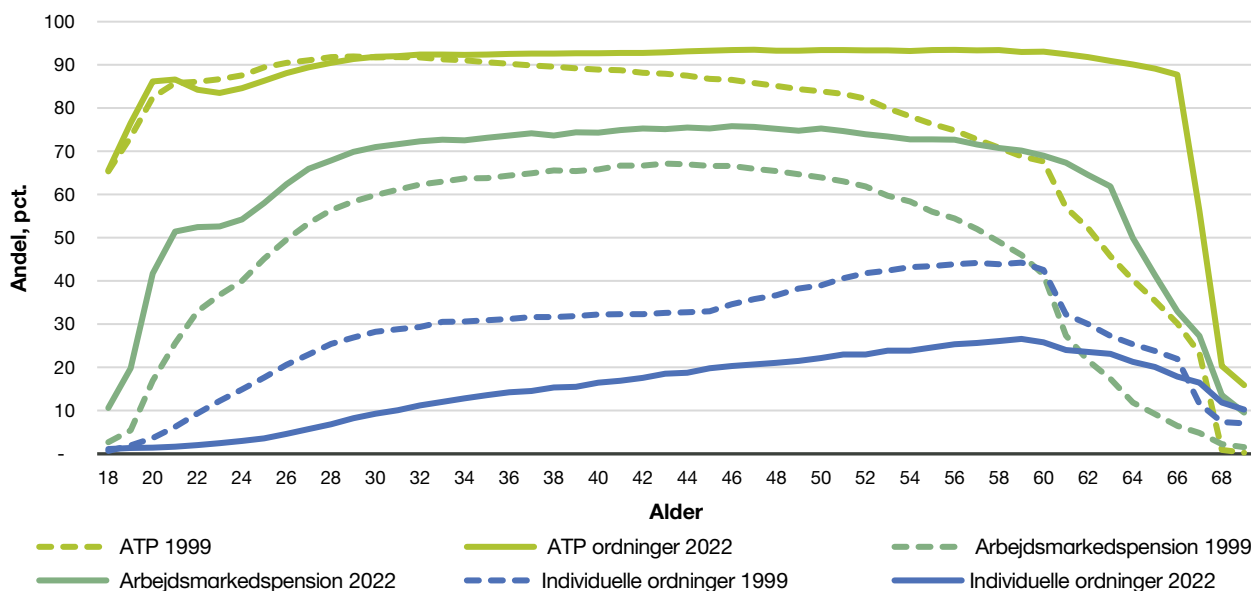
En række lønmodtagergrupper har haft arbejdsmarkedspensioner helt tilbage til 1940'erne og 1950'erne, mens store dele af arbejdsmarkedet først fik deres arbejdsmarkedspensioner med Fælleserklæringen i 1987. Med Fælleserklæringen i 1987 blev andelen af lønmodtagere, der er omfattet af en arbejdsmarkedspension, udvidet kraftigt, så andelen siden erklæringens indførelse og frem til i dag er steget fra ca. 30 pct. til 89 pct. Bidragssatserne i de "nye" arbejdsmarkedspensioner, der blev indført med Fælleserklæringen nåede i 2009 et niveau omkring 12 pct. De samlede indbetalingers vækst igennem de sidste årtier skyldes derfor i høj grad udbredelsen af arbejdsmarkedspensionerne og de stigende bidragssatser.

Blandt dem, der ikke er omfattet af arbejdsmarkedsordningerne, er historien en lidt anden, idet der til og med 2022 var færre, der indbetalte til pension end for godt 20 år siden. I 1999 indbetalte 97 pct. af alle 18-66-

årige til en pensionsordning – dette tal var i 2022 faldet til 92 pct. Den primære årsag til faldet er, at den såkaldte SP-ordning, som eksisterede fra 1998 til 2003, blev suspenderet i 2004. SP-ordningen omfattede alle lønmodtagere, selvstændige og overførselsindkomstmodtagere og dækkede derfor en smule bredere end ATP-ordningerne, fordi ATP-ordningerne ikke omfatter selvstændige og nogle få overførsler. SP-ordningen løftede især antallet af selvstændige der indbetalte til pension. Andelen af selvstændige, der indbetalte til pension, blev derfor også mest påvirket, da SP-ordningen i 2004 blev suspenderet (og senere afskaffet), fordi selvstændige hverken er omfattet af ATP-ordningerne eller arbejdsmarkedspensionerne. Andelen af selvstændige med en pensionsindbetaling faldt således fra 97 pct. i 1999 til 69 pct. i 2022. Overførselsindkomstmodtagere blev også påvirket i perioden frem til 2020 – men i mindre grad end de selvstændige, fordi flere grupper af overførselsindkomstmodtagere også på dette tidspunkt var omfattet af ATP-ordningerne. Men der var stadig grupper af overførselsindkomstmodtagere, der ikke var omfattet – fx efterlønsmodtagere, førtidspensionister på den gamle ordning og personer med meget lav kontanthjælp. Fra 2020 er flere af de grupper, der var omfattet af SP-ordningen, igen blevet omfattet af en pensionsordning med indførelsen af Obligatorisk Pensionsordning (OP) i ATP, som dækker stort set alle overførselsindkomster. Indførelsen af OP-ordningen i 2020 bevirker, at andelen af 18-66-årige, der indbetaler til en pensionsordning, i 2022 er oppe på 92 pct. Dermed er det grundlæggende kun selvstændige og studerende, der ikke er omfattet af en obligatorisk pensionsordning.

Figur 2.2.1 Andel, der indbetaler til ATP, arbejdsmarkedspensioner og individuelle ordninger i 1999 og 2022, opdelt på alder, pct.

Note: Figuren viser udviklingen i andelen, der har indbetalt til pension i hhv. 1999 og 2022 opdelt på alder. I opgørelsen af indbetalingerne indgår følgende pensioner: ATP Livslang Pension, arbejdsmarkedspensioner og individuelle pensioner. I 2022 indgår indbetalinger til SUPP og OP som en del af indbetalingerne til ATP, idet ordningerne kommer til udbetaling sammen med ATP Livslang Pension.

Kilde: ATP's egne beregninger 2024 på data fra Danmarks Statistik

Hvis man ser på hvilke dele af det danske pensionssystem, der bliver indbetalt til, er der sket væsentlige skift i løbet af de 20 år – se Figur 2.2.1. Der er flere unge under 22 år og ældre der indbetaler til ATP, flere indbetaler

til arbejdsmarkedspensioner på alle alderstrin, og langt færre indbetaler til en individuel ordning i 2022 end i 1999 på alle alderstrin på nær de 67+-årige (overordnet på tværs af alderstrin er der tale om et fald fra 30 pct. til 16 pct.).

Det store fald i andelen, der indbetaler til en individuel pensionsordning, hænger sammen med flere ting. For det første har udbredelsen af arbejdsmarkedspensionerne reduceret behovet for indbetalinger til en individuel ordning for dem, der nu er omfattet af en arbejdsmarkedspension. For det andet er indbetalingerne til individuelle ordninger historisk i højere grad foregået via kapitalpensioner og ratepensioner, og i takt med at skatteregler har begrænset mulighederne for at indbetale til disse ordninger, har nogle valgt at stoppe deres indbetalinger. For det tredje er andelen af selvstændige faldet kraftigt i perioden (fra 5,6 pct. til 4,0 pct.). Da selvstændige stort set kun indbetaler til individuelle ordninger fra den del af deres indkomst, der kommer fra deres virksomhed, så har det også reduceret antallet, der indbetaler til en individuel ordning.

I samme periode (1999 til 2022) er der også sket en stigning i andelen af de 18-66-årige, der indbetaler til en ATP-ordning (fra 82 pct. til 91 pct.). Som man kan se ud af Figur 2.2.1, så er andelen faldet en lille smule blandt de yngre (personer mellem 22 og 29 år), mens den er steget for resten af aldersgrupperne. Det lille fald blandt de unge hænger sammen med, at der er flere studerede i 2022 end i 1999, og studerende ikke er direkte omfattet af ATP-ordningerne. Studerende indbetaler – som alle andre – til ATP, hvis de har lønmodtagerarbejde i mere end 9 timer om ugen. Figuren viser også effekten af indførelsen af hhv. OP og SUPP i ATP-ordningerne. Der er i 2022 især flere blandt de yngre under 22 år og ældre over 50 år, der indbetaler til en ATP-ordning end før disse ordninger blev indført.

Ser man på arbejdsmarkedspensionerne i Figur 2.2.1, kan man se at danskerne i 2022 begyndte at indbetale til arbejdsmarkedspensioner tidligere i livet end i 1999. Desuden indbetaler en noget større andel af de 18-66-årige til en arbejdsmarkedspension i 2022 ift. 1999 – 66 pct. mod 49 pct.

Det gælder for alle alderstrin, at en højere andel indbetaler til arbejdsmarkedspension. En del af forklaringen på stigningen skyldes ændrede regler for, hvornår man er omfattet af en pensionsordning, idet aldersgrænsen og anciennitetskravet er sat ned, så flere personer omfattes tidligere i deres arbejdsforløb. En anden forklaring stammer fra ændringerne i tilbagetrækningen, idet efterlønnen i 1999 trak en stor del af de ældre ud af arbejdsmarkedet. De mellemliggende års reformer har haft til formål at fastholde de ældre på arbejdsmarkedet, og Figur 2.2.1 viser da også, at en langt større andel af de 50+-årige indbetaler til en arbejdsmarkedspension eller en ATP-ordning.

2.3 Skattereglernes påvirkning af pensionsindbetalingerne

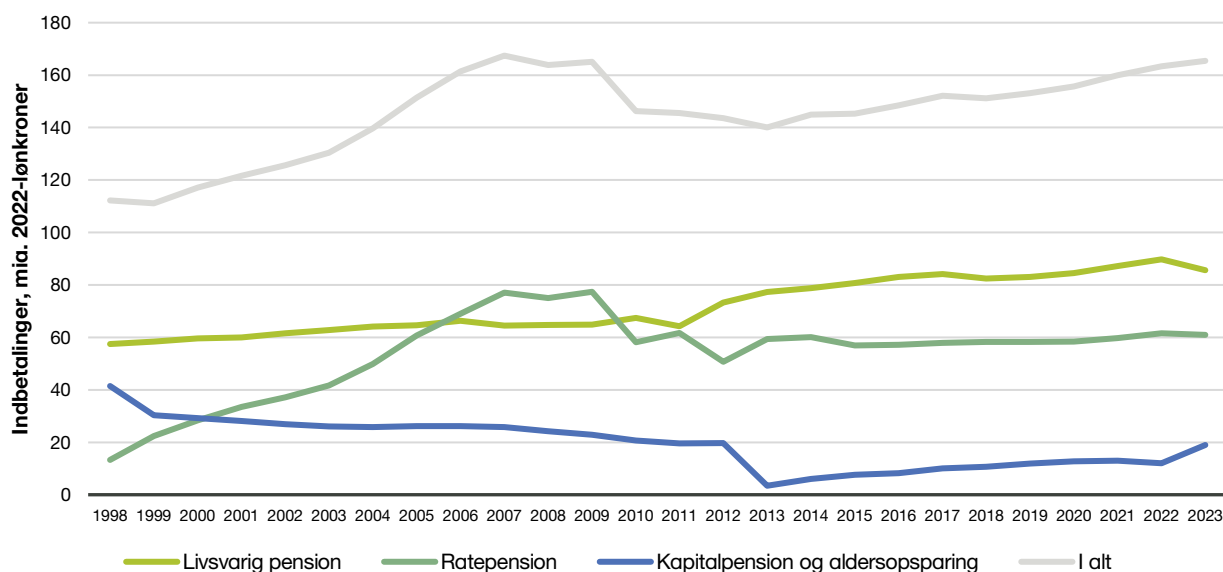
Sammensætningen af indbetalingerne til pension har ændret sig markant gennem de sidste 20 år. En del af dette skyldes opbygningen af arbejdsmarkedspensionerne, men reformer af skatteregler og ordninger har i høj grad også styret, hvordan danskerne vælger at spare op til pension.

Den enkelte borger kan have forskellige ønsker til, hvordan pensionsopsparingen skal udbetales i pensionstilværelsen. Dels kan der være et ønske om fleksibilitet i forbrugsmuligheden, så der er en højere

indkomst i den første del af pensionstilværelsen. Dels kan der være overvejelser ift. helbred, at man måske ikke forventer at leve så længe, som pensionsprognoserne antager, og derfor ønsker en kortere udbetalingsrække. Endelig kan der også være overvejelser om, at ratepension – modsat livrenter uden depotsikring – er "egne" penge og ikke tilfalder fællesskabet ved død, samtidig med at det er muligt at konvertere en ratepension til en livsvarig ydelse, inden udbetalingen igangsættes. Alle disse forhold trækker borgerens ønsker i retning af opsparing i ratepensioner i stedet for livsvarige pensioner. Til gengæld risikerer borgeren at løbe tør for pension ved at ønske en kortere udbetalingshorisont og i sidste ende skulle klare sig med et reduceret økonomisk råderum.

Fra politisk side har fokus til gengæld været på at få danskerne til at spare mere op i livslange pensioner – livrenter – og det er i høj grad lykkedes, men skiftet mod indbetalinger til livrenter har også betydet et mindre fald i de samlede pensionsindbetalinger – se Figur 2.3.1. Det politiske ønske om livsvarige pensioner hænger sammen med, at man ikke ønsker, at den enkelte pensionist løber tør for pension, før de dør. I det tilfælde skal de i stedet have udbetalt højere offentlige pensioner, hvilket udfordrer den langsigtede holdbarhed i pensionssystemet.

Figur 2.3.1 Udviklingen i indbetalingerne til pension opdelt på pensionstyper, 1998-2022, 2022 lønkroner

Note: Indbetalinger til ATP-ordninger er inkluderet i kategorien "Livsvarig pension". Indbetalingerne til livsvarig pension er ekskl. de beregnede indbetalinger for tjenestemandspension, der dermed ikke er med i figuren. Aldersopsparing og kapitalpension er bruttoficeret, så de er sammenlignelige med de fradragsberettigede opsparinger. For at trække den overordnede lønudvikling ud af figuren er beløbene korrigeret med lønudviklingen i industrien. Indbetalingerne er inkl. arbejdsmarkedsbidrag.

Kilde: Forsikring & Pension, Danmarks Statistik og ATP, 2024

Siden 1999 har der været en række ændringer for opsparing og skatteregler i kapitalpensioner og ratepensioner, der primært har været drevet af ønsket om en højere grad af opsparing i livrenter.

Ændringerne i kapitalpension og aldersopsparing siden 1999 har haft markant betydning for indbetalingerne, der faldt fra 30,3 mia. kr. i 1999 (2022-lønkroner) til 19,7 mia. kr. i 2012 (2022-lønkroner). I 2013, hvor

aldersopsparingen erstattede kapitalpensionen, blev der kun indbetalt 3,4 mia. kr. I første omgang valgte borgerne således at takke nej til den nye aldersopsparing. Indbetalingerne har efterfølgende været stigende og nåede op på 13,0 mia. kr. i 2021 (2022-lønkrone), dog var der et lille fald i indbetalinger fra 2021 til 2022, som i 2022 var 12,1 mia. kr. (2022-lønkrone). Det var imidlertid på et rekordhøjt niveau i 2023 på 18,9 mia. kr (2022-lønkrone). Pr. 1. januar 2023 var der ændret regler for aldersopsparing, hvor beløbsgrænsen blev sat op, samtidig med at man kunne indbetale et ekstraordinært bidrag op til 7 år før folkepensionsalderen – tidligere var det op til 5 år før. Der er stadig et stykke op til det tidligere høje niveau for indbetalingerne til kapitalpensionerne. En vis del af dette kan skyldes, at grænserne for indbetaling til aldersopsparing er lavere – set over et helt indbetalingsforløb – end for kapitalpension. Men samtidig er det også et politisk ønske, at grænserne udnyttes, idet aldersopsparingen ikke rammes af modregningen og dermed er en løsning på de høje sammensatte marginals-katter, som pensionsopsparing – særlig i perioden op til pensionsalderen – er ramt af. Men noget af det handler også om, at aldersopsparing stadig langt fra har den udbredelse som en fast del af arbejdsmarkedspensionsordninger, som kapitalpensionen havde.³

Indførelsen af loftet over indbetalingerne til ratepension i 2010 havde en markant effekt. De samlede indbetalinger faldt med 11 pct. (18,9 mia. i 2022-lønkrone), men stammede hovedsageligt fra faldet i indbetalingerne til ratepension, som var på 19,2 mia. kr. Samtidig steg indbetalingerne til livrenter kun med 2,6 mia. kr. De mange milliarder pensionskrone, der således forsvandt ud af systemet, stammede stort set udelukkende fra borgere, der havde meget store indbetalinger til ratepension. Dermed kunne det tænkes, at disse store indbetalinger mere havde karakter af skattemæssig optimering end traditionel pensionsopsparing.

Sænkelsen af loftet over indbetalingerne til ratepension i 2012 påvirkede mange flere borgere end reguleringen i 2010, da reguleringen denne gang i højere grad også ramte borgere med mellemindkomster. Den enkelte borger kan dog kun i begrænset omfang træffe individuelle beslutninger om indbetaling til pension, da de som regel er omfattet af en overenskomst, som fastsætter pensionsindbetalingerne og sammensætningen af disse. Derfor blev faldet i indbetalingerne ganske begrænset, da langt størstedelen af faldet i ratepensionsindbetalinger blev kanaliseret over i livrenter. Billedet ændrer sig dog, hvis man kigger på de selvstændige. Da de selvstændige i 2015 blev omfattet af loftet over ratepensionsindbetalingerne⁴, faldt indbetalingerne til denne pensionstype endnu en gang med omkring 3 mia. kr. svarende til lidt over 5 pct. af de årlige indbetalinger til ratepension.

2.4 Udviklingen i indbetalinger til SUPP

Den 1. januar 2003 trådte ordningen 'Supplerende arbejdsmarkedspension for førtidspensionister', også kaldet SUPP, i kraft. SUPP er en frivillig pensionsordning, som førtidspensionisten kan indbetale til, og formålet er at undgå en stor nedgang i indkomsten ved overgang fra førtidspension til folkepension, idet førtidspensionen er en højere ydelse.

---

³ Se ATP (2020), "Aldersopsparingens popularitet vokser – men indbetalingerne er små", *Faktum* nr. 203

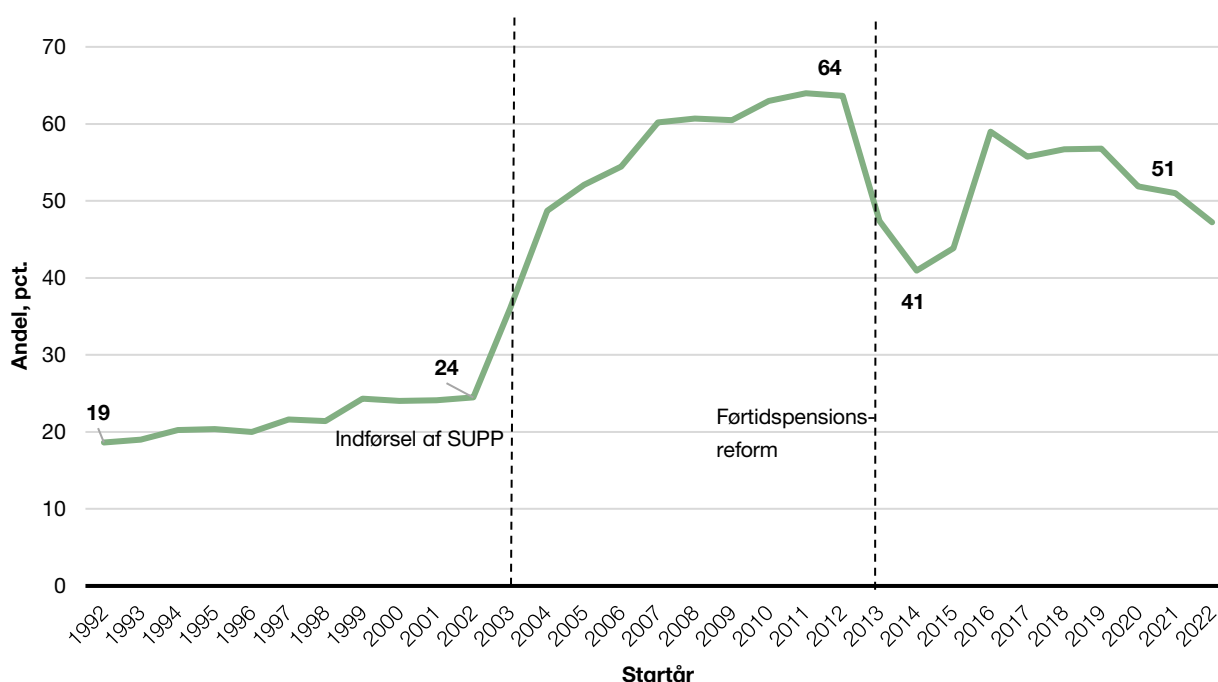
⁴ Frem til 2015 kunne selvstændige indsatte 30 pct. af overskuddet før renter mv. på en ratepension.

Ordningen gør det økonomisk attraktivt for en førtidspensionist at indbetale til pension ved, at staten betaler 2 kr. til pensionsordningen for hver 1 krone førtidspensionisten indbetaler. I 2024 er førtidspensionistens bidrag 198 kr., mens statens bidrag var 396 kr., dette svarer til et samlet årligt bidrag på 7.128 kr.

Personer, der modtager seniorpension, kan også indbetale til SUPP.

Figur 2.4.1 viser andelen af førtidspensionister, der indbetalte til SUPP, fordelt på hvornår man er blevet tildelt førtids- eller seniorpension.

Figur 2.4.1 Andelen af førtidspensionister der indbetaler til SUPP opdelt efter startår

Note: Figuren viser andelen af de 18-66-årige førtidspensionister, der indbetalte til SUPP-ordningen, opdelt efter hvilket år de fik tildelt deres førtidspension. 1992 dækker over alle, der fik tildelt deres førtidspension før 1992 og i 1992. Tallene er opgjort ultimo 2022.
Kilde: ATP og Danmarks Statistik, 2024

Blandt personer der fik tildelt deres førtidspension før 2003, indbetaler omkring 20-25 pct til SUPP. Efter 2003-årgangen er der en markant stigning af førtidspensionister, der indbetaler til SUPP, hvilket skyldes, at SUPP først blev oprettet i 2003, og mange førtidspensionister tilmelder sig ordningen i forbindelse med, at de får tilkendt deres førtidspension.

Stigningen i tilslutningen toppede i 2013 med 64 pct. (af nytilkendelserne), og faldt helt ned til 41 pct. i 2014. Tilslutningen steg igen efter 2014, og i 2021 var andelen af de nye førtidspensionister, der tilsluttede sig ordningen, nået op på 51 pct. Årsagen til faldet i 2013 skyldes en reform af førtidspensionsordningen i 2013.

Reformen af førtidspensionsordningen i 2013 fik ny-tilkendelserne til førtidspension til at falde fra et årligt niveau på omkring 14.000-18.000 førtidspensionister i årene op til 2013 til et niveau omkring 6.000-8.000 i

årene efter reformen. Et så markant fald i ny-tildelingerne må have haft betydning for, hvilke typer af personer der fik tildelt en førtidspension efter reformen. Det må især formodes, at det var dem med det dårligste helbred og den dårligste arbejdsevne, der fik tildelt førtidspension i årene efter reformen, fordi de "stærkeste" skulle arbejdsprøves først. Og netop dem med det svageste helbred vil måske i højere grad foretrække forbrug nu i stedet for opsparing, fordi de ikke forventer at leve så længe.⁵

2.5 Dem der indbetaler meget lidt til pension – restgruppen i pensionssystemet

Selvom rigtig mange danskere i dag er dækket af en eller flere pensionsordninger, er der imidlertid stadig omkring en fjerdedel af danskerne i aldersgruppen 30-59 år, der sparer så lidt op til pension over 10 år, at hvis de fortsætter det opsparingsmønster frem til pensionsalderen, vil kunne forvente at modtage en lang række supplerende sociale ydelser som pensionist. Denne gruppe kaldes restgruppen, og defineres her som dem, der kan forvente at blive afhængige af supplerende sociale ydelser (fx ældrecheck, mediecheck, varmetillæg og boligydelse) og samtidig modtager det fulde folkepensionstillæg, fordi de sparer relativt lidt op til pension⁶. Restgruppens størrelse er central, da den udtrykker, hvor stor en byrde der lægges på pensionssystemet og særligt de socialpolitiske virkemidler. Jo større restgruppe, des flere vil i betydelig grad være afhængige af de skattefinansierede ydelser – herunder særligt målrettede sociale ydelser – i alderdommen. Omvendt – jo mindre restgruppe, des flere har supplerende egen pensionsopsparing og vil være mindre afhængige af offentlige ydelser i alderdommen

Hvis man ser på de nuværende pensionsregler, da defineres restgruppen som dem, der indbetaler mindre end ca. 23.500 kr. (inkl. ATP-bidrag) til pension om året. Sparer man mindre op end denne grænse vil man kunne forvente at få det fulde folkepensionstillæg samt (potentielt) supplerende offentlige pensionsydelse. Se boks 2.4.1 for en uddybning af beregningen af indbetalingsgrænsen.

Definitionen af restgruppen er således valgt ud fra pensionssystemets egen måde at vurdere pensionisternes økonomi på. I det pensionssystemet implicit siger, at hvis man sparer mindre op end denne grænse, vil systemet potentielt "fylde op" med mere offentlig pension, og kommer man med mindre end denne grænse vil man kunne få det fulde pensionstillæg og potentielt også de supplerende offentlige ydelser (fx ældrecheck, mediecheck, varmetillæg og boligydelse). Ydelser, der alle finansieres gennem skatterne. Har man derimod sparet mere op end denne grænse, vil folkepensionens tillæg blive reduceret, og man kan ikke længere modtage ældrecheck og andre supplerende offentlige ydelser.

Vi forventer, at flere i fremtiden vil have en længere uddannelse, at flere vil være enlige, at flere vil have en anden etnisk herkomst og at flere vil være selvstændige. For at tage højde for, at disse karakteristika påvirker

---

⁵ Se nyhedsbrevet Faktum nr. 219 for en uddybning: <https://www.atp.dk/dokument/faktum-219-stadig-flere-foertidspensionister-faar-glaede-af-supp-saerligt-i-nogle-kommuner>

⁶ At man tilhører restgruppen, er ikke det samme som, at man er en fattig pensionist.

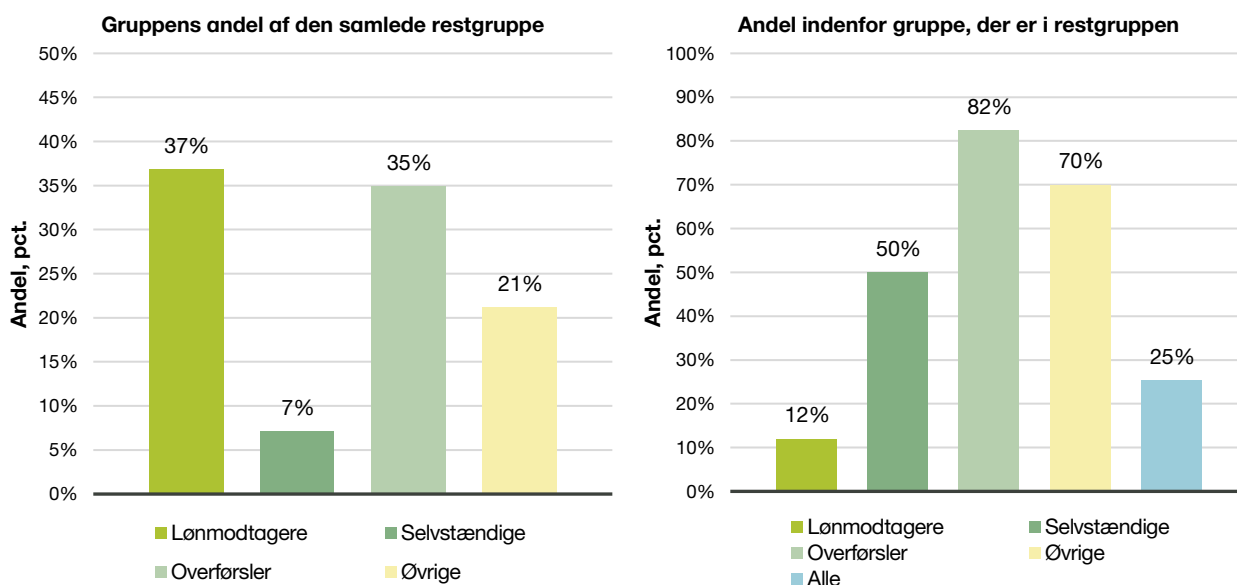
pensionsopsparingen i fremtiden, så vægter vi de 30-59-årige i dag, ud fra den forventede fordeling på disse karakteristika i fremtiden.

Derudover korrigerer vi beregningen for om man indgår i et parforhold. For at en person i parforhold skal tilhøre restgruppen, skal parret samlet i gennemsnit indbetale mindre end 23.500 kr. årligt til pension pr. person. Baseret på disse beregningsprincipper, så udregnes restgruppen i 2022 til at udgøre 25 pct. – se Figur 2.5.1.

Omkring hver 4. mellem 30 og 59 år sparer så lidt op over 10 år, at de kan forvente at ende i restgruppen som pensionist

I 2024 udgaven af ”Pension i tal” er beregningsprincippet for indbetalingsgrænsen blevet revideret på flere måder. Vi har løftet afkastforventningerne fordi afkastrådet har løftet deres forventninger i fremtiden. Vi har valgt at tage udgangspunkt i et mere rent ATP-produkt, hvor omkostningerne er relativt lave, hvilket sænker kravet til opsparingen. I ATP går en relativt mindre del af indbetalingerne til risikobidraget (invalidepension, ægtefællepension, børnepension mv.), og derfor reduceres indbetalingskravet. Omvægtingen til fremtidens demografi har ændret sig, så grupper med relativt høje indbetalinger vægtes højere i fremtiden. Samlet sænker det indbetalingsgrænsen med ca. 6.000 kr., og restgruppens størrelse falder med ca. 5 procentpoint. Dette fald har således ikke noget at gøre med om danskerne har indbetalt mere til pension!

Figur 2.5.1 Restgruppens fordelt på socioøkonomiskgruppe i 2022

Note: Beregningerne er foretaget ud fra de 30-59-åriges (i 2022) indbetalinger i 10-års perioden 2013-2022. For at være med i beregningen skal personen være med i alle ti år. Data for 2013-2022 er omvægtet med befolkningssammensætningen i 2080, på uddannelse, herkomst og andelen med selvstændig virksomhed. Studerende er inkluderet i beregningen. For at en person i parforhold skal tilhøre restgruppen, skal parret i gennemsnit indbetale mindre end 23.500 kr. årligt til pension. Dvs., at en partner godt kan løfte en ud af restgruppen. Alle beløb er i 2022-lønkroner.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

I Figur 2.5.1 har vi også opdelt restgruppen på socioøkonomiske karakteristika. Lønmodtagere og overførselsindkomstmodtagere udgør de største andele af restgruppen – hhv. 37 pct. og 35 pct.

Årsagen til at lønmodtagerne udgør en stor andel af restgruppen er, at de udgør langt den største andel af alle 30-59-årige. Ser man på andelen inden for lønmodtagerne der befinder sig i restgruppen, så er det kun 12 pct. af alle primært lønmodtagere der befinder sig i restgruppen. Årsagen til at så relativt få af lønmodtagerne befinder sig i restgruppen er, at de fleste er omfattet af en arbejdsmarkedspension.

De selvstændige, overførselsindkomstmodtagere og øvrige personer er derimod overrepræsenterede i gruppen af personer, der indbetaler mindre end 23.500 kr. årligt.

Det er ikke så overraskende at andelen af overførselsindkomstmodtagere og øvrige personer er overrepræsenteret i restgruppen, da deres indkomster er relativt lave, og disse grupper "kun" indbetaler til ATP-klassisk og OP-pension. Derimod er det lidt mere overraskende, at så relativt mange af de selvstændige (50 pct.) relativt ift. lønmodtagerne (12 pct.) befinder sig i restgruppen.

En alternativ måde at definere restgruppen på kunne være ved at kigge på en minimumsopsparingsprocent. Et sådant relativt mål tager højde for den enkeltes indkomstniveau. Velfærdskommissionen (2006), DØRS (2008) og V-regeringen i 2016 har alle foreslået et minimumsopsparingsniveau på 6 pct. Anvender man denne grænse, som er en relativ grænse, så var der ca. 25 pct. i gruppen.

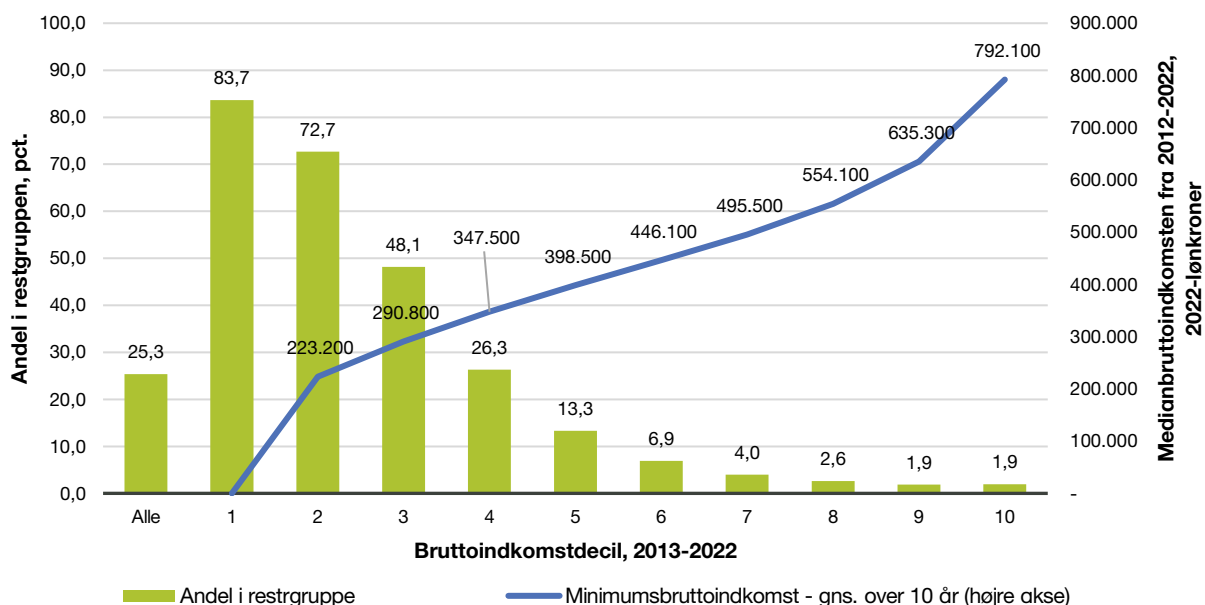
Indbetalingerne til pension bør også ses i sammenhæng med den indkomst, den enkelte har. Derfor viser Figur 2.5.2 restgruppen opdelt efter størrelsen af den gennemsnitlige bruttoindkomst i perioden 2013-2022, og det ses, at der er en klar sammenhæng mellem andelen, der indbetalte mindre end 23.500 kr. årligt, og bruttoindkomsten i perioden. I decil 1 indbetalte næsten alle personer mindre end kravet, mens andelen falder til omkring 2 pct. i decil 8, 9 og 10. Minimumsbruttoindkomsten stiger fra ca. 223.200 kr. i decil 2 til ca. 792.100 kr. i decil 10.

Når man kigger på restgruppen, er der mange, der i gennemsnit har haft en pæn gennemsnitsindkomst over den 10-årige periode år – og derfor kunne karakteriseres som free-ridere.

For at det giver mening at tale om free-riding, skal de grupper, der ikke sparer op til deres egen pension, have en rimelig indkomst, som de kan spare op fra. En måde at vurdere, hvorvidt de forskellige indkomstgrupper har en indkomst, der er stor nok til at de kan indbetale til en pensionsordning, er ved at se på, hvor mange lønmodtagere, der allerede indbetalte, hvad der svarer til de laveste arbejdsmarkedspensionssatser på omkring 8 pct. Den årlige mindsteløn på industriens område er i dag på ca. 248.100 kr., hvilket er lidt over højeste dagpengesats. Blandt lønmodtagerne med indkomster over 248.100 kr., er det 74 pct. der indbetalte mere end 8 pct. til pension i gennemsnit over de 10 år.

Figur 2.5.2 Andel 30-59-årige med indbetalinger mindre end 23.500 kr. årligt vægtet med befolkningssammensætning i 2080 og korrigeret for parstatus

Note: Beregningerne er foretaget ud fra de 30-59-åriges (i 2022) indbetalinger i 10-års perioden 2013-2022. For at være med i beregningen skal personen være med i alle ti år. Data for 2013-2022 er omvægtet med befolkningssammensætningen i 2080, på uddannelse, herkomst og andelen med selvstændig virksomhed. Studerende er inkluderet i beregningen. For at en person i parforhold skal tilhøre restgruppen, skal parret i gennemsnit indbetale mindre end 23.500 kr. årligt til pension. Dvs., at en partner godt kan løfte en ud af restgruppen. Alle beløb er i 2022-lønkroner.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Ses der alene på lønmodtagerne med de allerlaveste indkomster – fra mindstelønnen på 248.100 kr. til grænsen for 2. decil på ca. 290.800 kr. – så var det stadig 44 pct., der indbetalte 8 pct. eller mere til pension – og 57 pct. der indbetalte 7 pct. eller mere, se Figur 2.5.3.

Beregningerne viser dermed, at langt de fleste personer, der tjente mere end minimumslønnen, allerede selv sparer op til deres pension og dermed er med til at medfinansiere de højere offentlige pensioner (via skatterne) for dem, der ikke selv sparer op – free-riderne.

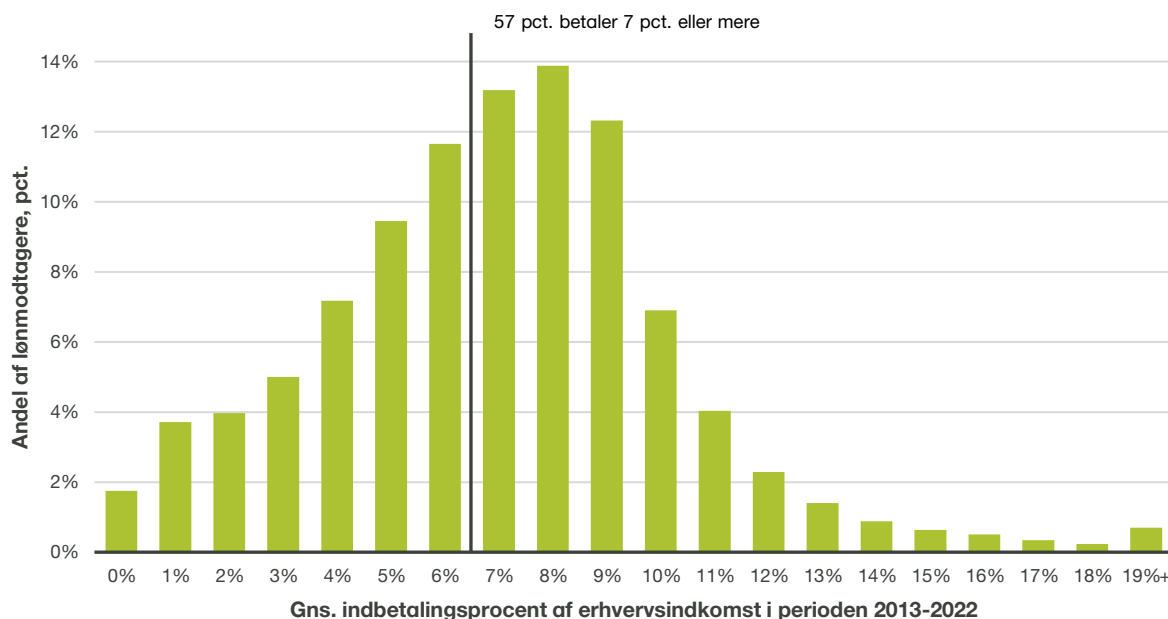
Det valgte indbetalingskriterie på 23.500 kr. er et absolut indbetalingskriterie beregnet som et gennemsnit for den tiårig periode. Et andet muligt kriterie baserer sig, som nævnt tidligere, på en indbetaling på minimum 6 pct. af bruttoindkomsten i samme periode. Finansministeriet anvender dette kriterie udover den absolutte grænse i deres fremskrivningsrapport⁷ fra 2017.

Ligeledes har både Velfærdscommissionen (2006) DØRS (2008) og VLAK-regeringen (2016) foreslået et minimumsniveau for opsparing til pension på 6 pct. af bruttoindkomsten, sådan at alle sparer op til deres

⁷ Finansministeriet (2017): "Det danske pensionssystem nu og i fremtiden". Rapporten er tilgængelig her: <https://fm.dk/media/15330/detdanskepensionssystemnuogifremtiden.pdf>. I deres rapport ser de på indbetalinger over en 5-årig periode.

egen pension⁸. Minimumsgrænsen på 6 pct. kaldes et relativt kriterie, fordi personer, der sparer ret forskellige kronebeløb op til pension, alligevel begge kan ende i restgruppen ud fra denne definition, fordi deres indkomster er forskellige.

Figur 2.5.3 Pensionsindbetalinger for lønmodtagere med indkomster mellem 248.100 og 290.800 kr. (laveste indkomster for fuldtidsansatte lønmodtagere på arbejdsmarkedet)

Noter: Beregningerne er foretaget på et panel af de 30-59-årige i 2022 for perioden 2013-2022. Figuren viser kun primære lønmodtagere, med gennemsnitlige bruttoindkomster mellem 248.100 og 290.800 kr. for perioden. Dette svarer til personer med indkomster i decil 2 men over minimumslønnen for industrien.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

De to opgørelsesmetoder – det absolutte indbetalingskriterie på 23.500 kr. og det relative kriterie på 6 pct. af bruttoindkomsten – kommer frem til omtrent den samme vurdering af størrelsen af restgruppen. Begge kriterier vurderer, at restgruppen er omkring 25 pct.

2.6 Pension er et spørgsmål om forbrug nu eller senere

Selvom pension – og dermed opsparing til pension – kan virke fjernt for mange, er det vigtigt at komme i gang tidligt med at spare op, for 'den første krone er altid den vigtigste'. Jo tidligere, man sparer op, jo større bliver effekten af renters-rente, og man øger dermed sine forbrugsmuligheder i fremtiden markant ved at komme tidligt i gang med pensionsopsparingen. Lige meget om man sparer op via obligatoriske arbejdsmarkedspensioner eller ved at nedbringe gæld, så er pointen den samme, nemlig at man holder igen med forbruget nu. Det kommer en til gode senere, hvor ens økonomiske vilkår vil være tilsvarende bedre, end

⁸ Denne målsætning er i nogen grad opfyldt for overførselsindkomstmottagere, da de indbetaler obligatorisk til ATP og OP og også i nogle tilfælde SUPP.

de ellers havde været. For dem der sigter efter at have så høje forbrugsmuligheder her og nu, kan det blive dyrt senere hen.

Fire forklaringer på, at folk ikke sparer nok op til pension

Hvis der ikke var tvungne pensionsordninger for størstedelen af danskerne, ville de fleste opleve en markant indkomstnedgang, når de gik på pension. Det er nemlig de færreste, der ville spare så meget op, at de kunne opnå en fornuftig dækningsgrad (70-80 pct.) efter pensionering, hvis de selv kunne bestemme, hvor meget de skulle spare op til pension.

Overordnet set kan man tale om fire hovedforklaringer på, at folk sparer for lidt op til pension: budgetbegrænsninger, anden opsparing, inerti og tabsaversion.

1 Begrænset indkomst: Nogle danskere har så begrænset en indkomst, at det er svært at lægge særlig meget til side til pension indenfor deres budget. En person med minimumsløn, der har et pensionsbidrag på 12 pct., har svært ved at spare mere op, selvom indbetalingerne nominelt måske er begrænsede. Et andet eksempel er kontanthjælpsmodtagere, der med en årlig indkomst på maksimalt 210.000 kr. nærmest ikke har mulighed for at spare op. Overførselsindkomstsmodtagere får derfor også en del hjælp fra staten netop til pensionsopsparing, idet staten fx betaler 2/3 af ATP-bidraget for denne gruppe. Derudover bidrager staten også med pensionsindbetaling i forbindelse med Arbejdsmarkedspension for førtidspensionister (SUPP) samt i Obligatorisk Pensionsopsparing (OP), der trådte i kraft i 2020.

2 Anden opsparing: En anden forklaring på manglende pensionsopsparing er, at nogle hellere vil spare op på anden vis. Opsparingen er der altså, bare ikke i pensionssystemet. En hurtigere nedbetaling af gæld – fx i fast ejendom – eller investering i obligationer eller aktier er nogle klassiske alternativer til at spare op til pensionen.

De sidste to forklaringer er i højere grad forankret i den menneskelige psyke.

3 Inerti: Når man taler om inerti i forhold til opsparing, betyder det ganske enkelt, at man simpelthen bare ikke lige får det gjort. Uanset om det handler om pensionsopsparing eller noget andet tilsvarende komplekst, er tendensen, at man bliver ved med at udsætte det. Man glemmer eller udskyder at få handlet, også selvom man faktisk umiddelbart synes, at det er en god ide. Dermed er der mange, der ikke får sparet op til pension medmindre de er "tvunget" til det gennem obligatoriske pensionsordninger.

4 Tabsaversion: Den anden psykologiske mekanisme – tabsaversion – går ud på, at mennesker har en indbygget modstand mod at tabe. En frivillig opsparing til pension er rationelt set ikke et tab, men problemet er, at den føles som et tab. Den enkelte person "taber" pengene til forbrug her og nu, og udsigten til at få dem igen om en årrække kan ikke omsættes til noget håndgribeligt for personen. Derfor kan "tabet" ved at gå ned i forbrug her og nu slet ikke opvejes af et potentielt større forbrug senere i livet.

3.

Tilbagetrækning
og levetid

3. Tilbagetrækning og levetid

Som i mange andre lande er levealderen i Danmark steget de seneste mange år. Mens folkepensionsalderen faktisk faldt fra 1995 til 2018 fra 67 år til 65 år, så steg levealderen i samme periode meget. Samlet betød det, at en "ny" folkepensionist i 2018 i gennemsnit kunne forvente at være 19,4 år på pension, mens en "ny" folkepensionist i 1995 kunne forvente at være 14,6 år på pension. En livsvarig pension (både offentlige og private) skulle således udbetales 33 pct. længere i 2018 end i 1995. Den længere periode på pension har betydning for, hvor mange milliarder statskassen hvert år skal udbetale til folkepension. Den beskrevne stigning i tiden på pension, fra 1995 til 2018, betød isoleret set en årlig ekstra udgift til folkepension på 26,6 mia. kr.⁹ (2024-priser). Den omtalte historiske udvikling har ført til, at staten har hævet tilbagetrækningsalderen for at kunne modstå udgiftspresset.

Dette kapitel giver overblikket over udviklingen i levetiden og danskernes tilbagetrækningsadfærd. Afsnit 3.1 og 3.4 kigger på danskernes forskellige muligheder for at trække sig både tidligt og sent tilbage fra arbejdsmarkedet. Afsnit 3.2 ser på hvordan danskernes tilbagetrækning har forandret sig i løbet af de seneste 25 år i kølvandet på de omfattende tilbagetrækningsreformer. Afsnit 3.3 kigger på udviklingen i den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder. Afsnit 3.5 ser nærmere på udviklingen i beskæftigede seniorer og selvpensionister. Endelig ser afsnit 3.6 nærmere på den stigende levetid og løsningen med den stigende pensionsalder.

3.1 Tilbagetrækningsruterne i Danmark og deres respektive reformer de seneste 25 år

Danskerne har gennem tiden haft flere forskellige tilbagetrækningsruter fra arbejdsmarkedet. De seneste 20 år har budt på flere reformer, der markant har reduceret mulighederne for tidlig tilbagetrækning via fx efterløn og førtidspension – i Figur 3.1.1 ses udviklingen i antal personer og offentlige udgifter for tilbagetrækningsydelse og ressourceforløb.

Nedenfor følger en beskrivelse af ordningerne og de ændringer der er sket.

Førtidspension og seniorpension

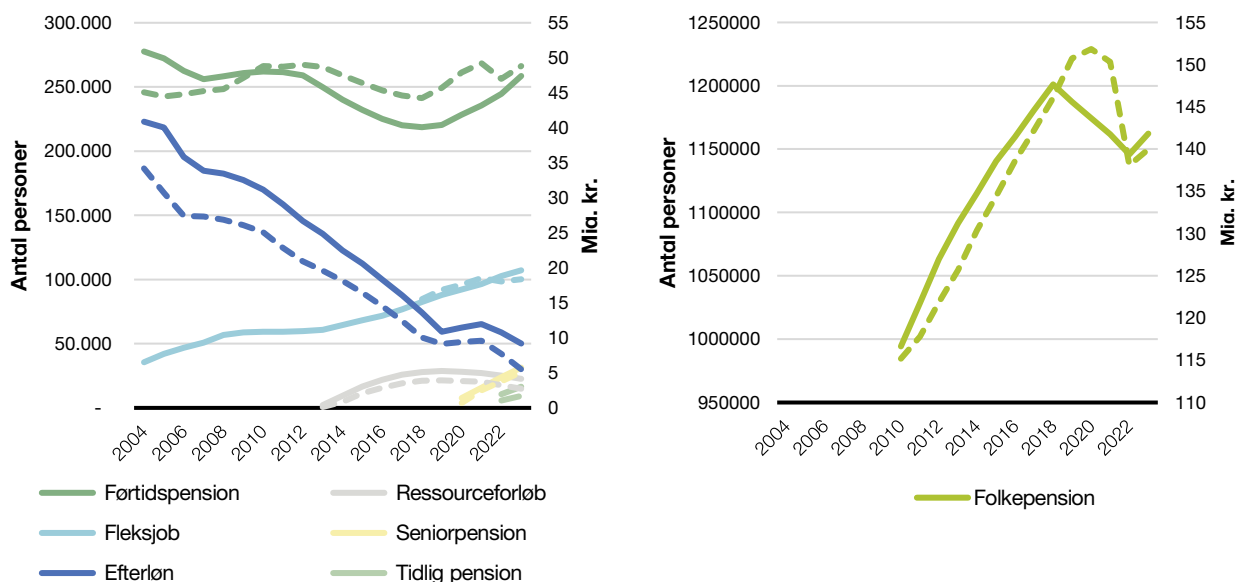
Førtidspension erstattede i 1984 de tidligere sociale sikringsordninger som invalidepension og enkepension. Den tildeles af kommunen. Førtidspension er reelt en social sikringsordning, men kan alligevel betragtes som en slags tilbagetrækningsordning, fordi ydelsen i høj grad tildeles personer i 50'erne og 60'erne, som enten er fysisk eller psykisk nedslidte. Førtidspension kan tilkendes personer fra 18 år med varigt nedsat arbejdsevne i en sådan grad, at de ikke kan forsørge sig selv ved eget arbejde. Det er muligt at arbejde i et

---

⁹ Se nyhedsbrevet Faktum nr. 185 for en uddybning: <https://www.atp.dk/dokument/185-stadig-stigende-levetid-koster-22-mia-kr-mere-i-folkepension-om-aaret>

vist omfang samtidig med at man modtager førtidspension. Pensionen bliver dog sat ned, hvis førtidspensionisten eller dennes ægtefælle eller samlever har supplerende indtægter af en vis størrelse.

Figur 3.1.1 Antal personer der er trukket tilbage og de offentlige udgifter til ydelserne – 2004-2022. De solide linjer er antal personer og de stiplede linjer er offentlige udgifter

Note: Opgjort i 2022-kr.

Kilde: ATP, DST og Jobindsats databank, 2024

Førtidspension og fleksjob (se næste afsnit) gennemgik en reform i 2012 som trådte i kraft pr. 1. januar 2013, hvor ressourceforløb blev indført som ny ydelse. Formålet med indførelsen af ressourceforløb var at give personer med betydelige og komplekse problemer støtte til at få fodfæste på arbejdsmarkedet/uddannelse frem for at blive tildelt permanent offentlig forsørgelse på førtidspension. Efter reformen i 2013 er det derfor som udgangspunkt ikke muligt for personer under 40 år at få tilkendt førtidspension, medmindre det er helt åbenbart, at arbejdsevnen ikke kan forbedres. I stedet tildeles et ressourceforløb.

I 2014 blev seniorførtidspension indført som led i tilbagetrækningsreformen fra 2011. Med ordningen kunne nedslidte med højst fem år til folkepensionsalderen lettere få adgang til førtidspension i form af seniorførtidspension. Med seniorførtidspension var der ikke krav om udvikling af arbejdsevne – som ved førtidspension – og dermed var der ikke krav om, at man skulle gennemgå praktik og ressourceforløb, hvis man var i betragtning til seniorførtidspension. Seniorpension erstattede seniorførtidspension per 1. januar 2020. Kravene for at få tilkendt seniorpension er lidt lempeligere end for almindelig førtidspension, og dermed får flere mulighed for at trække sig tilbage.

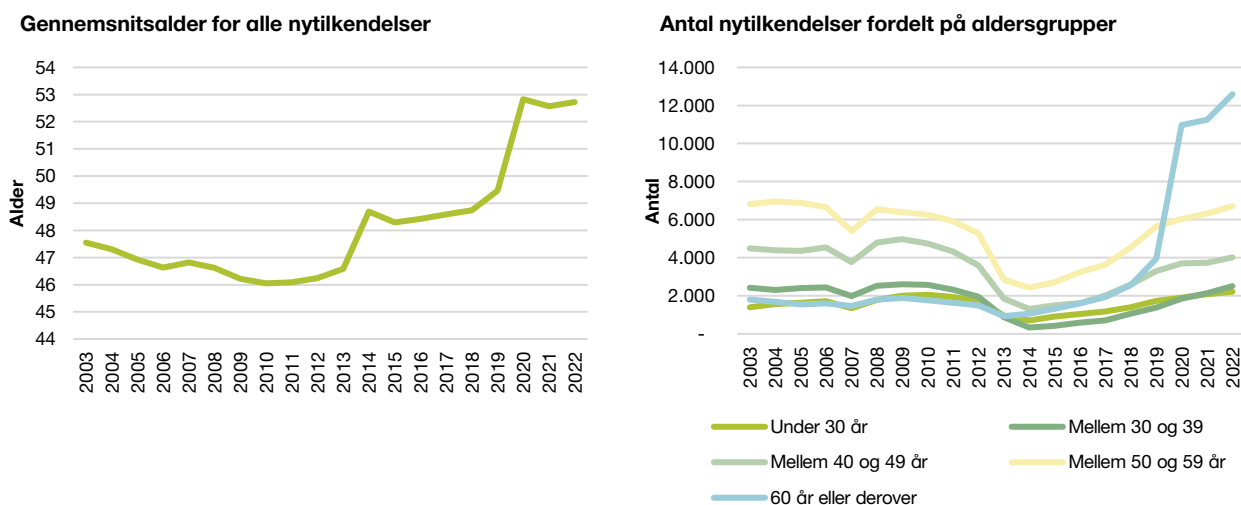
Seniorpension kan tilkendes borgere, der har seks år eller mindre til folkepensionsalderen, har haft en langvarig tilknytning til arbejdsmarkedet (dvs. mindst 20-25 års beskæftigelse) og højst kan arbejde 15 timer om ugen – vurderet i forhold til deres seneste job. Personer, der tilkendes seniorpension, modtager en ydelse, der svarer til satsen for førtidspension frem til folkepensionsalderen.

I de første år efter reformen i 2013 – viser tal fra [Jobindsats](#) – at antallet af nytilkendelser af førtidspension faldt markant fra omkring 14.700 personer i 2012 til omkring 6.400 personer i 2014.

Den primære årsag til at tilgangen til førtidspensionsordningen faldt kraftigt efter reformen i 2012, er, at man med reformen (som nævnt) indførte ressourceforløb, som betød, at mange ikke kunne tilkendes en ordinær førtidspension før de havde gennemgået et 5-årigt ressourceforløb. Dette indebærer, at antallet af nytilkendelser faldt markant i årene efter reformen. Fra 2012 til 2013 blev antallet af nytilkendelser næsten halveret (fra 14.700 til 9.000), og faldt helt ned til 6.400 personer i 2014. Efter 2014 begyndte tilkendelserne dog at stige igen, og siden 2019 har antallet af nytilkendelser været på samme niveau som før reformen. Tilkendelserne er fortsat med at stige efter 2019, og i 2023 nåede niveauet op på 23.066 personer, hvilket er det højeste niveau siden den nuværende førtidspensionsordning blev indført i 2003.

Figur 3.1.2 nedenfor, viser, at gennemsnitsalderen for en nytilkendelser af førtids- og seniorpension steg i årene efter reformen og antallet af personer over 50 år, som fik tilkendt en førtids- eller seniorpension, har været stigende – særligt efter at det var muligt at blive visiteret igennem seniorpensionsordningen (fra 2020) var der en kraftig stigning i antal af nytilkendelser for 60+-årige. Seniorpension tildeles på noget mere lempelige vilkår end den klassiske førtidspension.

Figur 3.1.2 Antal nytilkendelser til førtidspension inkl. seniorpension opdelt på aldersgrupper og gennemsnitsalderen for en nytilkendelse – 2003-2022

Note: Fra 2020 er seniorpension inkluderet i opgørelserne.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Desuden viser figuren, at siden 2014 har gruppen mellem 30 og 39 år udgjort en stigende andel af nytilkendelser, så denne gruppe i dag udgør omtrent den samme andel af nytilkendelser som før reformen. Der har især været en stor stigning efter 2019.

Ultimo 2020 indgik Folketinget en 'Aftale om Bedre Ressourceforløb', som blandt andet betød, at et ressourceforløb maksimalt kan vare tre år, hvis ressourceforløbet er tildelt fra den 1. januar 2022. Desuden blev der indført aldersdifferentierede krav til ressourceforløbene:

- Personer under 40 år kan få bevilliget ét eller flere ressourceforløb.
- Personer mellem 40 og 50 år kan få bevilliget ét eller flere ressourceforløb. Den samlede varighed for ressourceforløbene må ikke overstige 5 år, medmindre borgeren ønsker yderligere forløb.
- Personer over 50 år kan få bevilliget ét ressourceforløb, medmindre borgeren ønsker flere forløb.
- Personer med mindre end seks år til folkepensionen kan ikke blive tildelt et ressourceforløb, medmindre borgeren ønsker det.

Førtidspensionen og ressourceforløb er finansieret på de løbende kommunale budgetter, og i 2023 var udgiften til førtidspension på omkring 50,4 mia. kr., mens udgifterne til ressourceforløb var 2,8 mia. kr.¹⁰ Bopælskommunen afholder udgiften til førtidspension, dog med 30 pct. refusion fra staten.

Seniorpension finansieres ligesom førtidspension af kommunerne, og i 2023 modtog ca. 31.500 personer seniorpension. De offentlige udgifter til seniorpension var ca. 5,3 mia. kr. i 2023.

Fleksjob og fleksydelse

Fleksjob, som blev indført i 1998, er et arbejdsmarkedspolitisk initiativ målrettet til borgere, der ikke kan opnå eller fastholde beskæftigelse på normale vilkår på arbejdsmarkedet grundet en væsentlig og varigt nedsat arbejdsevne, men som stadig vurderes at kunne arbejde i et vist omfang. Flexjob kan også tilbydes personer med meget begrænset arbejdsevne, hvis der er mulighed for, at arbejdsevnen kan udvikles indenfor en rimelig periode.¹¹ Formålet med ordningen er at sikre tilknytningen til arbejdsmarkedet for så mange personer som muligt og samtidig begrænse tilgangen til førtidspension. Man kan være ansat i flexjob indtil folkepensionsalderen.

I 2004 svarede førtidspensionisterne til omkring 278.000 personer. Flexjobordningen oplevede en stor tilgang fra starten og rundede i 2007 50.000 personer, dog uden at man observerede en tilsvarende nedgang i antallet af førtidspensionister. Den manglende nedadgående effekt på antallet af førtidspensionister fik den daværende SR-regering til at reformere førtidspension og flexjob med virkning fra 1. januar 2013. Adgangen til førtidspension blev som nævnt begrænset, mens flexjobordningen blev udvidet til også at omfatte flexjob med ganske få timer. Udvidelsen af flexjobordningen har betydet, at antallet af personer i ordningen er fortsat med at stige, og i 2023 nåede ordningen 107.000 personer.

Udgiften til flexjobordningen afholdes af kommunen, der dog modtager refusion af udgifterne fra staten. Det samlede statslige flekslønstilskud (refusion af lønstilskud) var i 2023 på 19,0 mia. kr.¹²

Fleksydelse blev indført i 2001 og er en tilbagetrækningsordning for borgere, der er visiteret til et flexjob og tilmeldt fleksydelsesordningen, og som ønsker at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet før folkepensionsalderen. Man kan få fleksydelse på samme alderstrin, som man kan få efterløn, men der er dog forholdsvis få, der modtager ydelsen.

¹⁰ Antal personer, gennemsnitligt forløb og udgifter til flexjob og førtidspension fra Jobindsats, der indsamler data fra KMD's register for sociale personer: <https://jobindsats.dk/databank/ydelser/alle-ydelser-under-et/>

¹¹ Der er ikke fastlagt et bestemt antal timer for, hvornår man kan få bevilliget et flexjob. Det vil sige, at arbejdsevnen ikke alene skal vurderes på grundlag af antallet af arbejdstimer, som borgeren kan klare, men også i forhold til effektiviteten i de præsterede timer.

¹² De samlede kommunale udgifter til flekslønstilskud kommer fra Danmarks Statistik, Statistikbanken tabel REGKC.

Efterløn

Efterlønnen blev indført i 1979 og optjenes ved forudgående anciennitet i en a-kasse og bidrag til ordningen. Ordningen havde til hensigt at give plads til de unge på arbejdsmarkedet samt for at give nedslidte borgere en mulighed for at trække sig tilbage før folkepensionsalderen.

Efterlønsordningen var en stor succes fra starten, og ved udgangen af 1979 var der næsten 50.000 personer, der havde valgt at gå på efterløn. Frem mod 2004 steg antallet af personer på efterløn til det højeste niveau på omkring 220.000 personer¹³.

Der har været flere reformer af hele eller dele af efterlønsområdet i 1992, 1999, 2006 og 2011 – og de fleste har haft fokus på at dæmpe tilgangen til ordningen. Nogle af reformerne har primært haft fokus på de økonomiske incitamenter, fx modregningen af private pensioner og muligheden for at optjene en skattefri præmie, andre på længden af den mulige efterlønsperiode. Således er efterlønsperioden trinvist blevet afkortet fra syv til tre år, samtidig med at de økonomiske incitamenter til at blive på arbejdsmarkedet er blevet skærpet kraftigt. Derudover er efterlønsalderen blevet underlagt den samme indeksering af stigningen i levealderen som folkepensionsalderen.

Antallet af personer på efterløn er reduceret kraftigt siden 2004, hvor ordningen toppede med 220.000 personer. I 2023 var blot ca. 50.000 personer på efterløn. Samtidig er antallet af bidragsbetalende medlemmer også reduceret kraftigt. I september 2000 indbetalte 1,5 mio. personer til efterlønnen, mens det tilsvarende tal i september 2023 var ca. 241.000 personer, det svarer til 10,5 pct. af alle dagpengeforsikrede. Blandt andet skete der et stort fald fra 2011 til 2012, hvor det i forbindelse med tilbagetrækningsreformen i 2012 var muligt at få sit efterlønsbidrag udbetalt skattefrit. Dette førte til, at antallet af personer, der indbetalte efterlønsbidrag, faldt med ca. 509.000 personer, svarende til knap 48 pct.¹⁴ Med reformen om tidlig pension blev det, første halvår af 2022, igen muligt at få udbetalt sit efterlønsbidrag skattefrit, det benyttede ca. 48.000 personer sig af, som samlet set fik udbetalt 4,5 mia. kr. skattefrit.¹⁵

Efterlønnen er finansieret delvist af medlemmernes egne bidrag, der i 2023 var hhv. 531 kr. pr. måned for fuldtidsforsikrede og 354 kr. pr. måned for deltidsforsikrede. De offentlige udgifter til efterlønnen er faldet fra 24,6 mia. kr. i 2004 til 5,7 mia. kr. i 2023.

Fra 2022 forventes en vis del af personer, der ellers ville gå på efterløn at vælge Tidlig Pension (se herunder) i stedet, da modregningen for private pensionsudbetalinger er mildere end efterlønsordningen, hvor private pensionsudbetalinger modregnes i efterlønsydelsen med 64 pct. af den årlige forventede eller faktiske pensionsudbetaling.

---

¹³ Antal personer og offentlige udgifter til efterløn fra Jobindsats, der indsamler og præsenterer data fra Registeret for arbejdsmarkedsstatistik (RAM): <https://jobindsats.dk/databank/ydelser/tilbagetraekningsydelser/?gruppe-id=1630>

¹⁴ Antal personer, der betaler efterlønsbidrag fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekrutterings (STAR) statistikker om emnet: <https://star.dk/viden-og-tal/statistik/statistik-om-efterloen/>

¹⁵ Se mere her: <https://bm.dk/nyheder/nyheder/2023/03/knap-50000-har-faaet-udbetalt-efterloensbidrag-skattefrit-i-2022/>

Tidlig pension

Fra 2022 er det muligt at benytte sig af tidlig pension, hvis der er 3 år eller mindre til, at man kan gå på folkepension. For at kunne få tidlig pension skal man have optjent 42, 43 eller 44 års anciennitet på arbejdsmarkedet. I anciennitetsberegningen tæller flere forskellige tilstande ud over beskæftigelse med. Det gælder fx perioder med barsels-, syge- eller arbejdsløshedsdagpenge og perioder som selvstændig. Satsen udgør 168.096 kr. (2023) årligt. Private pensionsudbetalinger modregnes i ydelse med 80 pct. af den årlige pensionsudbetaling, hvis den livsvarige årlige pension er større end 105.700 kr. (2023).

I 2023 modtog ca. 16.500 personer en udbetaling fra tidlig pension og de offentlige udgifter for samme periode var på ca. 1,8 mia. kr.

Overgangsydelse

I 1992 indførte man overgangsydelsen, som gav 55-59-årige langtidsledige mulighed for at trække sig permanent tilbage før efterlønsalderen. Ordningen blev i 1994 udvidet til også at omfatte 50-54-årige, og da ordningen var størst, havde den en tilslutning på ca. 45.000 personer. Overgangsydelsesordningen blev afskaffet i 1996 og var endelig udfaset i 2007.

Folkepension

Folkepensionen blev indført i 1957 og er en universel ydelse til alle danske statsborgere over folkepensionsalderen, der opfylder kravene om bopælsår fra det fyldte 15. år¹⁶. Hvis man ikke opfylder kravet for bopælsår i optjeningsperioden, kan man stadig have ret til en del af folkepensionen. Denne del kaldes brøkpension, idet den beregnes som en brøk på baggrund af den tid, man har boet i Danmark i optjeningsperioden, i forhold til kravet for det fulde grundbeløb.

Folkepensionsalderen var frem til 2004 67 år, hvorefter den blev sænket til 65 år. Med Velfærdsforliget i 2006 og Tilbagetrækningsreformen i 2011 blev det vedtaget, at folkepensionsalderen indekseres til de forventede fremtidige levetidsforbedringer. Velfærdsforliget i 2006 betød at pensionsalderen i fremtiden skulle stige i takt med stigningen i den forventede levealder for en 60-årig. Forliget medførte indførelsen af en såkaldt levetidsmekanisme, som betød, at Folketinget hvert femte år, begyndende i 2015, skulle beslutte, om pensionsalderen 15 år senere (det vil sige første gang i 2030) skulle hæves. Folketinget har således besluttet at hæve pensionsalderen i 2030 til 68 år og igen i 2035 til 69 år. Derudover betød reformen, at folkepensionsalderen i perioden 2019-2022 blev løftet fra 65 til 67 år.

Der blev udbetalt 135,5 mia. kr. i folkepension i 2022 til ca. 1,02 mio. folkepensionister¹⁷. Heraf udgjorde grundbeløbet ca. 79,5 mia. kr., pensionstillægget 51,4 mia. kr., ældrechecken 4,3 mia. kr. og mediecheck 0,3 mia. kr.

---

¹⁶ Kravet i dag er at have boet i Danmark i mindst 3 år fra det fyldte 15. år til folkepensionsalderen. For at opnå fuld folkepension skal man have boet i 40 år i Danmark. Reglerne er ændret som følge af den stigende folkepensionsalder, og for personer, der når folkepensionsalderen 1. juli 2025 eller senere, er kravet, at man skal have boet svarende til 9/10 af perioden fra det fyldte 15. år til folkepensionsalderen i Danmark.

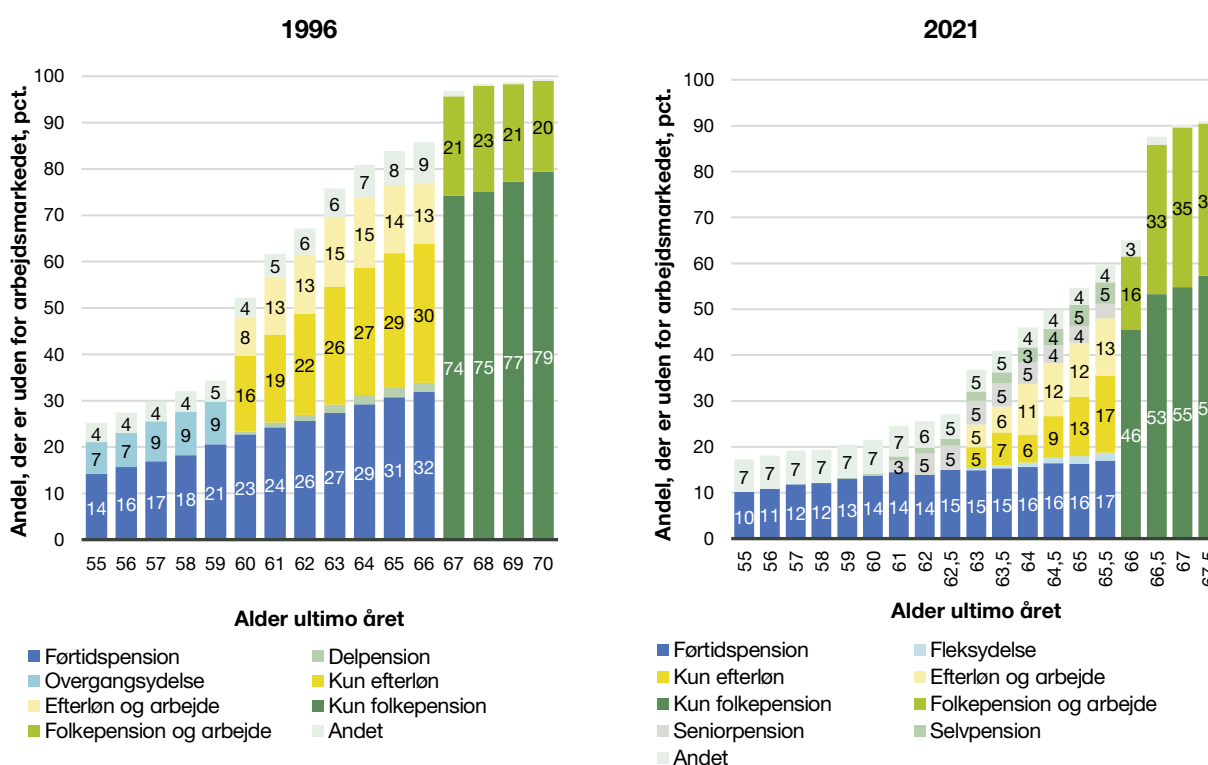
¹⁷ Defineret som personer på 68 år og ældre i 2022, der modtager en udbetaling fra folkepensionens grundbeløb.

3.2 De seneste 25 års udvikling i tilbagetrækningen

De sidste 25 års reformer har i høj grad haft det formål at øge incitamentet til at udskyde tilbagetrækningen fra arbejdsmarkedet.

Reformerne på tilbagetrækningsområdet har særligt påvirket danskernes adfærd i slutningen af deres arbejdsliv – se Figur 3.2.1. I 1996 var det ca. halvdelen af de 60-årige danskere, der modtog førtidspension, efterløn eller delpension. I 2021 var andelen faldet til 14 pct., hvilket skyldes at man ikke længere kunne modtage efterløn som 60-årig, og fordi andelen af 60-årige på førtidspension var reduceret med 40 pct. siden 1996.

Figur 3.2.1 Andele af de 55-70-årige, der var uden for arbejdsmarkedet i hhv. 1996 og 2021

Note: Andelen, der arbejder ved siden af, at de modtager efterløn og folkepension, er i overgangsåret betinget på en positiv erhvervsindkomst året efter (for at udelukke sammenblanding med erhvervsindkomst tjent før tilbagetrækning). I øvrige år er betingelsen en positiv erhvervsindkomst i samme år. Figuren for 2021 indeholder halvårstrin, da folkepensionsalderen i 2021 var 66,5 år. Selvpension er personer, der ikke modtager offentlige ydelser, har en løbende udbetaling fra sin pensionsopsparing inkl. tjenestemandspension og erhvervsindkomsten må maksimalt udgøre 25.000 kr. Andet omfatter personer, 1) som er i ressourceforløb, 2) på sygedagpenge, 3) er kontanthjælpsmodtagere, som ikke er jobparate, 4) som er ledige fleksjobber, der modtager ledighedsydelsen eller 5) som er hjemmegående eller ikke modtager nogen offentlige ydelser samtidig med, at man ikke har nogen lønindkomst. I 1998 er 'andet' også inklusive selvpensionister.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Hvis man ser på tilbagetrækningsmønstret for danskerne året inden folkepensionsalderen, er der også sket et markant fald. I 1996 var det 86 pct., som var uden for arbejdsmarkedet som 66-årige, og 32 procentpoint

var på førtidspension. I 2021 var andelen, der var uden for arbejdsmarkedet året før folkepensionsalderen, dvs. 65,5-årige, 60 pct., og kun 17 procentpoint modtog førtidspension.

Med til historien hører, at folkepensionsalderen i mellemtiden først var blevet sænket fra 67 til 65 år og fra 2019-2022 er pensionsalderen gradvist blevet sat op til 67 år.

På længere sigt må det også forventes, at billedet af tilbagetrækning fortsat forandrer sig, idet efterlønsordningen fx ikke længere vil være en bredt tilgængelig tilbagetrækningsmulighed. Finansministeriet (2023) skønner, at antallet af efterlønsmodtagere falder fra 46.700 helårspersoner i 2022 til 10.800 helårspersoner i 2030. Finansministeriets opgørelse viser yderligere, at knap 40 pct. af personer født i 1955 indbetaler til efterlønsordningen. Dette tal falder til knap 5 pct. for personer født efter 1983. Med *Aftalen om senere tilbagetrækning* bliver personer født efter 1983 ikke automatisk meldt ind i efterlønsordningen, men de skal aktivt melde sig ind.

Selvom mulighederne for tilbagetrækning på efterløn vil være begrænset i fremtiden, er der i de seneste år dog også kommet andre tilbagetrækningsmuligheder. Der er indført "Tidlig Pension" fra 2022, som er særligt målrettet personer med lang anciennitet på arbejdsmarkedet (42-44 år), og der er indført "Seniorpension" i 2020, som er målrettet personer der er nedslidte og har mindre end 7 år til folkepensionsalderen. Derudover bliver der lidt flere, som vil have mulighed for at trække sig tilbage for egne midler (Selvpension) som følge af de stigende pensionsformuer.

Der vil i fremtidens arbejdsmarked være behov for at fastholde de ældre i beskæftigelse og skabe plads og jobs til et betydeligt større antal ældre i takt med en stigende pensionsalder og at flere arbejder efter folkepensionsalderen. Udviklingen er allerede i gang, og der er stigende beskæftigelsesfrekvenser for aldersgrupperne lige inden folkepensionsalderen – se afsnit 3.5.

3.3 Udvikling i den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder

Danskernes levetid er steget igennem mange år, hvilket har fået politikere til at vedtage reformer, der skal få folk til at arbejde længere. Det er i høj grad lykkedes og tilbagetrækningsalderen har været støt stigende siden midt nullerne. I dette afsnit gennemgås udviklingen og de reformer, der har fået tilbagetrækningen til at stige.

I denne gennemgang viser vi den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder fra 2000 og frem opgjort ud fra fire forskellige metoder. De fire tilgange viser, at den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder er ret forskellige afhængig af tilgangen.

Den første tilgang (tilgang 1) opgør alene tilbagetrækning til efterløn og folkepension fra alder 60. Denne tilgang er ofte brugt, når man taler om den gennemsnitlige tilbagetrækning, men den er måske mindre god, hvis man er interesseret i at følge udviklingen i det reelle arbejdsudbud, da tilgangen udelader "tilbagetrækningen" til flere tilstande/ordninger – både før og efter 60-årsalderen. Fx medtager tilgangen ikke tilbagetrækning til førtidspension/seniorpension, selvpensionering (tilbagetrækning for egne midler) eller de personer, som af den ene eller anden årsag befinder sig på kanten af arbejdsmarkedet. Gruppen på kanten af arbejdsmarkedet kan fx være personer der modtager et ressourceforløb, er på længevarende sygedagpenge, modtager kontanthjælp som ikke-arbejdsmarkedssparat, er ledige fleksjobber, modtager

ledighedsydelsen eller som er "hjemmegående". Grupperne på kanten af arbejdsmarkedet har vi i analysen kaldt "andet". Andet repræsenterer ikke nødvendigvis en permanent tilbagetrækning, men mere en meget svag tilknytning til arbejdsmarkedet.

De øvrige tre tilgange i denne analyse prøver at tage højde for flere af disse tilstande samt det faktum, at mange også trækker sig tilbage før 60-års-alderen. Nedenfor ses en definition af de fire tilgange vi har valgt at bruge i denne rapport:

- Tilgang 1 - Tilbagetrækning til efterløn og folkepension fra alder 60: Tilgang 1 opgør tilbagetrækningsalderen for personer, der er 60 år eller ældre, når de første gang modtager en permanent tilbagetrækningsydelse her defineret som enten efterløn eller folkepension. Det er en betingelse for at tælle med som tilbagetrukket, at personen ikke har erhvervsindkomst over 150.426 kr. (2020-priser) efter tilbagetrækning.¹⁸
- Tilgang 2 - Tilbagetrækning til efterløn, seniorpension, førtidspension, selvpension og folkepension fra alder 60: Metode 2 opgør tilsvarende tilbagetrækningsalderen for 60+-årige. Men her medtages personer, der trækker sig tilbage på førtidspension, seniorpension og selvpension. Betingelsen på erhvervsindkomst er den samme som i tilgang 1.
- Tilgang 3a -Tilbagetrækning til efterløn, seniorpension, førtidspension, selvpension og folkepension fra alder 50: Tilgang 3a udvider aldersgruppen, således at der ses på personer der er 50 år eller ældre, når de første gang modtager en af de nævnte ydelser. Betingelsen på erhvervsindkomst er den samme som i metode 1 og 2.
- Tilgang 3b -Tilbagetrækning til efterløn, seniorpension, førtidspension, selvpension, andet og folkepension fra alder 50: Tilgang 3b udvider tilgang 3a ved at inkludere gruppen "andet".
- Tilgang 4 - Tilbagetrækning til efterløn, seniorpension, førtidspension, selvpension og folkepension fra alder 24: Tilgang 4 udvider aldersgruppen, således at der ses på personer der er 24 år eller ældre, når de første gang modtager en af de nævnte ydelser. Betingelsen på erhvervsindkomst er den samme som i de foregående metoder.

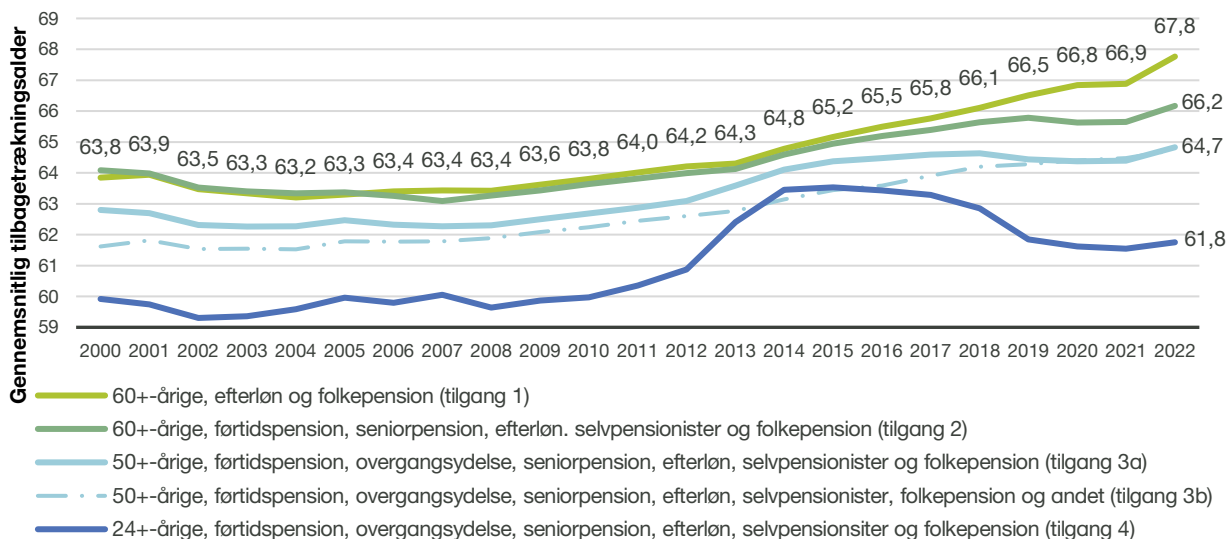
Analyserne viser, at selvom det overordnede billede med en stigende tilbagetrækningsalder siden 2007 generelt holder, så er tilbagetrækningsalderen væsentligt lavere, end den der ofte rapporteres når man alene ser på tilbagetrækning til efterløn og folkepension for de 60+-årige – se Figur 3.3.1.

Hvis man ser overordnet på "Tilgang 1 - Tilbagetrækning til efterløn og folkepension fra alder 60", så faldt den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder frem til omkring 2007, fordi tilgangen til efterlønsordningen blev ved med at stige. Det var selvom, at man i 1999 indførte en efterlønsreform, der havde til formål at begrænse tilgangen til efterlønsordningen. Forklaringen på at tilgangen blev ved med at stige, skal findes i den måde man reformerede efterlønsordningen på. Man afkortede efterlønsperioden fra 7 til 5 år, og sænkede samtidig folkepensionsalderen fra 67 til 65 år for personer født efter d. 1. juli 1939. Derudover indførte man en 62-årsregel i stedet for en 63-års regel, fordi efterlønsperioden nu var blevet forkortet. Disse elementer bidrog isoleret set til at tilbagetrækningsalderen fortsatte med at stige. De nye elementer som skulle bremse tilgangen til ordningen, var indførelsen af en skærpet modregning for egne pensionsopsparinger og et øget optjeningskrav ift. efterlønnen. Man skulle nu have været medlem i 25 år ud af 30 år i stedet for 20 år ud af 25 år.

---

¹⁸ Denne metode bruges også af Forsikring og Pension i deres opgørelser af den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder, se F&P (2023).

Figur 3.3.1 Gennemsnitlige tilbagetrækningsalder målt ved fire tilgange, hvor startalder og tilbagetrækningsruiter varierer - 2000-2022

Note: Tilbagetrækning defineres som første gang en person modtager en permanent tilbagetrækningsydelse, samtidig med at personens erhvervsindkomst (løndindkomst og overskud af selvstændig virksomhed) i året og det efterfølgende år er mindre end 150.426 kr. (2020-priser). Selvpensionister indgår fra 2006 i kurverne inklusive selvpension. En selvpensionist er defineret som en, der ikke modtager offentlige ydelser, har en løbende udbetaling fra sin pensionsopsparing og erhvervsindkomsten må maksimalt udgøre 25.000 kr. Andet omfatter personer på kanten af arbejdsmarkedet fx ressourceforløb og ledige fleksjobber.

Kilde: ATP og Danmarks Statistik, 2024

Fra 2007 til 2022 har den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder været støt stigende fra 63,4 til 67,8 år målt ved tilgang 1. Det må i høj grad tilskrives flere reformer i den mellemliggende periode, som alle har haft til formål at udskyde tilbagetrækningstidspunktet, samt at efterlønsreformen fra 1999 begyndte at virke. Velfærdsreformen (2006) sammenkoblede udviklingen i tilbagetrækningsalderen med den forventede udvikling i levetiden fremover, således at både efterlønsalder og folkepensionsalder skal stige i takt med den forventede levetid. Tilbagetrækningsreformen i 2011 fremrykkede, hvornår efterløns- og folkepensionsalderen skulle begynde at stige, således at efterlønsalderen blev sat op med et halvt år om året fra 2014 til 2017 og folkepensionsalderen blev sat op med et halvt år om året fra 2019 til 2022. Samtidig forkortede man efterlønsperioden fra 5 til 3 år gradvist med virkning fra 2018 til 2023. Alle disse ændringer har bidraget til, at den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder er steget i perioden fra 2013 og frem.

Den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder for "Tilgang 1 - Tilbagetrækning til efterløn og folkepension fra alder 60" er fra 2013 til 2022 samlet steget med 3,5 år, hvilket nogenlunde svarer til det, som efterlønsalderen og folkepensionsalderen er steget med i perioden. De seneste ændringer i folkepensions- og efterlønsalderen ser dermed ud til at være slået fuldt igennem på arbejdsudbuddet for de 60+-årige.

Figur 3.3.1 viser dog, at tilbagetrækningsalderen for personer, der går på efterløn eller folkepension som 60-årige eller ældre, ikke er hele fortællingen om danskernes tilbagetrækningsalder. Kurven for de 60+-årige der trækker sig til efterløn eller folkepension "skjuler" den del af tilbagetrækningen, der fx sker via selvpension,

førtidspension, seniorpension og "andet"¹⁹. Hvis man medregner selvpension, førtidspension, og seniorpension som en tilbagetrækning for de 60+-årige, falder den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder fra 67,8 år til 66,2 år i 2022.

Kurven i Figur 3.3.1 – "Tilgang 3a - Tilbagetrækning til efterløn, seniorpension, førtidspension og folkepension fra alder 50" viser den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder, hvis man ser på 50+-årige, der trækker sig fra arbejdsmarkedet til enten førtidspension, seniorpension, efterløn (og overgangsydelse) eller folkepension. Tilbagetrækningsalderen er her markant lavere, idet der er væsentligt flere, der får tilkendt førtidspension som 50-59-årige end som 60+-årige. Med denne definition var den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder 64,7 år i 2022. Hvis man også inkluderer *andet* (dvs. – "Tilgang 3b - Tilbagetrækning til efterløn, seniorpension, førtidspension, selvpension, andet og folkepension fra alder 50"), så var der efter førtidsreformen i 2012 en væsentlig lavere tilbagetrækningsalder. I 2014 var tilbagetrækningsalderen ét år lavere, hvis andet er inkluderet. Siden 2019 har der dog ikke været en nævneværdig forskel, om man inkluderer andet eller ej.

Men selv med den bredere definition af den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder for 50+- og 60+-årige, er den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder steget fra 2007 til 2018. Hvis man ser på de 24+-årige ser man ikke den samme tendens efter 2014.

Udover reformerne af efterløns- og folkepensionsaldrene har en anden vigtig reform været reformen af førtidspensionsordningen i 2012, som betød, at der blev strammet op på tilkendelserne til førtidspension, samtidig med at flere personer nu bliver arbejdsprøvet i en periode på op til 3 år (mens de modtager en lavere ydelse, og indtil 2022 var det op til 5 år), før de eventuelt kan få tilkendt førtidspension. Samtidig kan man kun i helt særlige tilfælde få tildelt en førtidspension før man fylder 40 år. Effekten af denne reform kan især ses ved "Tilgang 4 - Tilbagetrækning til efterløn, seniorpension, førtidspension og folkepension fra alder 24", som også får tilbagetrækningen med for de personer, der "trækker" sig meget tidligt tilbage fra arbejdsmarkedet. Efter den nye reform steg den gennemsnitlige tilbagetrækningsalder for denne gruppe med 2,6 år fra 2012 til 2014. Dog er tilbagetrækningsalderen faldet med 1,7 år i perioden 2014 til 2022 med en gennemsnitlig tilbagetrækningsalder på 61,8 år i 2022.

Fra 2013 faldt tilgangen i førtidspension og var lav de efterfølgende år. Dette kan ses i figuren ved, at tilbagetrækningsaldrene regnet ved metode 1 og 2 er meget tæt på hinanden i perioden 2013 til 2015. Forskellen mellem de to kurver (solide linjer) er netop tilgangen til førtidspension inkl. seniorpension for de 60+-årige. Tilgangen til førtidspension for de 60+-årige var stort set ikke eksisterende i denne periode, men begyndte at stige igen fra 2015.

Stagnationen i tilbagetrækningsalderen i 2020 til 2021 for de 60+-årige – på trods af at folkepensionsalderen steg med 0,5 år mellem 2020 og 2021 - skyldes indførelsen af seniorpension, der gjorde det muligt for personer med nedsat arbejdsevne at trække sig tilbage op til seks år før folkepensionsalderen (seniorpension).

---

¹⁹ Eller overgangsydelse, hvis vi ser på de 50+-årige i starten af perioden. Overgangsydelsen blev afskaffet i 1996 og var endeligt udfaset i 2007

3.4 Opsat pension

Tilbagetrækning drejer sig ikke kun om tidlig tilbagetrækning idet nogle også vælger at arbejde efter folkepensionsalderen. Hvis man ser på personer over folkepensionsalderen, tegner der sig et billede af tre forskellige situationer.

Det første, og absolut mest almindelige, scenarie er, at personen går på folkepension uden at arbejde ved siden af.

Det andet scenarie er, at man bliver ved med at arbejde, samtidig med at man har startet udbetalingen af folkepensionen.

Det tredje scenarie er, at man opsætter sin pension, dvs. udskyder tidspunktet for udbetalingen af folkepensionen og dermed optjener et ventetillæg til folkepensionen.

Folketinget vedtog den 1. juni 2023, at arbejdsindkomsten ikke længere vil indgå i modregningen af folkepensionen. De nye regler trådte i kraft pr. 1. januar 2024 med tilbagevirkende kraft pr. 1. januar 2023. Det er derfor forventningen, at færre personer i fremtiden vil opsætte deres pension, når arbejdsindkomsten ikke længere modregnes i folkepensionen, da det for de fleste personer ikke kan svare sig at opsætte deres folkepension. Der vil stadig være nogle personer, som har incitament til at opsætte, f.eks. hvis man betaler topskat eller ens ikke-pensioneret partner har en indtægt, som indebærer modregning i folkepensionen.²⁰

Muligheden for at opsætte sin folkepension blev indført i 2004 med det formål at give de ældre en større tilskyndelse til at fortsætte på arbejdsmarkedet efter folkepensionsalderen. Når man rammer folkepensionsalderen, kan man vælge at udskyde – opsætte – tilbagetrækningen fra arbejdslivet til et senere tidspunkt og i stedet optjene et såkaldt ventetillæg, som betyder, at folkepensionen bliver højere resten af livet den dag, man vælger at gå på pension. For at have mulighed for at udskyde udbetalingen af folkepensionen skal man opfylde følgende tre betingelser:

- have ret til folkepension
- arbejde mindst 750 timer indenfor et kalenderår, svarende til ca. 14 timer i gennemsnit om ugen
- kunne dokumentere arbejdsomfanget

I 2017 blev reglerne ændret. Der blev indført en mulighed for hurtigere udbetaling af ventetillægget, så det nu kan udbetales som en tiårig ydelse eller delvist som en engangsudbetaling. Tidligere blev ventetillægget automatisk udbetalt som en livsvarig forhøjelse af folkepensionen – dette er stadig en mulighed. Desuden blev det derudover muligt at søge om opsat pension med tilbagevirkende kraft.

De nye udbetalingsmuligheder gør gevinsten ved opsat pension mere synlig og attraktiv for den enkelte, idet det er ganske store beløb, der kan opnås enten som engangssum eller som årligt tillæg enten livsvarigt eller i ti år.

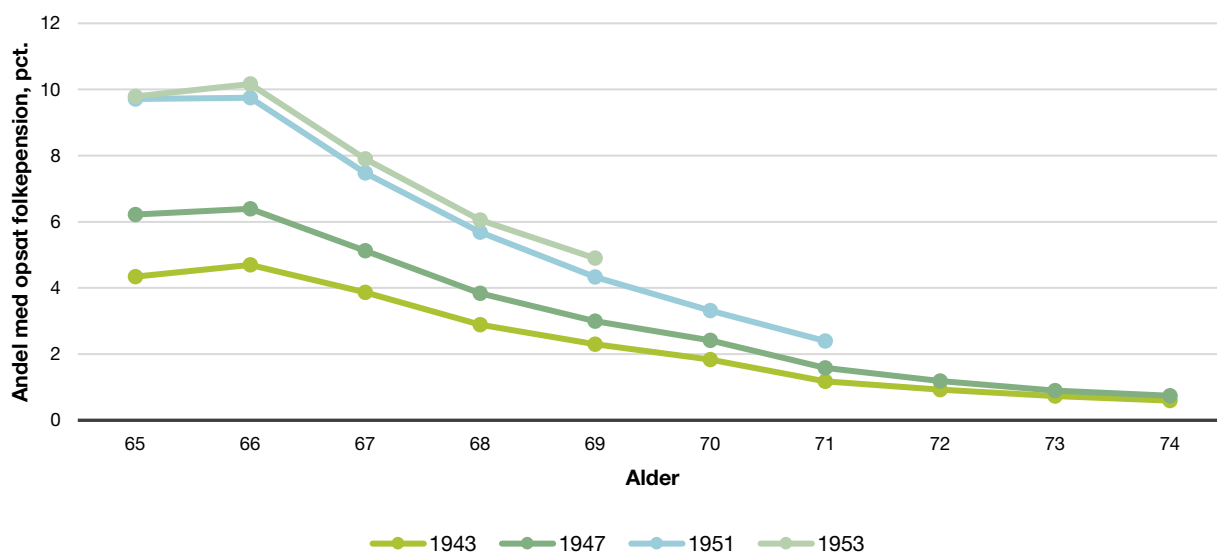
---

²⁰ Læs mere her: <https://www.ft.dk/samling/20211/lovforslag/L1/spm/16/svar/1837115/2496145.pdf>

Ordningen vinder stille og roligt indpas, idet andelen, der vælger at opsætte deres folkepension de første år efter folkepensionsalderen, er steget år for år siden indførslen og er mere end tidoblet fra 2004 til 2022. De nyeste årgange, der når folkepensionsalderen, er således i højere grad end tidligere tilbøjelige til at opsætte folkepensionen og udviklingen er sket støt siden indførslen. Således havde omkring 10 pct. af personer født i 1953 udskudt pensionen som 65- og 66-årig, mens det blot var 4-5 pct. af personerne født i 1943, der gjorde det samme – se Figur 3.4.1. Figuren viser også, at andelen af årgangen, der fortsætter med at opsætte folkepensionen, falder over tid – de fleste opsætter pensionen et enkelt eller to år.

Figur 3.4.1 Andel af alderstrin 65-75-år, der har opsat folkepension for fødselsårgangene 1943-1953

Note: En person tæller som havende opsat pension, hvis vedkommende havde en eller flere perioder med opsat pension på det enkelte alderstrin. Den opsatte periode kan godt derefter være ophørt.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

3.5 Arbejdsudbud og selvpension

I de seneste år har beskæftigelsen været høj og undersøgelser har vist, at mange virksomheder mangler arbejdskraft. Dette kan i sidste ende bremse den økonomiske vækst i Danmark. SVM-regeringen, erhvervslivet og diverse eksperter har derfor et øget fokus på arbejdsudbuddet, dvs. de antal timer ledige og beskæftigede udbyder til arbejdsmarkedet.

Diverse interesseorganisationer har opjort, at der i fremtiden vil være mangel på arbejdskraft. Dansk Erhverv forventer, at der vil mangle omkring 130.000 fuldtidspersoner i 2033 på det danske arbejdsmarked.²¹ Arbejdsbevægelsens Erhvervsråd har opgjort, at der i 2030 vil mangle 99.000 faglærte, 24.000 KVVU'ere (korte videregående uddannelser) og 13.000 MVU'ere (mellemlange videregående uddannelser) samtidig med, at

²¹ Læs mere om analysen her:

https://www.danskerhverv.dk/contentassets/c56ee11838bb43f5b16dfe084fb2374d/one_pager_mangel_arbejd_sept23.pdf

der vil være et overskud af akademikere på 25.000 personer, personer med gymnasiale uddannelser på 51.000 personer og ufaglærte på 59.000 personer.²²

Regeringen har fokus på arbejdsudbuddet, og i Regeringsgrundlaget 'Ansvar for Danmark' har Regeringen blandt andet som mål at øge den strukturelle beskæftigelse med 45.000 fuldtidspersoner frem mod 2030.

I den anledning er der foretaget en række initiativer til at øge - især seniorernes - incitament til at fortsætte med at arbejde efter folkepensionsalderen. Fra 2023 er modregningen i pensionisternes indkomst som følge af egen og partnerens arbejdsindkomst blevet fjernet. Ultimo 2023 blev der indgået en skatteaftale, som vil give de arbejdende pensionister skattelettelser herunder, er seniorpræmien blevet forbedret.²³

Analysen i dette underafsnit (3.5) er todelt, i den første del vil vi se på andelen af beskæftigede seniorer både før og efter folkepensionsalderen, og hvordan udviklingen har været igennem tiden. I den anden del vil vi se nærmere på fænomenet 'selvpension', og se på hvor mange selvpensionister, der er, samt om der er nogle særlige karakteristika for denne gruppe af personer.

Den overordnede tilbagetrækning blandt personer, som er 50+

Den danske befolkning er en aldrende befolkning, hvor store fødselsårgange er tæt på folkepensionsalderen. Det vil sige, at en mindre andel af den danske befolkningen er i den erhvervsaktive alder, og en større del af befolkningen er over folkepensionsalderen. Dette kan udfordre arbejdsmarkedet i de kommende år, og her kan seniorerne på arbejdsmarkedet være et aktiv. Figur 3.5.1 opgør andel i beskæftigelse fordelt på aldersgrupper og hvor mange pensionister, som er beskæftigede (beskæftigelsen er omregnet til antal fuldtidsbeskæftigede). Personen skal mindst være et år ældre end pensionsalderen for at sikre, at beskæftigelsen ikke stammer fra inden man overgik til pension.

En fuldtidsbeskæftigede er defineret, som en person der arbejder i gennemsnit mindst 160,33 timer per måned. Dette svarer til en arbejdsuge på 37 timer. Hovedparten af pensionisterne arbejder deltid.

Figuren til venstre i Figur 3.5.1 viser, at andelen i beskæftigelse – også kaldet beskæftigelsesfrekvensen - for aldersgruppen 60-64 år er steget markant siden 2005 fra 38 pct. til 68 pct. i 2021, hvilket bl.a. hænger sammen med flere reformer: efterlønsreformen af 1999, førtidspensionsreformen af 2012 og Velfærdsforliget af 2006, som hævede efterlønsalderen og forkortede den fra 5 til 3 år fra 2014 til 2022. Derudover er der – i perioden 2005-2021 - også sket en stigning i beskæftigelsesfrekvensen for aldersgruppen 65-69 år fra 15 til 29 pct. Dette skal også ses i lyset af Velfærdsforliget 2006, som medførte, at folkepensionsalderen er steget med et halvt år for hvert år siden 2018, dvs. folkepensionsalderen er steget fra 65 år i 2018 til 66,5 år i 2021.

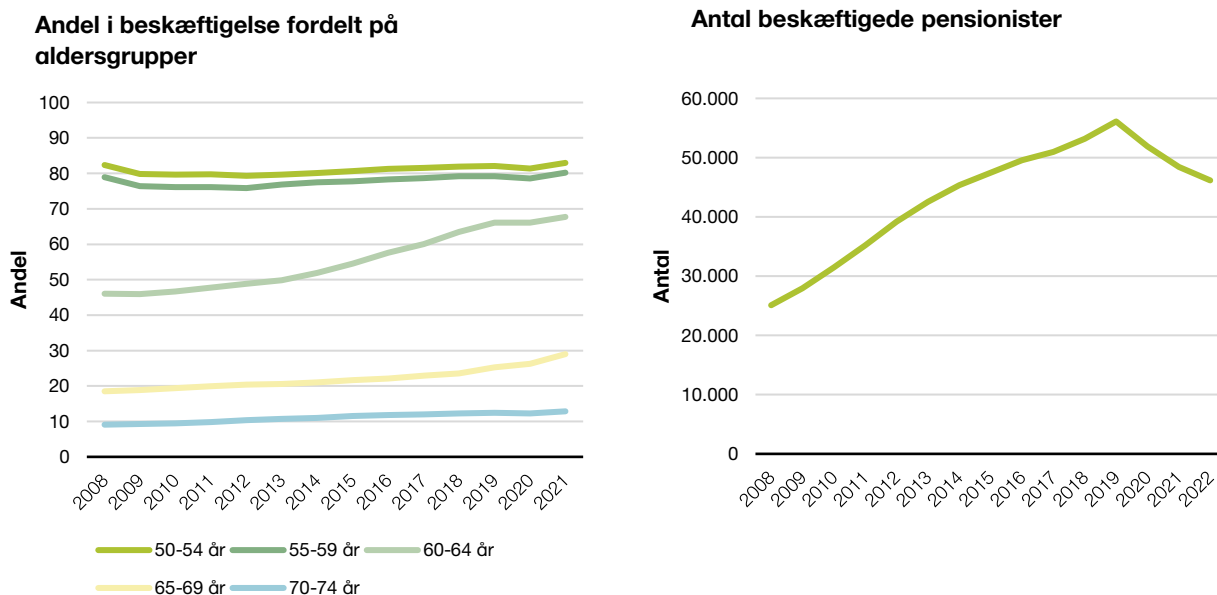
Kurven i Figur 3.5.1 viser, at relativt flere pensionister arbejder ved siden af pensionen, så der har været en stigning af beskæftigede pensionister fra 2008 og frem, hvilket både kan være ved siden af pensionen eller hvis man har opsat pension. Dog var der et knæk i kurven i 2020, hvor Corona-krisen og den stigende

²² Læs mere om analysen her: <https://www.ae.dk/analyse/2021-03-danmark-mangler-99000-faglaerte-i-2030>

²³ Læs mere om skatteaftalen her: <https://fm.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2023/december/regeringen-indgaar-bred-aftale-om-skattereform/>

folkepensionsalder formentlig slog igennem. Selvom der er flere og flere, som arbejder efter folkepensionsalderen, så er der også et stigende antal, som er selv pensionister.

Figur 3.5.1 Andel beskæftigede 50-74-årige (venstre figur) og antal fuldtidsbeskæftigede folkepensionister (højre figur)

Note: Andel beskæftigede seniorer er opgjort på baggrund af RAS-registret.

For at indgå i statistikken for 'antal beskæftigede pensionister', skal man mindst være et år ældre end folkepensionsalderen. Dette er opgjort på baggrund af lønmodtager timer, dvs. at selvstændige ikke indgår i opgørelsen. Beskæftigelsen er omregnet til fuldtidsbeskæftigelse.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Selv pensionering blandt 60+-årige

Selv pension skal forstås som, at man har trukket sig tilbage fra arbejdsmarkedet før pensionsalderen og samtidig ikke modtager nogen offentlige overførselsindkomster. Man har med andre ord trukket sig tilbage for egne midler. Dette kan f.eks. være formueindkomst eller privat pensionsopsparing. Man kan typisk starte udbetaling af ens pensionsopsparing 3 eller 5 år før folkepensionsalderen.

Hvordan defineres selv pension?

Der er ikke en entydig definition af selv pension. I det følgende vil vi se nærmere på forskellige definitioner af en selv pensionist, der er blevet brugt i tidligere analyser. I Tabel 3.5.1 nedenfor har vi opsummeret antagelser vedr. de forskellige definitioner af selv pension.

Tabel 3.5.1 Opsummering af antagelser vedr. selvpension

	Dansk Arbejdsgiverforening	Forsikring og Pension	Finansministeriet	ATP (inkl. Tjenestemænd)	ATP (ekskl. Tjenestemænd)
Alder man kan gå på selvpension	Op til 5 år før folkepensionsalderen	Mindst 60 år	Mindst 60 år	Mindst 60 år	Mindst 60 år
Arbejde	Sortere personer fra med lønmodtagerbeskæftigelse, tilbagetrækningsydelse eller	Erhvervsindkomsten udgør mindre end 13.253 kr. pr. måned	Maksimalt 1 time om måneden i gennemsnit	Erhvervsindkomst udgør mindre end 25.000 kr. årligt.	Erhvervsindkomst udgør mindre end 25.000 kr. årligt.
Offentlig forsørgelse	modtager anden offentlig ydelse ud fra socioøkonomisk status eller E-indkomst data	Ingen offentlige ydelser i måneder med egen pension	Ingen offentlige ydelser	Ingen offentlige ydelser og den primære socioøkonomiske status må ikke være i arbejdsstyrken eller på en tilbagetrækningsydelse	Ingen offentlige ydelser og den primære socioøkonomiske status må ikke være i arbejdsstyrken eller på en tilbagetrækningsydelse
Pensionsudbetaling	Udbetalinger af egen pension i mindst 6 måneder i træk	Løbende udbetalinger af egen pension i mindst 3 måneder i træk	Løbende udbetalinger af egen pension	Løbende udbetalinger af egen pension	Løbende udbetalinger af egen pension
Er opgørelsen af selvpensionister inkl. tjenestemænd?	Ja	Ja, hvis de løbende udbetalinger fra egen pension er større end udbetaling af tjenestemandspensionen	Nej	Ja	Nej
Antal i 2022	13.500	10.500	6.100	11.900	6.600

Dansk Arbejdsgiverforening (herefter DA) definerer en selvpensionist – i artiklen *”Markant flere trækker sig tilbage før pensionsalderen for egne midler (2023)”* – som en, der hverken har lønmodtagerbeskæftigelse, er på en tilbagetrækningsydelse eller modtager anden offentlig ydelse. Desuden skal personen have modtaget udbetalinger fra en privat pensionsordning i minimum 6 mdr. Selvstændige og modtagere af private invalidepensioner er blevet sorteret fra. DA’s opgørelse af selvpensionister er inklusive tjenestemandspensionister og DA begrænser antallet af selvpensionister til, at man kan trække sig tilbage for egne midler op til 5 år før folkepensionsalderen.

Forsikring og Pension (herefter F&P) definerer en selvpensionist²⁴, som en, der er fyldt mindst 60 år og er yngre end folkepensionsalderen samt modtager løbende udbetalinger fra egen pension med udbetalinger i

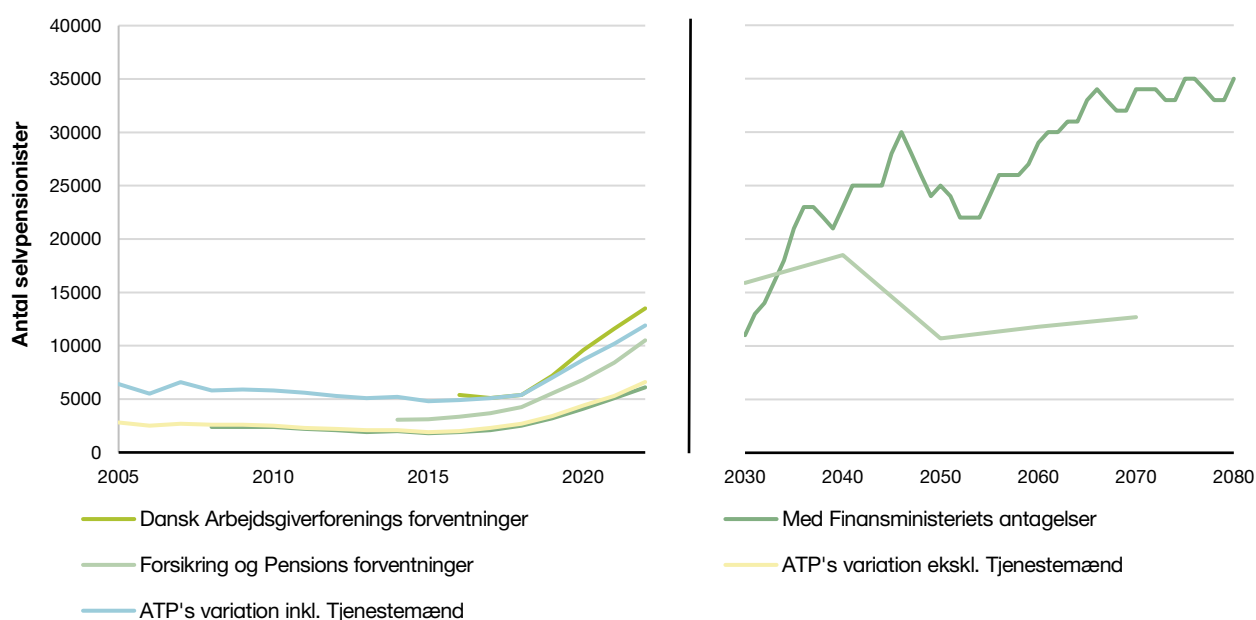
²⁴ Se mere her: <https://fogp.dk/media/l5sdx4kr/webinar-selvpension.pdf> eller artiklen 'Få selvpensionerede både i dag og i fremtiden' (Kjærsgaard, Nielsen og Hansen), Finans/Invest nr. 3 - 2024

mindst 3 måneder i træk. De løbende udbetalinger er større end evt. udbetaling af tjenestemandspension. Man må desuden ikke modtage offentlige ydelser i måneder med udbetaling af egen pension og ens erhvervsindkomst skal være begrænset (dvs. maksimalt en erhvervsindkomst på 13.253 kr. pr. måned).

Finansministeriet (herefter FM) definerer en selvpensionist, som en, der er fyldt mindst 60 år og er yngre end folkepensionsalderen. Man må ikke modtage nogen form for forsørgelse fra det offentlige herunder tjenestemandspension, efterløn mv. Desuden må man ikke være i beskæftigelse, defineret som at man i gennemsnit maksimalt må arbejde én time om måneden.

I Figur 3.5.2, nedenfor, har vi også beregnet vores egne definitioner af selvpensionister, hvor den ene er inklusive tjenestemænd og den anden er eksklusive tjenestemænd.

Figur 3.5.2 Antal selvpensionister i perioden 2005 - 2080

Note: Den lodrette linje illustrerer år 2023. Fra 2030 er Finansministeriets tal en fremskrivning. For Dansk Arbejdsgiverforening og Forsikring og Pension har vi anvendt tallene fra deres analyser, og fra 2030 er tallene fra Forsikring og Pension en fremskrivning. Den historiske serie for Finansministeriet har vi estimeret tallene fra før 2023, på baggrund af Finansministeriets anvendte antagelser. Kilde: Dansk Arbejdsgiverforening, Forsikring og Pension, FM, Danmarks Statistik og ATP, 2024.

Vi definerer en selvpensionist som værende en, der er mindst 60 år og yngre end folkepensionsalderen. Desuden må personen ikke i løbet af året modtage nogen form for offentlige ydelser og ens erhvervsindkomst må maksimalt udgøre 25.000 kr. årligt. Personen må heller ikke være på nogen tilbagetrækningsydelse eller have en socioøkonomisk status som selvstændig eller lønmodtager²⁵.

Figur 3.5.2, nedenfor, viser udviklingen i antallet af selvpensionister fra 2005 til 2022, hvor vi har anvendt DA's og F&P's faktisk estimerede antal selvpensionister. For FM har vi ikke deres historiske tidserier af antallet af selvpensionister tilgængelige, vi har dog FM's forventninger til antallet af selvpensionister fra 2030 til 2080. Vi

²⁵ Den socioøkonomiske status følger Danmarks Statistik socioøkonomisk kode (Socio13), som dannes ud fra den væsentligste indkomstkilde.

har derfor estimerede det historiske antal ved at tage udgangspunkt i FM's anvendte antagelser. Desuden indgår i figuren F&P's forventninger til antallet af selvpensionister i 2030, 2040, 2050, 2060 og 2070.

Det er vores vurdering, at tjenestemænd skal indgå i opgørelsen af antallet af selvpensionister, da man optjener en ret til tjenestemandspension lidt ligesom man sparer op til sin arbejdsmarkedspension.

Desuden vurderer vi, at for at være en selvpensionist må man ikke modtage nogen midler fra det offentlige eller være i arbejdsstyrken. Dette gøres ved at fjerne de personer, som har modtaget offentlige ydelser eller har en socioøkonomisk status som er i arbejdsstyrken eller på en tilbagetrækningsydelse.

Derudover bør man kun have en begrænset erhvervsindkomst. Vi definerer en begrænset erhvervsindkomst som 25.000 årligt i 2022-kr. Det skyldes, at man reelt skal have trukket sig tilbage, samtidig vil vi ikke udelukke personer, der har haft en begrænset erhvervsindkomst.

På den baggrund vil vi nedenfor bruge definitionen fra den blå linje ('ATP's variation inkl. Tjenestemænd').

I Figur 3.5.2 vises det desuden, at der har været en kraftig vækst i antallet af selvpensionister siden 2018. I perioden 2018 til 2022 er pensionsalderen samtidig blevet hævet fra 65 til 67 år.

Hvorfor ser vi sådan en kraftig stigning i selvpensionering de seneste år?

Der kan være mange forklaringer til stigningen i antallet af personer som går på selvpension, men det vil typisk være et udtryk for, at man har et så stort økonomisk råderum, at man kan finansiere en tidligere tilbagetrækning uden offentlige midler eller, at man dels kan blive finansieret af sin partners indkomst. Hovedparten af dem som er selvpensionister, har en indkomst, som er lavere end dagpengesatsen. En mandlig selvpensionist havde i 2022 i gennemsnit en bruttoindkomst på 335.000 kr., hvilket er på omtrent samme niveau som den gennemsnitlige husstandsindkomst fordelt ud på individer. En kvindelig selvpensionist havde derimod en indkomst på 248.000 kr., hvilket var 137.000 kr. lavere end den gennemsnitlige husstandsindkomst fordelt ud på individer. Dette indikerer, at kvindelige selvpensionister i større grad er finansieret af deres partner.

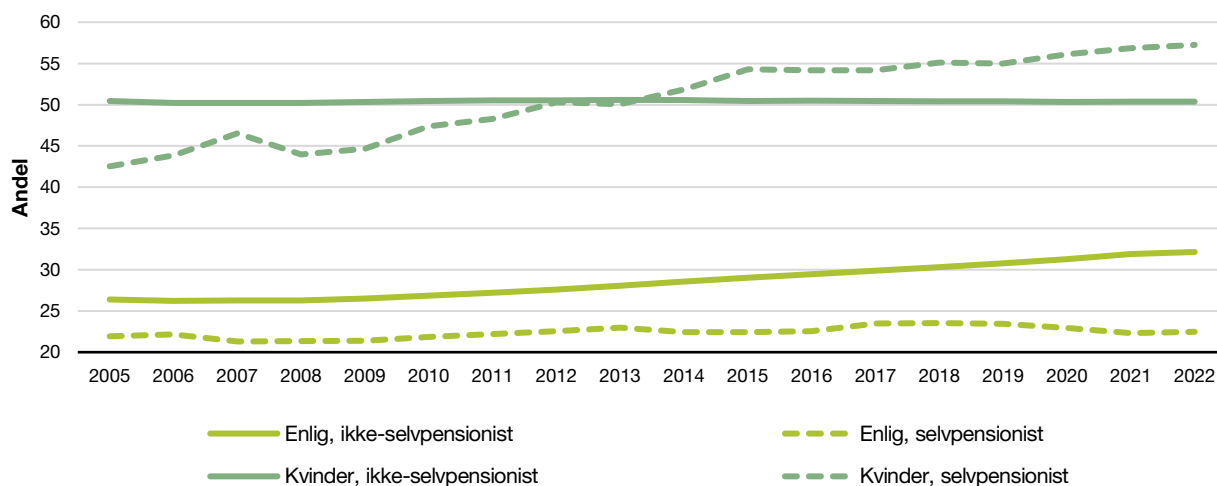
En forklaring til stigningen i antallet af selvpensionister kan også være, fordi Fælleserklæringen i 1987 sørgede for, at de fleste lønmodtagere i dag sparer op til deres egen pension. Det har betydet, at pensionsformuerne er steget for mange pensionister i dag og i fremtiden forventes pensionerne at stige endnu mere. Det er dog stadig kun de færreste der forventes at have råd til en selvfinansieret pension. En anden bidragende faktor til selvpensionering er de stigninger i tilbagetrækningsalderen vi har set siden 2014, hvor efterlønsperioden er blevet forkortet med 2 år, samtidig med at efterlønsalderen og folkepensionsalderen er steget med 2 år.

Hvad karakteriserer dem, der vælger at bruge selvpensionering?

Vi vil nedenfor se nærmere på, hvad der karakteriserede en selvpensionist i 2022 herunder køn, formue parstatus, ens eventuelle partners arbejdsmarkedstilknytning og alder.

Blandt selvpensionisterne er der en større repræsentation af par end enlige end blandt den resterende del af aldersgruppen. Fra 2005 til 2012 har der været en større repræsentation af mænd end kvinder blandt selvpensionister, men siden 2013 har der været en overrepræsentation af kvinder – se Figur 3.5.3.

Figur 3.5.3 Andel enlige og andel kvinder blandt selvpensionister og en ikke-selvpensionist i alderen 60 og op til folkepensionsalderen for perioden 2005 - 2022

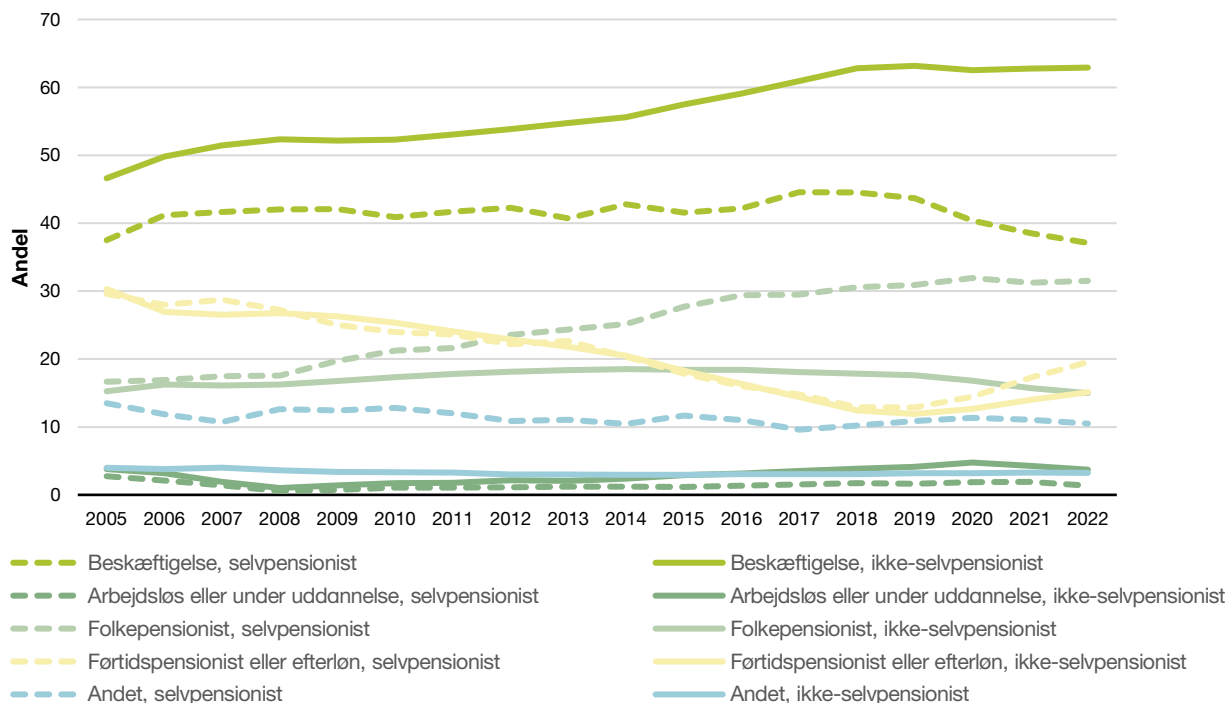
Note: Figuren viser andel enlige og kvinder blandt selvpensionister og ikke-selvpensionister. Personen skal være 60 år og op til folkepensionsalderen for at kunne indgå i statistikken. De solide linjer er ikke-selvpensionister og de stiplede linjer er selvpensionister.
Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Siden 2016 har omkring 3 ud af 10 partnere blandt selvpensionister været folkepensionister, mens 4 ud af 10 har været i beskæftigelse. Det ses også, at mens andel i beskæftigelse for partneren har været stigende blandt ikke-selvpensionister, så har den over tid været uændret omkring 40 pct. for selvpensionister. Omvendt har andelen med en partner på folkepension været omkring 15-20 pct. for en ikke-selvpensionist over tid, mens den har været stigende for selvpensionisternes partner – se Figur 3.5.4.

Det at en selvpensionists partner hyppigere er folkepensionist end en ikke-selvpensionist kan hænge sammen med, at forskellen mellem en partners alder for selvpensionister og ikke-selvpensionister er steget markant i de seneste år. I perioden 2017-2022 er forskellen steget med yderligere et år, dvs. at partneren for en selvpensionist i gennemsnit er 3 år ældre end en partner for en ikke-selvpensionist – se Figur 3.5.5 nedenfor.

Det vil samlet set sige, at kvinder, der har en partner som er folkepensionist, i større grad lader sig selvpensionere end andre dele af befolkningen. Dette taler ind i, at mange ønsker at trække sig tilbage samtidig med ens partner, hvilket også vises i Faktum nr. 156 "Par trækker sig tilbage sammen når de forlader arbejdsmarkedet".

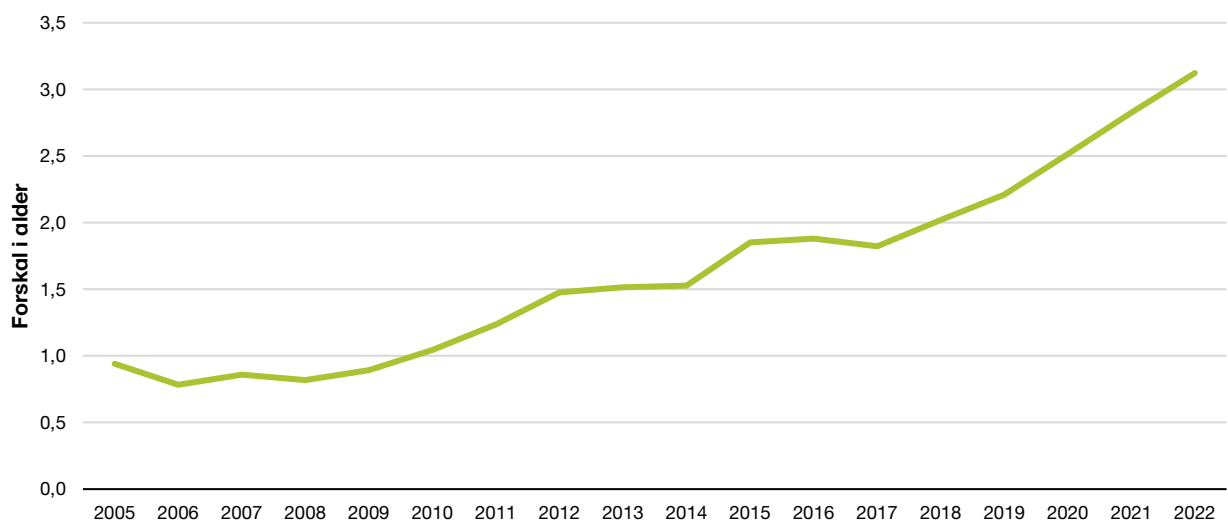
Figur 3.5.4 Partnerens socioøkonomiske status for en selv pensionist og en ikke-selv pensionist i alderen 60 og op til folkepensionsalderen for perioden 2005 – 2022

Note: Figuren viser partnerens socioøkonomiske status for en selv pensionist og en ikke-selv pensionist. Personen skal have en partner for at kunne indgå i statistikken og være 60 år og op til folkepensionsalderen. De solide linjer er ikke-selv pensionister og de stiplede linjer er selv pensionister.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Figur 3.5.5 Forskel i partnerens gennemsnitlige alder mellem en selv pensionist og en ikke-selv pensionist i alderen 60 og op til folkepensionsalderen for perioden 2005 – 2022

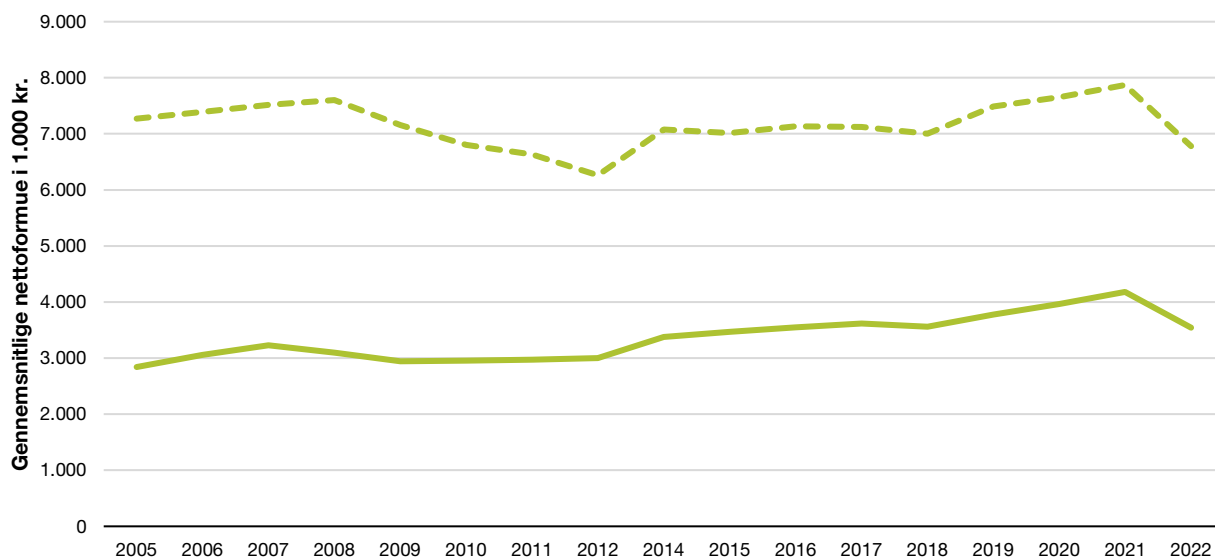
Note: Figuren viser forskellen i partnerens gennemsnitlige alder mellem en selv pensionist og en ikke-selv pensionister i alderen 60 og til folkepensionsalderen. For at indgå i statistikken skal personen have en partner.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Selvensionister har i gennemsnit en højere samlet nettoformue inkl. pensionsformuen end den resterende del af aldersgruppen. Siden 2014 har nettoformuen, i gennemsnit, været mellem 3 – 3,5 mio. kr. højere for selvensionister. Dette indikerer, at man skal have et stort økonomisk råderum for at kunne trække sig tilbage for egne midler. F&P kalder også selvension for et velhaverfænomen²⁶ – se Figur 3.5.6.

Figur 3.5.6 Gennemsnitlige nettoformue inkl. pensionsformuen i 1.000 kr. en selvensionist og en ikke-selvensionist i alderen 60 og op til folkepensionsalderen for perioden 2005 – 2022

Note: Figuren viser den gennemsnitlige nettoformue inkl. pensionsformuen i 1.000 kr. for en selvensionist og en ikke-selvensionist. Personen skal være mellem 60 år og op til folkepensionsalderen for at kunne indgå i statistikken. I figuren indgår 2013 ikke, da der et databrud og vi henviser til Boks 4.4.1 for yderligere information om databrudet i pensionsformuerne. De solide linjer er ikke-selvensionister og de stiplede linjer er selvensionister.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Hvad kan vi forvente i fremtiden mht. selvensionering?

I gennem 1990'erne blev de danske pensionsordninger udvidet kraftigt med introduktionen af en række arbejdsmarkedspensionsordninger og overenskomster med krav om pensionsopsparing. Derfor sparer de fleste personer i den erhvervsaktive alder i dag op til pension i ATP, i en arbejdsmarkedspensionsordning eller i en individuel ordning.

I nulserne vedtog Folketinget, at vi skal arbejde længere, fordi vi lever længere. Tilsammen har det medført at flere sparer op til pension, og at danskerne kommer til at spare op i en længere periode i fremtiden, og dermed få en større pensionsopsparing.

Med de større pensionsopsparinger i fremtiden, har der været udtrykt en bekymring for, om der vil være et stort antal personer, som vil lade sig selvensionere i fremtiden. Det skyldes, at selvensionering kan skabe

²⁶ Læs mere her: <https://fogp.dk/nyheder/ny-opgoerelse-selvensionering-er-et-velhaverfaenomen/>

en udfordring for det velfærdssamfund, vi kender i dag, hvis det medfører at en større andel trækker sig tilbage fra arbejdsmarkedet før folkepensionsalderen. Den nuværende velfærdsmodel bygger på, at dem der kan arbejde bidrager til velfærdssamfundet. Hvis der frem over er flere der går på selv pension, og den samlede tilbagetrækning stiger, vil det betyde færre skatteindtægter til at finansiere velfærdsydelse i samfundet, og det vil desuden reducere arbejdsudbuddet.²⁷ Effekten afhænger dog af, om tilbagetrækningen blot flytter fra f.eks. efterløn til selv pension. Hvis tilbagetrækningsmønstret flytter fra en offentlig tilbagetrækningsydelse til selv pension, vil det blive billigere for samfundet, da staten ikke skal betale offentlige ydelser til disse personer.

Kommissionen om tilbagetrækning og nedslidning (herefter Pensionskommissionen), som kom med deres afrapportering i 2022, forventer, at selv pensionering på de fem alderstrin før folkepensionsalderen kommer til at stige fra omkring 6.000 personer i dag til 30.000 personer i 2060 og 35.000 i 2080. Forsikring og Pension forventer derimod, at der vil være 11.800 personer på selv pension i 2060, jf. Kjærsgaard, Nielsen og Hansen (2024).

Kommissionen forventer ikke, at den samlede andel, der har trukket sig tilbage året før folkepensionsalderen, stiger – de forventer, at den forbliver omkring 60 pct. Det skyldes, at man forventer et markant fald i andelen som går på efterløn i fremtiden – et fald - fra 35 pct. i dag til 7 pct. for årgang 1990. Og dette fald forventes at blive udlignet af både selv pensionering, tidlig pension og seniorpension. Det vil sige, at det vurderes, at andelen som trækker sig tilbage før folkepensionsalderen i fremtiden vil være uændret sammenlignet med i dag.

I nyhedsbrevet Faktum nr. 217 med titlen "Sparer danskerne for meget eller for lidt op" vises det også, at mange danskere ikke spare "for meget" op og forventningen er, at det kun er en mindre gruppe af danskerne, som vil have råd til at trække sig tidligt tilbage for egne midler. Analysen viser:

1. Få personer sparer 12, 15 eller 18 pct. op til pension igennem hele arbejdslivet, og vil kunne trække sig tilbage for egne midler.
2. Dækningsgraden kommer især til at stige for mellemindkomsterne for hvem det (relativt set), er meget dyrt at trække sig tidligt tilbage for egne midler.
3. Flere analyser (DØRS 2021, ATP 2020) har vist, at danskerne har valgt at arbejde længere i takt med at efterløns- og folkepensionsalderen er steget, og det er selvom mange personer har fået højere pensionsformuer.
4. Så selvom selv pensionering stiger og er steget, så er den samlede tilbagetrækning ikke steget, og forventes heller ikke at gøre det i fremtiden, fordi færre bruger de offentlige ordninger.

Det er især lav- og mellemindkomsterne som kommer til at opleve en stigning i deres indkomster og dækningsgrader i pensionstilværelsen, da det er disse grupper, der – i forlængelse af Fælleserklæringen fra 1987 og udvidelsen af ATP-ordningen – har fået en pensionsordning. Det er dog en stigning fra relative lave niveauer.

---

²⁷ Læs mere her: <https://avisendanmark.dk/erhverv/eksperter-naar-flere-danskere-pensionerer-sig-selv-tidligt-i-livet-kommer-velfaerdssamfundet-under-pres>

3.6 Længere levetider og højere folkepensionsalder

Øget levetid betyder alt andet lige, at færre erhvervsaktive skal brødføde større grupper udenfor de aktive ældre. Den såkaldte ældrebyrde bliver tungere. Den øgede levetid lægger et yderligere pres på ældrebyrden, der allerede øges af den demografiske udvikling, nemlig at det er relativt store årgange, der er begyndt at gå på pension, samtidig med at de årgange, der "erstatte" dem på arbejdsmarkedet, er relativt små.

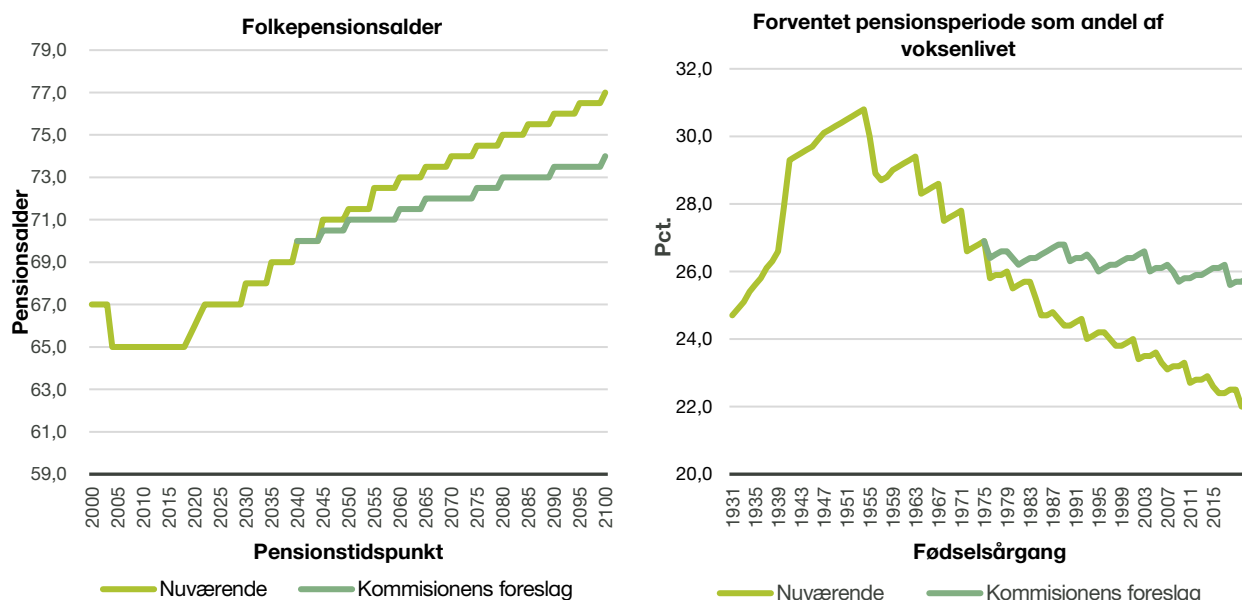
For staten er længere levetid en udfordring, fordi flere ældre betyder øgede pensionsudgifter til folkepensionen og de supplerende sociale ydelser. Samtidig øges udgifterne også på pleje- og sundhedsområderne, fordi ældre i langt højere grad end andre generationer trækker på sådanne ydelser. De offentlige pensioner finansieres over de løbende skatteindtægter, og når der skal udbetales pensioner i flere år, stiger statens udgifter.

Med Velfærdsaftalen i 2006 vedtog Folketinget en indeksering af folkepensionsalderen (og efterlønsalderen), der betyder, at folkepensionsalderen stiger i takt med befolkningens forventede levetid. I 2011 blev det klart at levetidsforventningerne var undervurderede, og indekseringen blev fremrykket i forbindelse med Tilbagetrækningsreformen. Velfærdsaftalen og Tilbagetrækningsreformen var i høj grad med til at fremtidssikre pensionssystemet og sikre den langsigtede finansielle stabilitet.

De nuværende regler betyder, at Folketinget hvert femte år tager stilling til, om folkepensionsalderen (og efterlønsalderen) skal justeres 15 år ude i fremtiden på baggrund af den levealder, man p.t. forventer at have i fremtiden. Reglerne foreskriver, at man maksimalt kan hæve folkepensionsalderen et år ad gangen hvert femte år. I 2020 vedtog Folketinget således, at folkepensionsalderen fra 2035 skal være 69 år. Siden Velfærdsaftalen er levetiden steget markant mere end forventet, og stigningen forventes at fortsætte. Med de nuværende fremskrivninger af levetiden forventes folkepensionsalderen at være 75 år i 2080 og 77 år i 2100 – se Figur 3.6.1.

Den stigende levetid har dermed betydet, at særligt den yngre del af befolkningen ser frem mod en væsentligt højere folkepensionsalder end den ældre del af befolkningen, samtidig med at de nuværende pensionister kan se frem til en længere pensionsperiode end hidtil antaget. Dette har ført til diskussion af, hvorvidt den eksisterende indeksering skulle ændres, og førte bl.a. også til at Kommissionen om tilbagetrækning og nedslidning – i daglig tale kaldt Pensionskommissionen – blev nedsat i 2020. Kommissionen skulle bl.a. se på udviklingen i levetid og sunde leveår i forhold til folkepensionsalderen og vurdering af konsekvenserne af en lempeligere indeksering af folkepensionsalderen.

Figur 3.6.1 Udvikling i folkepensionsalder og den forventede pensionsperiode (som andel af voksenlivet) ved nuværende indeksering og ved Pensionskommissionens forslag

Note: Venstre figur illustrerer de forventede folkepensionsaldrer på baggrund af befolkningsprognosen med hhv. den nuværende indeksering og med Pensionskommissionens forslag til ændret indeksering. Højre figur viser den andel, som pensionsperioden vil udgøre af et voksenliv givet, at man går på pension ved den forventede pensionsalder.

Kilde: Kommissionen om tilbagetrækning og nedslidning (Pensionskommissionen), 2022

Pensionskommissionens analyser²⁸ understreger, at der fortsat er behov for at indekse folkepensionsalderen til levetidsudviklingen både for at sikre de offentlige finanser og sikre lighed i pensionsvilkårene over generationer. Indekseringen af folkepensionsalderen til den forventede stigning i levealderen betyder, at danskerne kan forvente en kortere periode (både relativt og absolut) på pension i fremtiden, hvilket giver dem flere år til at spare op i. Begge dele bidrager isoleret set til en højere årlig pensionsudbetaling i fremtiden, men også til et mindre pres på de offentlige finanser, da man får færre år med udbetalinger fra offentlige pensioner.

Men kommissionen påpeger også, at den nuværende indeksering betyder, at kommende pensionister får en stadig mindre andel af voksenlivet på pension – netop fordi levetidsforbedringer slår igennem 1:1 i den nuværende indeksering. Som det ses af Figur 3.6.1 kan en person født i 1954 forvente at tilbringe mere end 30 pct. af voksenlivet som folkepensionist. Derimod vil en person født i 2020 med de nuværende regler kun kunne forvente at være på pension omkring 22 pct. af voksenlivet. Derfor foreslår kommissionen en lempeligere indeksering end den nuværende, hvor stigningen i den forventede levetid fordeles med 80 pct. til arbejdslivet og 20 pct. til pensionsperioden (i den nuværende indeksering går 100 pct. af stigningen til arbejdslivet). Denne ændring medfører, at pensionsperiodens andel af voksenlivet fastholdes omkring 26 pct. for fremtidige pensionister i takt med, at levetiden forbedres.

²⁸ Beskæftigelsesministeriet (2022).

4.

**Danskernes
pensionsformuer**

4. Danskernes pensionsformuer

Det danske pensionssystem har dækket bredt siden vedtagelsen af de store arbejdsmarkedspensioner i slutningen af 1980'erne. Men selvom opbygningen af arbejdsmarkedspensionerne dermed har været undervejs i omkring 30 år, er det først i løbet af de sidste 10 år, at bidragssatserne nåede de erklærede mål. Indbetalingerne som de ser ud i dag afspejler, hvad de kommende pensionister kan forvente at få ud fra deres pension, mens pensionsformuerne i dag – særligt for personer tæt på pensionsalderen – afspejler, hvordan indbetalingsreglerne og adfærden har været historisk.

Kapitlet har fokus på de opsparede pensionsformuer og gennemgår først i afsnit 4.1 den overordnede udvikling i de samlede pensionsformuer. Afsnit 4.2 dykker dernæst ned i fordelingen af pensionsformuerne og udviklingen i denne både ift. alder og ift. formue.

4.1 Udviklingen i danskernes bruttopensionsformuer 1994-2022

Pensionsformuens størrelse på tilbagetrækningstidspunktet har afgørende betydning for en persons forbrugsmuligheder i pensionisttilværelsen. På tilbagetrækningstidspunktet vil pensionsformuen være den totale sum af det, der er blevet opsparet gennem arbejdslivet (minus arbejdsmarkedsbidrag og risikobidrag til forsikringsordninger), plus det opnåede afkast og fratrukket omkostninger (ÅOP). Det er denne sum, der er grundlaget for de private pensionsindkomster i pensionsalderen, og som sammen med folkepension og andre potentielle indkomster – som supplerende sociale ydelser (fx boligstøtte og ældrecheck), anden opsparing og erhvervsindkomst – udgør pensionistens samlede indkomst.

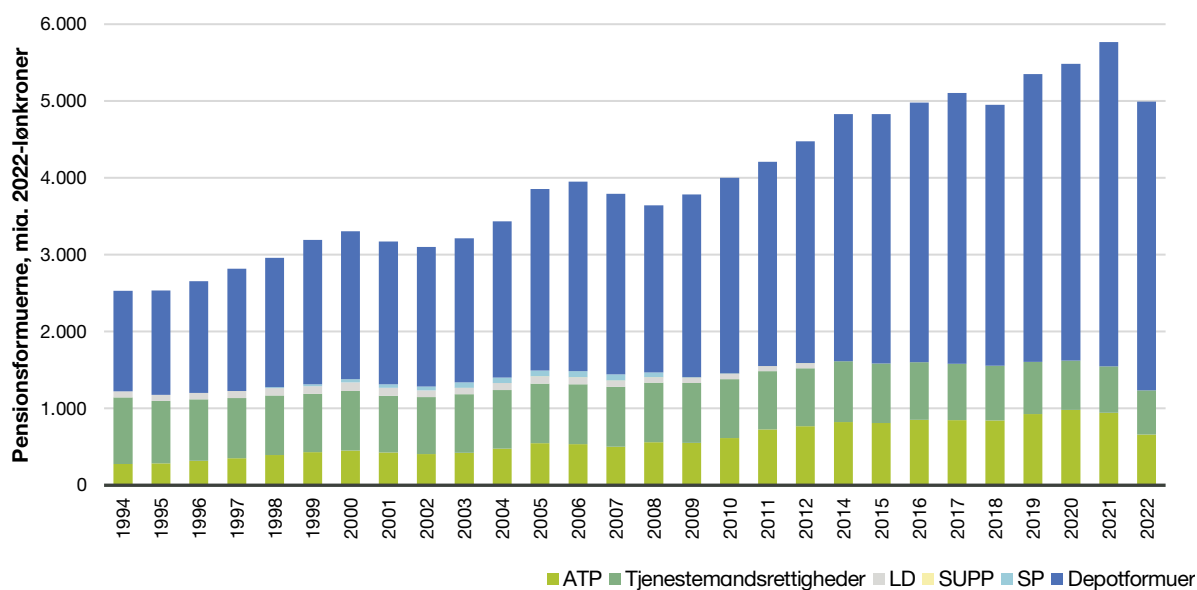
I 2023 udgjorde den samlede pensionsformue i danske pensionskasser og -selskaber 4.185 mia. kr. ifølge Nationalbanken. I dette kapitel bliver de samlede pensionsformuer opgjort på en lidt anden måde. For det første beregnes en "fiktiv" tjenstemandsformue, svarende til den værdi, der skulle til for at honorere de optjente tjenstemandsrettigheder, for det andet er pensionsformuerne i indeværende kapitel opgjort i bruttokroner – og aldersopsparingsformuen er derfor løftet til før skat niveau (bruttificeret) for at kunne sammenligne direkte med de øvrige formuetyper. For det tredje analyserer vi pensionsformuerne på individniveau, hvilket begrænser data, idet de senest tilgængelige pensionsformuedata er fra 2022.

Når alt dette tages i betragtning, var den samlede pensionsformue i 2022 på 5.112 mia. kr. En del af denne formue tilhører personer, der ikke bor i Danmark, men som på et eller andet tidspunkt har arbejdet og indbetalt til en dansk pensionsordning. Personer, der havde en "dansk" pensionsrettighed, og som ikke boede i Danmark ultimo 2022, havde tilsammen en pensionsformue på 119 mia. kr. Tilsvarende vil der være personer bosat i Danmark, der har pensionsformuer i udlandet, som ikke opgøres som en del af pensionsformuen i Danmark. Hvis man dermed definerer pensionsformuen som pensionsrettighederne for personer bosat i Danmark og optjent i danske ordninger var den samlede pensionsformue 4.993 mia. kr. ultimo 2022.

Den samlede pensionsformue er vokset meget over tid. Dette skyldes især modningen af de nye arbejdsmarkedspensioner og udvidelsen af ATP Livslang Pension. Pensionsformuen er vokset fra 2.531 mia. 2022-lønkroner i 1994 til 4.993 mia. 2022-lønkroner i 2022 – se Figur 4.1.1. Den største procentvise stigning har været i ATP Livslang Pension, mens den største volumenmæssige stigning har været i depotformuerne.

Det hænger sammen med at ATP allerede var næsten fuldmødet for 2/3 af arbejdsstyrken i start 1990'erne, hvor ordningen blev udvidet til også at omfatte personer der modtager overførselsindkomster, mens arbejdsmarkedspensionerne blev kraftigt udvidet i 1987 med Fælleserklæringen, så ordningen gik fra at dække omkring 25 pct. af lønmodtagerne til i dag at dække 89 pct. af lønmodtagerne.

Figur 4.1.1 Bruttopenionsformuerne 1994-2022 fordelt på ordninger, 2022-lønkroner

Note: Data dækker alle herboende personer over 16 år. Der er et databrud fra 2012 til 2014, og derfor indgår 2013 ikke i figuren – se nærmere i Boks 4.4.1. Før 2014 er pensionsformuerne opgjort vha. data fra Velfærdskommissionen og DST's registre med ind- og udbetalinger. Fra 2014 er opgørelsen baseret på de pensionsformuer der findes i DST's registre. Efter 2013 kan LD, SP, SUPP og depotformuen ikke adskilles. Disse er derfor samlet under betegnelsen "Depotformuer". Beløbene er i 2022-lønkroner.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Boks 4.4.1 Databrud i pensionsformuerne

Der er et markant databrud fra 2012 til 2014 i opgørelsen af pensionsformuerne over tid. De tilgængelige formuedatasæt er hhv. fra 1994-2012 og 2014-2022. For perioden 1994-2012 er formuerne beregnet på baggrund af en dataindsamling af formuerne i 2003 af Velfærdskommissionen. Beregningen af formuen er foretaget på baggrund af ind- og udbetalingerne i perioden samt kendskabet til makroformuerne. I denne periode kan arbejdsmarkedspensioner, firmapensioner og individuelle ordninger ikke adskilles. Data for 2013 er ikke blevet beregnet og mangler derfor i opgørelserne. I perioden 2014-2022 er formuerne indsamlet for Nationalbanken i samarbejde med Danmarks Statistik. I denne periode er depotformuer og Lønmodtagernes Dyrtidsfond (LD) ikke adskilte. Supplerende arbejdsmarkedspension (SUPP) blev flyttet ind under ATP Livslang Pension i 2013 og indgår dermed i ATP-formuen fra 2014 og frem.

Opgørelsesprincipperne for pensionsformuerne fra 1994-2012 er nærmere beskrevet i rapporten "Danskernes pensionsopsparing" (Jørgensen, 2007), s. 32.

Folkepensionens formueværdi

Selvom de private pensionsformuer er vokset markant i perioden 1994-2022, er fundamentet i pensionssystemet stadigvæk folkepensionen. Værdien af den løbende udbetaling af folkepension (grundbeløb, pensionstillæg, mediecheck og ældrecheck) var i 2022 i gennemsnit 132.260 kr. Hvis en folkepensionist selv skulle have sparet op til en udbetaling på det niveau (i hele pensionstilværelsen) ville det svare til at en 67-årig pensionist skulle have en pensionsopsparing på ca. 2,55 mio. kr.²⁹ Den gennemsnitlige private pensionsformue inklusive ATP Livslang Pension og tjenestemandspensioner, for en person, der var 66 år ved årets udgang, var i 2022 på ca. 2,4 mio. kr. Den gennemsnitlige udbetaling fra ATP og søjle 2 og 3 var i 2022 på 99.105 kr., men dette dækker alle pensionister over pensionsalderen og er dermed ikke fuldt sammenligneligt med formuen for en 66-årig. Hvis man kun ser på de 67-årige i 2022, der havde en udbetaling fra private pensioner, var den gennemsnitlige løbende udbetaling ca. 128.680 kr. Hertil skal regnes engangsudbetalinger fra kapitalpension og aldersopsparing, der ikke er med i de løbende udbetalinger.

4.2 Fordelingen af pensionsformuerne

Selvom der er betydelig spredning i pensionsformuernes størrelse i befolkningen, så er der betydelig større spredning i pensionsformuernes størrelse blandt de ældre generationer end blandt de yngre. Dette hænger sammen med, at arbejdsmarkedsordningerne først blev udbredt på store områder efter Fælleserklæringen i 1987, og at overførselsindkomstmottagere først blev omfattet af ATP Livslang Pension i hhv. 1993 og 1997.

Pensionsformuerne er en beholdning på et givent tidspunkt og viser en kumulativ effekt af de foregående års indbetalinger (tilknytning til arbejdsmarkedet), omkostninger og afkast. Dette påvirker i højere grad fordelingen af de ældre generationers pensionsformuer, da de har gennemlevet et fuldt arbejdsliv med udsving på grund af arbejdsløshed, sygdom, konjunktur m.m. Spredningen er mindre blandt de yngre generationer, alene på grund af at der ikke har været så meget tid til at skabe forskellene endnu.

Den gennemsnitlige pensionsformue er vokset markant både overordnet og fordelt på alder. I 1994 var danskernes gennemsnitlige pensionsformue blandt herboende danskere med en pensionsformue på 661.523 2022-lønkroner, mens den i 2022 var vokset til 1,07 mio. i 2022-lønkroner. Figur 4.2.1 viser, at den gennemsnitlige formue fordelt på alder som nævnt er vokset fra 1994 til 2022, hvilket skyldes, at folk generelt har sparet mere op i 2022 end i 1994, fordi arbejdsmarkedspensionerne og ATP er blevet udbygget i hhv. 1987 og i 1990'erne.

Når en person begynder på pensionstilværelse, så starter udbetalingen af den opsparede pensionsformue, hvilket helt naturligt får pensionsformuen til at falde. Derfor vil toppunktet – altså den alder, hvor den

---

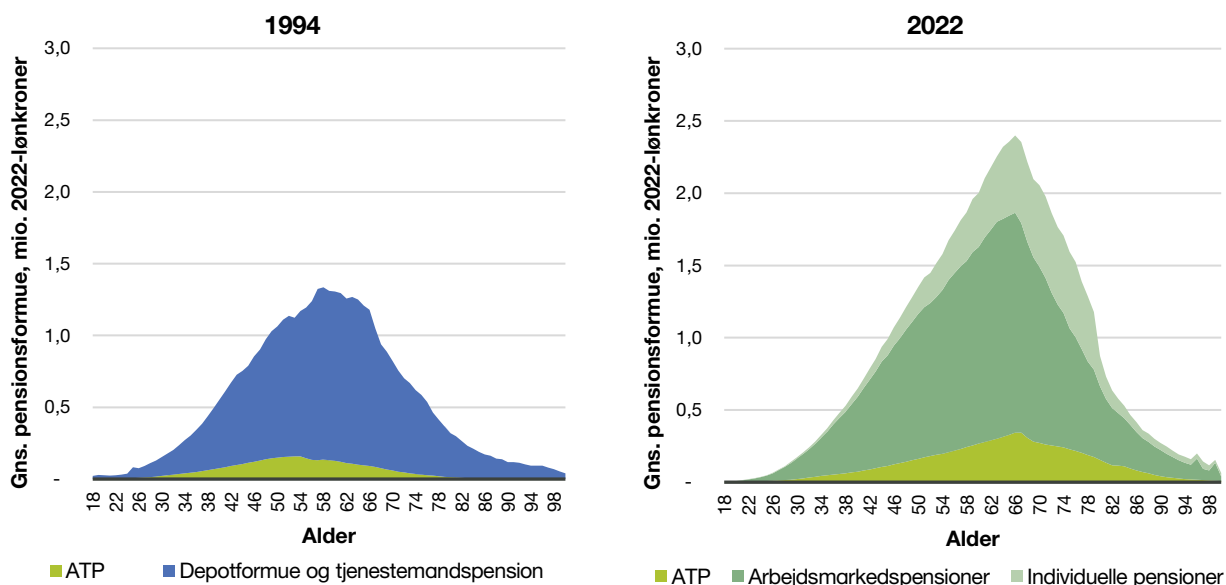
²⁹ Beregningen tager udgangspunkt i, hvad en person skulle have sparet op, for at kunne få en løbende livsvarig udbetaling svarende til den gennemsnitlige udbetaling fra folkepensionen fra pensionstidspunktet ved 67 år og resten af den forventede levetid på 21 år. I beregningen er forudsat, at alle satser, regler, afkast mv. ellers fastholdes. Der tages udgangspunkt i samfundsforudsætningerne for afkast og omkostninger fra november 2023 og beløbene er i 2022-lønkroner.

I standardberegningerne anvendes en lav-risiko profil, hvor 75 pct. investeres i obligationer og 25 pct. i aktier, og hvor afkastet de første 10 år er lavere end på lang sigt. Fordi det er et lav-risiko produkt, så er de årlige omkostninger (her angivet som ÅOP) til investering og administration "kun" 0,32 pct. (0,30 + 0,02). Havde man alternativt anvendt et mellem-risiko produkt, med 50 pct. obligationer og 50 pct. aktier kombineret med den gennemsnitlige ÅOP (vægtet efter indbetalinger) for danske livsforsikrings- og pensionselskaber på 0,97 pct., så ville det give nogenlunde samme forventede pensionsopsparing

gennemsnitlige pensionsformue toppe – typisk også ligge ret tæt på den gennemsnitlige pensionsalder. I 1994 var det de 58-årige, der i gennemsnit havde den største formue, mens det i 2022 var de 66-årige. Dette skyldes bl.a. ændringer i tilbagetrækningsmønstret som følge af tilbagetrækningsreformer indekseringen af folkepensionsalderen.

Figur 4.2.1 Den gennemsnitlige pensionsformue blandt personer med en pensionsformue fordelt på alder i 1994 og 2022

Note: Begge opgørelser er i 2022-lønkroner. Opgørelsen dækker de 18-100-årige.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Figuren viser også, at personer, der var under 40 år i 2022, stort set kun har sparet op i obligatoriske ordninger, dvs. ATP Livslang Pension og arbejdsmarkedspensioner (ikke søjle 3).

For de 79-80-årige og ældre ses et tydeligt fald i pensionsformuen i søjle 3. Dette kan forklares med, at mange ratepensioner på dette tidspunkt er ved at være udbetalt, og næsten alle kapitalpensionerne og aldersopsparingerne er blevet udbetalt.

En anden forklaring kan være kvindernes store indtægter på arbejdsmarkedet i 1970'erne og 80'erne som betød, at mange flere kvinder fra disse nye årgange sparede op til deres egen private pension. Det har særligt betydning for de kvinder der er 75+-år i dag.

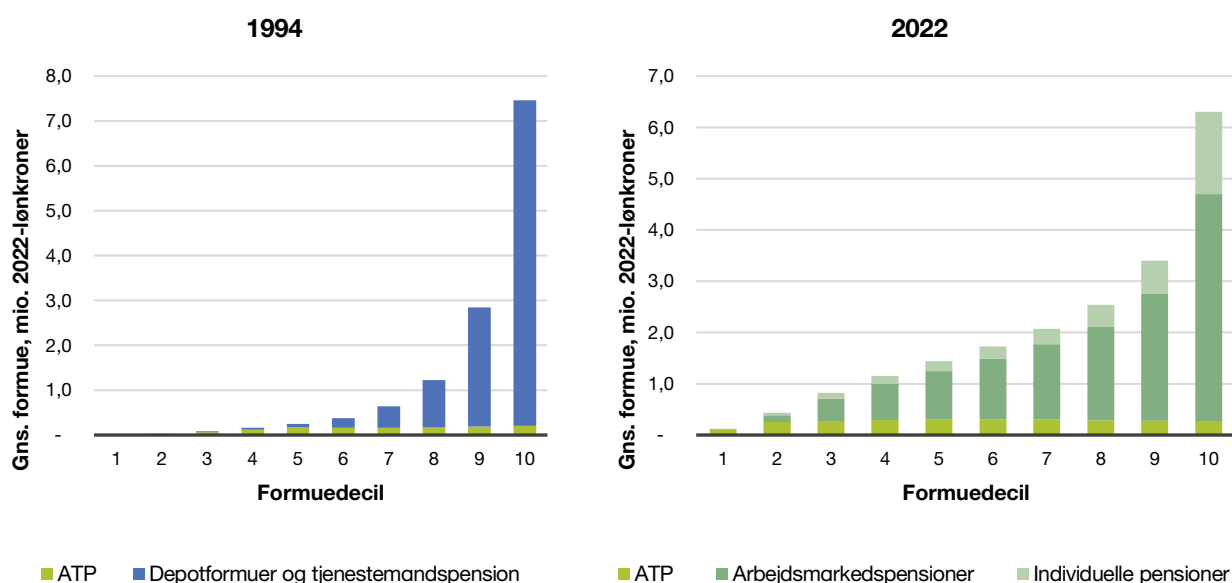
Pensionsformuen er mindre skævt fordelt i dag end tidligere

Både ens arbejdsmarkedsstatus og indkomst har stor indflydelse på, hvilke muligheder den enkelte har for at spare op til pension, da tilknytningen til arbejdsmarkedet bestemmer, om man obligatorisk skal indbetale til en arbejdsmarkedspension, mens højere indkomst giver mulighed for højere indbetalinger. Denne

sammenhæng blev særligt forstærket med Fælleserklæringen i 1987, som sikrede at store grupper af lønmodtagere fremover skulle bidrage obligatorisk til deres egen pensionsopsparing.

Udbygningen af arbejdsmarkedspensionerne og ATP op igennem 1990'erne har derfor været medvirkende til, at langt flere har sparet op til deres egen pension, og dermed er fordelingen af pensionsformuerne blevet mere ligeligt fordelt – se Figur 4.2.2.

Figur 4.2.2 Gennemsnitlige pensionsformuer for 60-årige i 1994 og 2022, fordelt på formuedeciler

Note: Decilinddelingen er foretaget på baggrund af formuerne blandt 60-årige personer, hvor personer uden formue også er inkluderet. Beløbene er 2022-lønkroner i begge år.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

I 1994 rådede de 20 pct. mest formuende over 79 pct. af den samlede pensionsformue og reelt havde halvdelen af de 60-årige ingen reel pensionsformue. I 2022 var billedet markant ændret, idet de fleste 60-årige havde en pensionsformue, og samtidig var pensionsformuen mere jævnt fordelt. De 20 pct. mest formuende i 2022 rådede nu "kun" over 49 pct. af pensionsformuen.

Gruppen fra 3. til 7. decil ejede i 1994 21 pct. af den samlede pensionsformue. I 2022 ejede disse grupper 49 pct. af den samlede pensionsformue. Udbygningen af pensionssystemet har dermed først og fremmest været meget gavnlig for den store midtergruppe i 2. til 7. decil og gør, at disse grupper nu har en reel pensionsopsparing, men der er stadig en restgruppe med meget små formuer.

Figur 4.2.2 viser dermed tydeligt, at formuefordelingen er blevet mindre skæv fra 1994 til 2022 og at det særligt bygger på ATP Livslang Pension og arbejdsmarkedspensionerne, der er steget for de mindst formuende i 2. til 6. decil. Formuen i ATP Livslang Pension udgør således mellem 18 og 58 pct. af den gennemsnitlige pensionsformue i 2. til 6. decil for en 60-årig.

5.

**Pensionisternes
indkomster**

5. Pensionisternes indkomster

Det danske pensionssystem har været mere eller mindre under konstant forandring siden de første kim blev lagt med alderdomsunderstøttelsen tilbage i 1891. Forandringen fortsætter i dag, hvor store nye grupper på arbejdsmarkedet er i gang med at opbygge arbejdsmarkedspensioner i forlængelse af Fælleserklæringen fra 1987. Det betyder, at pensionisternes indkomster har forandret sig historisk og også vil gøre det fremadrettet.

I dette kapitel gennemgås først i afsnit 5.1 de samlede udbetalinger i pensionssystemet. I afsnit 5.2 gennemgår udbredelsen af private pensionsudbetalinger, mens afsnit 5.3 ser på de nuværende pensionisters dækningsgrader. Afsnit 5.4 ser på betydningen af offentlige pensioner i pensionisternes indkomster.

I hele kapitlet er fokus på de borgere, der er gået på folkepension og modtager folkepensionens grundbeløb. Indkomsterne beskrives kun for dem, der modtager folkepension og medtager ikke de borgere, der trækker sig før pensionsalderen. De borgere, der vælger at udskyde (opsætte) folkepensionen, indgår således ikke i opgørelserne, da deres indkomstbillede er væsentligt forskelligt fra dem, der er pensionerede.

5.1 Udbetalingerne i pensionssystemet

Det danske pensionssystem har berøring med størstedelen af befolkningen, og hvert år bevæger meget store beløb sig igennem systemet både i forhold til indbetalinger og i forhold til udbetalinger.

Overordnet opdeler vi befolkningen over 18 år i enten den erhvervsaktive alder, altså de 18-66-årige, eller som folkepensionister. Folkepensionister defineres i denne rapport som 68+-årige, der modtager folkepensionens grundbeløb, idet man dermed sikrer, at personen har haft mulighed for at være på folkepension i hele året. Det medfører, at de 67-årige falder mellem disse to inddelinger, de kan i et kalenderår nå både at være i arbejde og på folkepension. I 2022 var der 3.697.551 personer, der var 18-66 år, 65.100 personer, der var 67 år og 1,01 mio. personer, der var 68 år eller ældre.

Blandt de personer, der havde haft mulighed for at være på folkepension i hele 2022 – dvs. de 68-årige og ældre modtog 98 pct. folkepension (de sidste 2 pct. har udskudt folkepensionen). Hvis man alene ser på pensionisternes indkomster – dvs. personer over folkepensionsalderen, der modtager folkepensionens grundbeløb – udgør folkepensionens ydelser alene 42 pct. af de samlede indkomster på 321,6 mia. kr., se Tabel 5.1.1.

Værdien af folkepensionens grundbeløb var ca. 79 mia. kr. i 2022, svarende til 58 pct. af folkepensionens ydelser. Folkepensionens grundbeløb udgør dermed langt den største udbetaling til de danske pensionister. Langt de fleste folkepensionister – 94 pct. – modtager også en udbetaling fra ATP Livslang Pension, hvilket understreger ATP's placering i søjle 1 som en del af grundpensionen. Ca. 64 pct. af folkepensionisterne modtager en løbende udbetaling fra private pensioner (inkl. tjenestemandspensioner, men ekskl. ATP). Det tal er steget støt gennem de sidste mange år og vil fortsat stige gennem de næste mange år, i takt med at de ”nye” arbejdsmarkedspensioner modnes frem mod 2080. De private pensioner får altså en noget større udbredelse og tyngde i fremtiden. Grundpensionen vil dog stadig have stor betydning for pensionisterne i

fremtiden, da ca. halvdelen af pensionskronerne fortsat forventes at komme herfra i 2080.³⁰

Tabel 5.1.1 Folkepensionisternes samlede indkomster, antal modtagere og størrelsen af indkomsterne i 2022

	Personer	Andel, pct.	I alt udbetalt, mia. kr.	Gennemsnitlig indkomst (blandt alle), kr.	Gennemsnitlig indkomst (blandt modtagere), kr.
Folkepensionister	1.024.823	100	321,6	313.833	313.833
Folkepensionens grundbeløb	1.024.823	100	79,5	77.554	77.554
Folkepension tillæg	921.000	90	51,4	50.138	55.790
Supplerende pensionsydelse (ældrecheck)	262.363	26	4,3	4.233	16.533
Boligydelse	274.485	27	13,8	13.479	50.327
Varmetillæg	127.933	12	0,5	441	3.536
Mediecheck	347.768	34	0,3	335	988
ATP Livslang Pension	964.078	94	15,8	15.463	16.437
Arbejdsmarkedspension og individuelle pensioner (ekskl. Tjenestemandspension)	554.546	54	54,4	53.093	98.117
Tjenestemandspension	176.288	17	29,7	28.989	168.525
Formueindkomst (løbende)	736.568	72	15,1	14.771	20.552
Erhvervsindkomst	182.761	18	19,7	19.215	107.745
Lejeværdi af egen bolig	530.176	52	37,0	36.122	69.823

Note: Folkepensionister defineres her som herboende personer, der er 68 år eller ældre ultimo året og som modtager folkepensionens grundbeløb. Folkepensionens ydelser består tilsammen af grundbeløbet, pensionstillægget og ældrechecken. Udbetaling fra ATP Livslang Pension indeholder også udbetaling fra SUPP og OP. Beløb er 2022-kr. før skat.

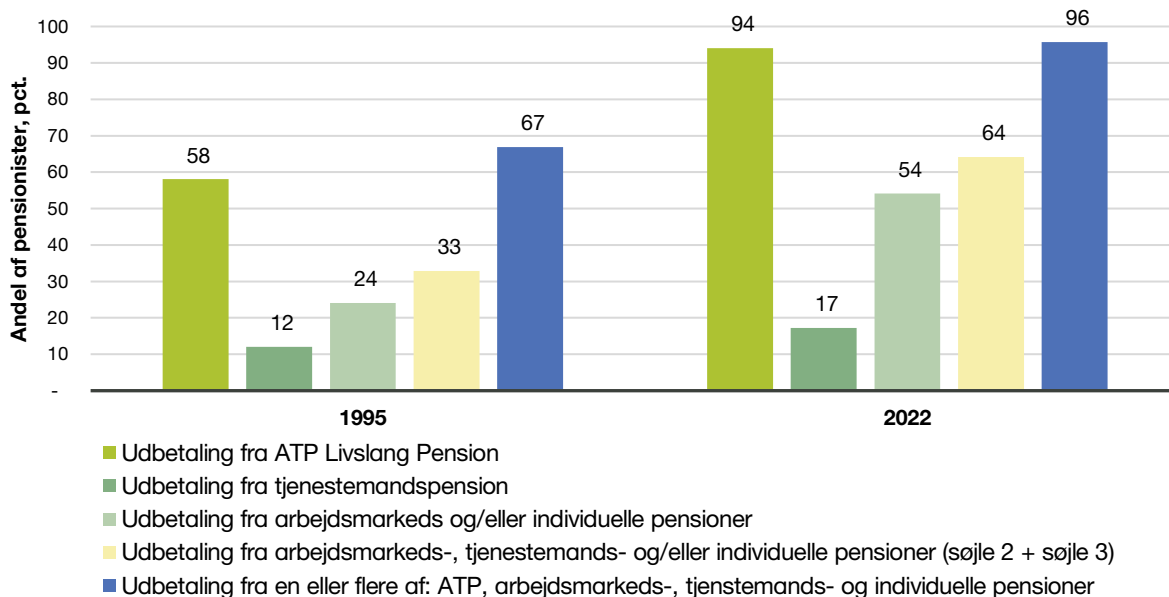
Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

5.2 Næsten alle folkepensionister modtager privat pension i dag

Igennem de seneste årtier er andelen, der indbetaler til pension, steget ganske meget. Det har medført, at andelen af folkepensionister, der modtager en udbetaling fra private pensioner, også er steget markant fra 67 pct. i 1995 til 96 pct. i 2022 – se Figur 5.2.1. De primære årsager til denne markante stigning er kvindernes indtræden på arbejdsmarkedet i 1970'erne og 1980'erne, udbredelsen af arbejdsmarkedspensionerne med Fælleserklæringen i 1987 og udvidelsen af ATP-ordningen i 1990'erne.

³⁰ Se ATP (2019), "Hver anden pensionskrone kommer også i fremtiden fra det offentlige og ATP", *Faktum* nr. 184.

Figur 5.2.1 Andel af folkepensionisterne, der modtager en løbende udbetaling fra en privat pensionsordning

Note: Privat pension dækker over ATP Livslang Pension, arbejdsmarkedspensioner, tjenestemandspensioner og individuelle pensioner. Figuren viser andelen af folkepensionisterne, der modtog den/de pågældende private pensioner i hhv. 1995 og 2022. Pensionister defineres som 68+-årige, der modtager folkepensionens grundbeløb.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Den markante udvikling i den samlede andel, der modtager en udbetaling fra en pension, i løbet af de seneste to årtier skyldes især stigningen i andelen af pensionister, der modtager en pensionsudbetaling fra ATP Livslang Pension fra 58 pct. i 1995 til 94 pct. i 2022. Der er også sket en markant stigning i andelen, som får udbetalt en arbejdsmarkedspension eller individuel pensionsopsparring i perioden, idet perioden netop dækker perioden, hvor arbejdsmarkedspensionerne bliver bredere udbredt.

Selvom det er ATP Livslang Pension, der især er årsagen til at de fleste i dag modtager en privat pensionsudbetaling, er det arbejdsmarkedspensionerne, tjenestemandspensionerne og de individuelle pensioner, der fylder mest i kroner og ører. Udbetalingen fra disse ordninger er steget med 52,4 mia. kr. ud af en samlet stigning i på 65 mia. kr. i de private pensioner. Samlet set udbetaltes der i 2022 100 mia. kr. fra ATP Livslang Pension, arbejdsmarkedspensioner, tjenestemandspension og individuelle pensionsordninger.

Selvom udviklingen allerede har været markant, er det stadig kun en del af effekten af udbygningen af arbejdsmarkedspensionerne og ATP, vi ser. Det skyldes, at det varer mange årtier, før alle har haft et helt arbejdsliv, hvor de har kunne indbetale til arbejdsmarkedspension og ATP fra de tilstande der i dag er omfattet af de to ordninger.

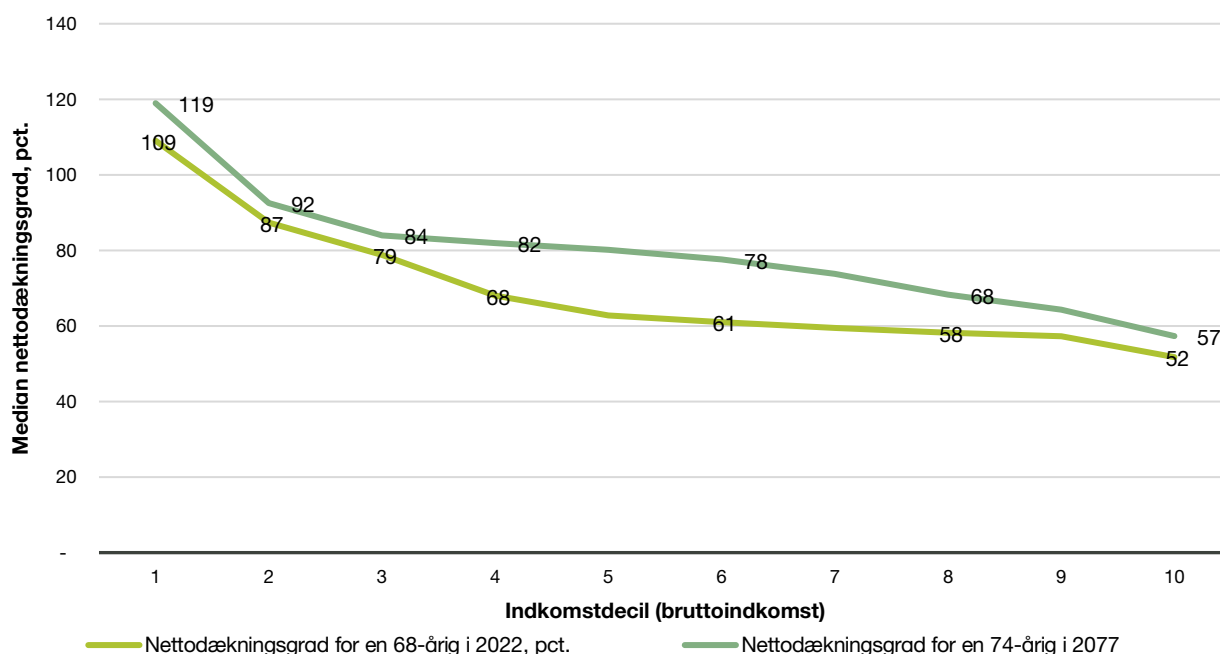
5.3 Dækningsgrader for pensionister i 2022 og i fremtiden

Nogle gange måler man pensionisternes indkomster – eller relative velstand – via såkaldte dækningsgrader, som er forholdet mellem indkomsten som pensionist ift. indkomsten som erhvervsaktiv. Flere

pensionsselskaber anbefaler en målsætning om en dækningsgrad som pensionist på omkring 80 pct. Selvom det kan være en fin anbefaling for en gennemsnitsindkomst, vil det ofte ikke være en god anbefaling for en person med en relativt lav indkomst eller relativt høj indkomst. En person med en relativt lav indkomst vil ofte være bedre tjent med en dækningsgrad på 100 pct. eller mere, mens en person med en relativt høj indkomst måske kan nøjes med en dækningsgrad på omkring 60 pct.

En persons indkomst som pensionist – og dermed vedkommendes dækningsgrad – vil i høj grad være bestemt af kombinationen af indkomsten gennem arbejdslivet samt hvor stor en del af denne indkomst, som man indbetalte til pension – altså ens gennemsnitlige indbetalingsprocent. Både indbetalingsprocenter og dækningsgrader har stor sammenhæng til den indkomst man har som erhvervsaktiv – højere lønnede betaler typisk en højere andel ind til pension, men oplever typisk også at få en lavere dækningsgrad efter pensionering. I 2022 var median-nettodækningsgraden blandt de 68-årige pensionister 66 pct. målt ift. den gennemsnitlige indkomst de havde som 57-59-årige. Men som Figur 5.3.1 viser, dækker dette gennemsnit over en stor spredning i dækningsgraderne som pensionist, når man ser på de samme personer fordelt efter deres indkomst som 57-59-årige.

Figur 5.3.1 Den observerede nettodækningsgraden (median) som 68-årig i 2022 og de forventede nettodækningsgrader (median) for en 74-årig i 2077

Note: Nettodækningsgraden for en 68-årig i 2022 er regnet som forholdet mellem en persons nettoindkomst (efter skat) som 68-årig folkepensionist og den gennemsnitlige nettoindkomst som 57-59-årig. Nettodækningsgraden for en 74-årig i 2077 har taget udgangspunkt i en, der er 20 år i dag, som starter sin opsparing som 25-årig og sparer op ind til pensionsalderen (typepersonsberegning). I opsparingsperioden udnyttes aldersopsparing fuldt ud, hvis det er muligt. Både netto- og bruttoindkomst er eksklusive lejeværdi af egen bolig. Indkomstdecilerne er beregnet på baggrund af den gennemsnitlige bruttoindkomst for de samme personer i perioden 2011-2013 og 2012-2021 for hhv. en 68-årig i 2022 og en 74-årig i 2077. Bemærk, at dækningsgrader i 2022 er observeret værdier for alle 68-årige danskere, uanset civilstatus og om man modtager ældrecheck og/eller boligydelse, mens dækningsgrader i 2077 er baseret på en typepersonsberegning for en enlig person på baggrund af de observerede indbetalinger i dag, og som hverken modtager ældrecheck eller boligydelse som pensionist.

Kilde: ATP og Danmarks Statistik, 2024

Hvis man sammenligner median-nettodækningsgrader for en der i dag er et år ældre end folkepensionsalderen (dvs. en 68-årig) og dækningsgraden for en person der i 2077³¹ er et år ældre end den forventet folkepensionsalder (dvs. en 74-årig), så forventes en højere dækningsgrad for samtlige deciler i 2077. Den største fremgang forekommer blandt mellemindkomsterne, hvor mange har fået en pensionsopsparing med Fælleserklæringen og udvidelsen af ATP-ordningen.

Dækningsgraderne for 2022 er observerede dækningsgrader for alle 68-årige, som modtager folkepension uanset civilstatus og hvilke sociale ydelser, man modtager. Hvorimod dækningsgraderne for 2077 er baseret på en typepersonsberægning³² for en enlig person, som hverken modtager ældrecheck eller boligydelse. Det at tage udgangspunkt i en enlig vil øge dækningsgraderne, da enlige kan modtage et pensionstillæg som er omtrent dobbelt så stort som det for par. Omvendt vil udeladelsen af ældrecheck, boligydelse, erhvervsindkomst og kapitalindkomster undervurdere dækningsgraden.

Med Fælleserklæringen³³ kom mange flere lønmodtagere med på opsparingstoget. Bidragsprocenterne var dog beskedne for de nye ordninger i starten, hvor det i 1993 kun var 0,9 pct. af lønnen, men i 2009 var bidragsprocenten nået op på 12 pct, som var målsætningen for de nye ordninger. Forventningen er derfor også at dækningsgraderne vil stige fra 2022 til 2077, hvor pensionsopsparingerne forventes at være næsten fuldmodne.

Dækningsgraderne som en 68-årig pensionist i 2022 hænger derfor i høj grad sammen med indbetalingsprocenterne i den lange periode – de er resultatet af de indbetalinger personerne har haft igennem hele deres arbejdsliv. Dækningsgraderne afspejler dermed ikke indbetalingsprocenterne, som de så ud i slutningen af personernes arbejdsliv, hvor de høje bidragssatser for alvor slog igennem. En person, der igennem hele sit arbejdsliv indbetaler 12 pct. af sin indkomst på 350.000 kr. vil kunne forvente at få en nettodækningsgrad på omkring 78 pct.³⁴

Årsagen til, at der generelt er en negativ korrelation imellem dækningsgraden og indbetalingsprocenten, er, at folkepension og ATP i udgangspunktet giver samme grundpension (før modregning og beskatning) for alle, hvilket betyder, at personer med høje indkomster får et noget lavere bidrag til dækningsgraden fra grundpensionen end personer med lave indkomster. Derudover modregnes stigende private indkomster i de offentlige pensioner via samspilmekanismen, hvilket forstærker den negative sammenhæng.

Hvis man kommer fra en relativt lav og midlertidig indkomst i de erhvervsaktive år, kan en dækningsgrad på 80 pct. være forbundet med en meget lav indkomst som pensionist. Derfor ser vi også i Figur 5.3.1, at personer, der havde de laveste indkomster i de erhvervsaktive år, får de største dækningsgrader som pensionist (en dækningsgrad over 100 pct.). De høje dækningsgrader skyldes næsten altid at indkomsten som erhvervsaktiv var meget lav.

---

³¹ Se Faktum nr. 217, "Sparer danskerne for meget eller for lidt op?"

³² En typepersonsberægning omfatter, at vi har taget udgangspunkt i en, der er 20 år i dag, som starter sin opsparing som 25-årig og sparer op ind til pensionsalderen (typepersonsberægning). I opsparingsperioden udnyttes aldersopsparing fuldt ud, hvis det er muligt. Personen går på pension i 2077 som 74-årig.

³³ Se Faktum nr. 218, "Fælleserklæringen har stor betydning for pensionisterne og velfærdssamfundet"

³⁴ Se Faktum nr. 209, "Sådan hænger din opsparing og indkomst sammen som pensionist".

Omvendt har personer med de højeste indkomster inden pensionsalderen de laveste dækningsgrader – på omkring 50-60 pct. – når de går på pension. Disse personer vil måske godt kunne nøjes med en lavere dækningsgrad. Dels fordi deres basale økonomiske behov er mere end dækket ved dette niveau, dels fordi gruppen typisk har større friværdier eller andre private indkomster, de kan supplere pensionsindkomsten med.

Dækningsgrader bør derfor mere ses som ét af flere mål for en pensionists indkomstforhold. Det er også vigtigt at se på den absolutte indkomst. I Figur 5.3.1 svarer nettodækningsgraden på 109 pct. blandt de 10 pct., der i 2022 havde den laveste indkomst som erhvervsaktiv (decil 1) til en årlig indkomst efter skat på 131.000 kr., mens nettodækningsgraden på 52 pct. blandt de 10 pct. der havde højest indkomst som erhvervsaktiv (decil 10) svarer til en årlig indkomst efter skat på 269.000 kr. – altså mere end den dobbelte absolutte indkomst.

5.4 Grundpensionen får større betydning med alderen

For langt de fleste er det at gå på pension ensbetydende med en nedgang i indkomsten. Men de færreste ved at indkomstnedgangen for rigtig mange fortsætter efter pensionering, og at grundpensionen (offentlige pensioner og ATP) får større betydning med alderen – se Figur 5.4.1. Dette vises også i faktum nr. 214 – 'Grundpensionen får større betydning med alderen'.

Blandt de nye pensionister er der dobbelt så mange, som har en løbende udbetaling fra en privat arbejdsmarkedspension eller en individuel ordning, som blandt de ældste pensionister. Der kan være flere årsager til, at grundpensionen kommer til at fylde mere med alderen.

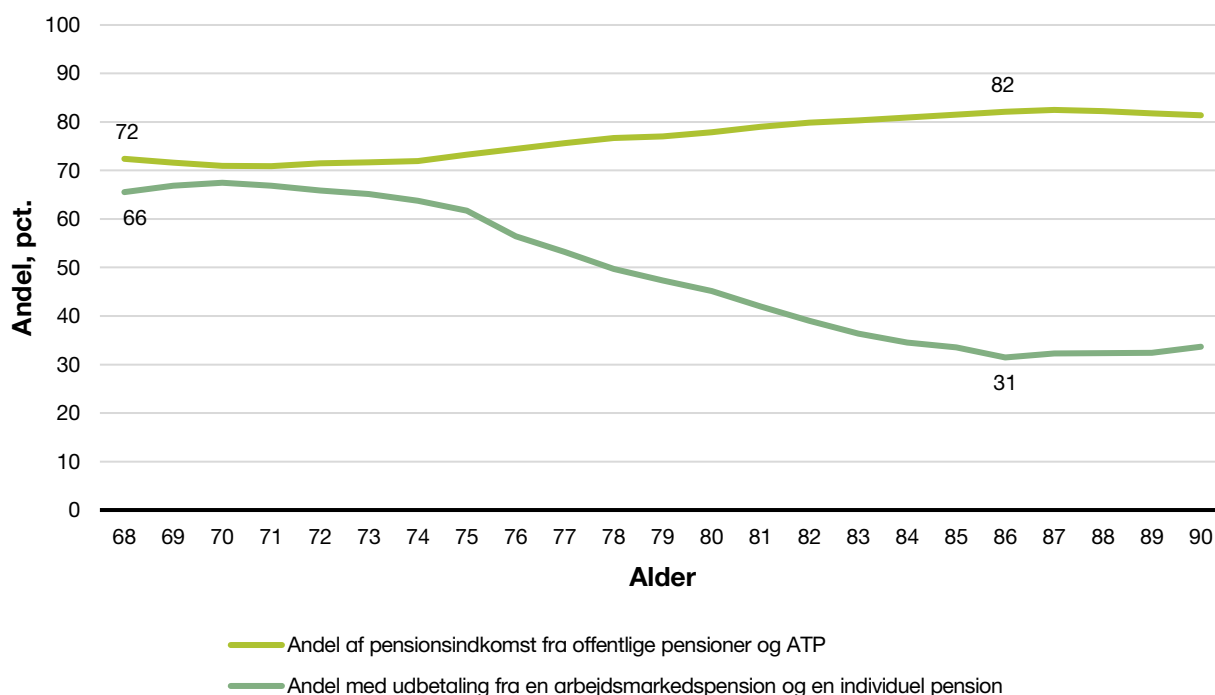
For det første er der mange danskere, som har en andel af deres pensionsudbetalinger i ratepensioner, som udbetales over 10-30 år og ophører derfor i løbet af pensionstilværelsen. Mange med faldende pensionsudbetalinger har enten sparet op udelukkende i ratepensioner eller i høj grad i ratepensioner. Udviklingen kan forventes at fortsætte, idet andelen, der blev indbetalt til en ratepension, har været stigende, og i 2022 blev der i gennemsnit sat 37,7 pct. af indbetalingerne i hele pensionssystemet ind på en ratepension, mens 7,4 pct. blev indbetalt til en aldersopsparring. En stor del af de kommende pensionisters opsparring er dermed sket i pensioner med en tidsbegrænset udbetalingsprofil.

For det andet oplever tre ud af fire pensionister en nedgang i købekraften af deres pensionsudbetalinger efter 10 år, og hver femte løber tør for pension efter 10 år. Sammenholdt med de øvrige hændelser, der naturligt sker gennem pensionstilværelsen, betyder det, at pensionisterne bliver mere og mere afhængige af de offentlige pensioner i takt med, at de bliver ældre.

Hvis man ser på pensionernes købekraft – altså pensionsudbetalingernes værdi i forhold til den generelle udvikling i priser – har 75 pct. af pensionisterne i perioden 2012 til 2022 oplevet, at deres pensionsudbetaling er steget mindre end prisudviklingen, heraf har 9 procentpoint oplevet, at deres pensionsudbetaling er mere end halveret og for 20 procentpoint er den helt ophørt.

1 ud af 5 løber tør for pension efter ti år på pension

Figur 5.4.1: Andelen af folkepensionisterne der modtog en løbende udbetaling fra en arbejdsmarkedspension eller en individuel ordning samt andelen af indkomsten fra offentlige pensioner og ATP - opdelt efter alder i 2022

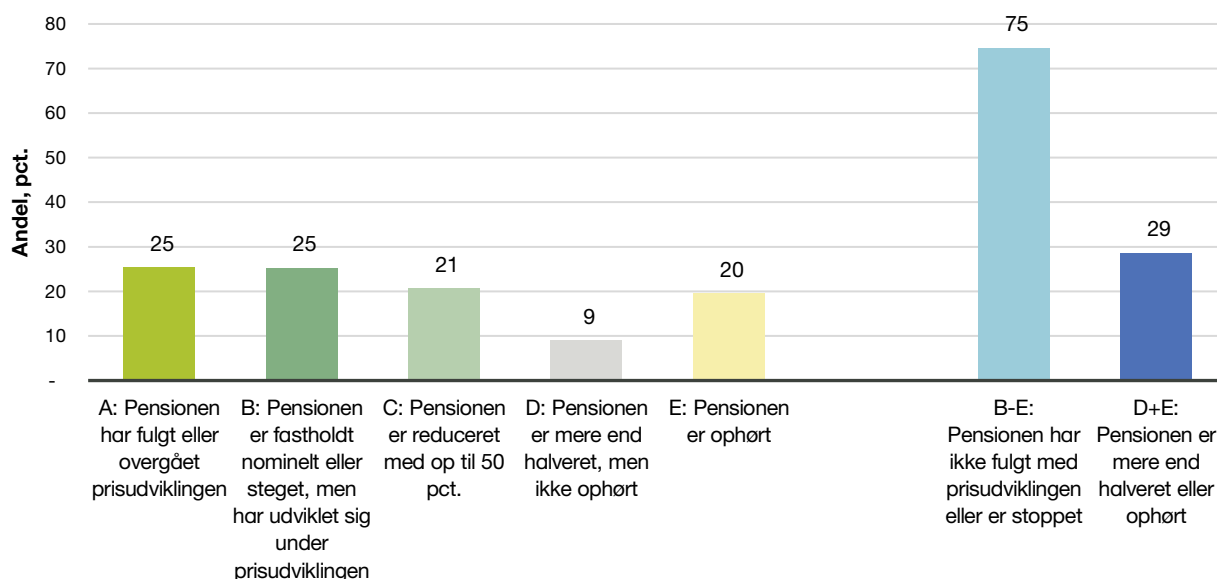
Note: Figuren viser de offentlige pensioner og ATP-pensionen, som andel af de samlede pensionsindkomster (folkepension, ældrecheck, varmetillæg, mediecheck, boligydelse, ATP, arbejdsmarkedspensioner og individuelle pensioner). I opgørelsen indgår alle folkepensionister, der er 1 år over folkepensionsalderen, og som modtog folkepension. Deudover viser figuren også andelen af folkepensionisterne, der modtog en løbende pensionsudbetaling fra en arbejdsmarkedspension og/eller en individuel pensionsordning. Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

For 3 ud af 10 pensionister er oplevelsen altså, at deres pensionsudbetaling er mere end halveret eller helt forsvundet – se Figur 5.4.2. For 25 pct. af pensionisterne var udviklingen i perioden mere positiv, idet deres købekraft blev fastholdt eller forbedret, men det efterlader stadig størstedelen, hvor pensionen ikke har fulgt med prisudviklingen.

Analysen viser situationen i en periode, hvor prisudviklingen har været nogenlunde afdæmpet og stabil, dog med undtagelse af slutningen af 2021. I lyset af de voldsomt stigende priser igennem 2022, og det stadig høje niveau i 2023, vil der sandsynligvis være flere pensionister i fremtiden, der vil opleve, at deres pensioner ikke har kunne følge med priserne. På den anden side er pensionsopsparing en langsigtet investering, hvor de enkelte års stigninger og fald både ift. afkast og prisudvikling, ikke nødvendigvis påvirker pensionen i det lange løb. Indtil videre er dog andelen af pensionister, der oplever, at deres pensioner ikke har kunnet følge med priserne uændret ift. 'Pension i tal 2023'.

Når værdien af de private pensionsudbetalinger falder, vil samspillet med de offentlige ydelser som folkepension, ældrecheck og boligydelse betyde, at man får mere offentlig pension, fordi den private pension modregnes i disse ydelser.

Figur 5.4.2 Udviklingen i de private pensionsudbetalinger (ekskl. ATP) ift. købekraften – 2012-2022

Note: I analysen indgår alle 68-årige folkepensionister i 2012 med udbetaling fra en løbende pensionsudbetaling (ekskl. ATP), og som stadig var i live i 2022. I perioden 2012 til 2022 steg priserne med 16,5 pct. og lønningerne med 23,7 pct.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

For det tredje bliver flere pensionister enlige med alderen, og dette vil isoleret set øge de offentlige pensioner, idet de offentlige pensioner tager højde for de stordriftsfordele, der er ved at være par. Det sker ved at pensionstillægget for enlige er dobbelt så stort som det for par-pensionister. Derudover er de offentlige supplerende pensionsydelse som ældrecheck, mediecheck, boligydelse og varmetillægget især rettet mod enlige pensionister.

For det fjerde er der de seneste 30 år sket en stor opbygning af nye arbejdsmarkedspensioner og flere kvinder har haft en tættere tilknytning til arbejdsmarkedet. Dette har bidraget til, at de yngre pensionister typisk har en løbende privat pensionsudbetaling fra en arbejdsmarkedspension.³⁵

De offentlige pensioner yder en forsikring mod faldende private pensioner

Det danske pensionssystem er indrettet således, at jo mindre ens egen pensionsopsparing er, jo mere offentlig pension er der udsigt til – og omvendt. Dette skyldes, at private skattepligtige indkomster modregnes i folkepensionens pensionstillæg, ældrechecken, mediechecken, varmetillæg og boligydelsen. Denne modregningsmekanisme – som også kaldes samspilseffekten – betyder således, at pensionister med relativt høje indkomster får mindre i offentlig pension – se

Når der er udsigt til, at størrelsen på pensionsopsparerens egen pension falder, så stiger udbetalingen af de offentlige pensioner typisk. Beskyttelseseffekten eller "forsikringen" i samspillet mellem offentlig og private pensioner gør sig gældende uanset årsagen til den mindre udbetaling fra private pensioner. Årsagerne kan

³⁵ Se Faktum nr. 214: "Grundpension får større betydning med alderen"

være mange, fx barsel, orlov, deltidperioder, ledighed og sygdom, men det kan også skyldes samfundsmæssige faktorer som svage økonomiske konjunkturer eller lignende.

Samspillet beskytter således i høj grad den enkelte mod sådanne risici, som man ikke altid har mulighed for selv at tage hånd om på en systematisk måde. Den modsatte effekt er så, at den automatiske beskyttelse ved mindre private pensioner også kan mindske incitamentet til selv at spare op i private pensioner. Et eksempel på dette er "free riding", hvor personer, der ikke er omfattet af obligatoriske pensioner, vælger slet ikke at spare op, fordi de i høj grad bliver kompenseret for den manglende opsparing i private pensioner i form af højere offentlige pensioner.

Figur 5.4.3. Mekanismen går til gengæld også den anden vej, hvis den enkelte borger oplever, at den private pension af den ene eller den anden grund bliver mindre. I en sådan situation vil en større offentlig pension kompensere for mindre private pensioner, idet personen så vil opleve mindre modregning i den offentlige pension og dermed bevæge sig tilbage op ad kurven i

Når der er udsigt til, at størrelsen på pensionsopspareres egen pension falder, så stiger udbetalingen af de offentlige pensioner typisk. Beskyttelseseffekten eller "forsikringen" i samspillet mellem offentlig og private pensioner gør sig gældende uanset årsagen til den mindre udbetaling fra private pensioner. Årsagerne kan være mange, fx barsel, orlov, deltidperioder, ledighed og sygdom, men det kan også skyldes samfundsmæssige faktorer som svage økonomiske konjunkturer eller lignende.

Samspillet beskytter således i høj grad den enkelte mod sådanne risici, som man ikke altid har mulighed for selv at tage hånd om på en systematisk måde. Den modsatte effekt er så, at den automatiske beskyttelse ved mindre private pensioner også kan mindske incitamentet til selv at spare op i private pensioner. Et eksempel på dette er "free riding", hvor personer, der ikke er omfattet af obligatoriske pensioner, vælger slet ikke at spare op, fordi de i høj grad bliver kompenseret for den manglende opsparing i private pensioner i form af højere offentlige pensioner.

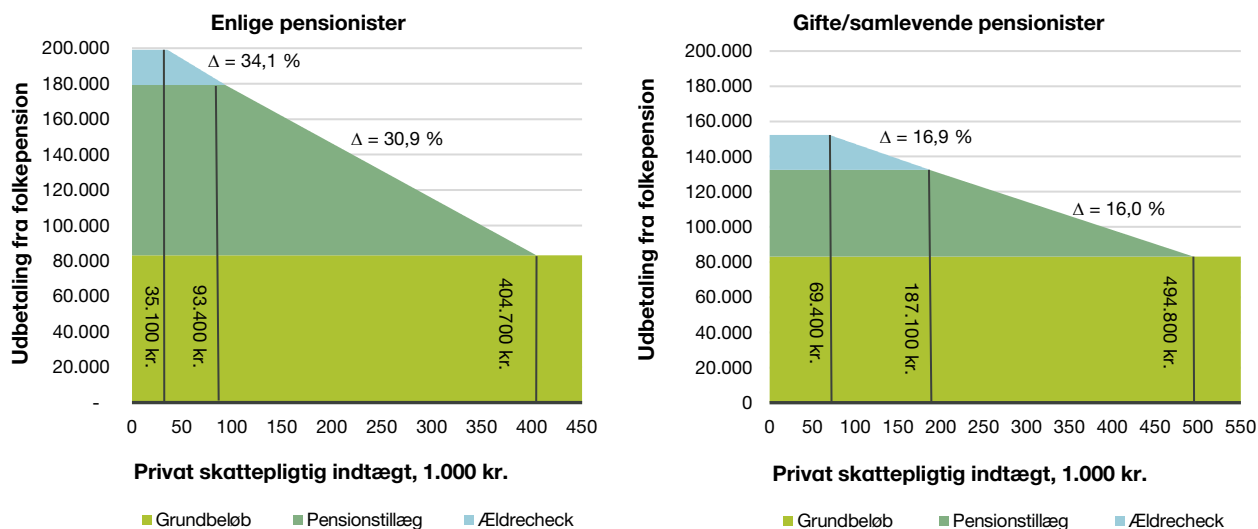
Figur 5.4.3. Denne mekanisme er også i de senere år blevet omtalt som samspilsudfordringen, fordi kombinationen af modregning og efterfølgende beskatning giver en høj sammensat marginalbeskatning, hvilket kan svække incitamentet til selv at spare op.

Når der er udsigt til, at størrelsen på pensionsopspareres egen pension falder, så stiger udbetalingen af de offentlige pensioner typisk. Beskyttelseseffekten eller "forsikringen" i samspillet mellem offentlig og private pensioner gør sig gældende uanset årsagen til den mindre udbetaling fra private pensioner. Årsagerne kan være mange, fx barsel, orlov, deltidperioder, ledighed og sygdom, men det kan også skyldes samfundsmæssige faktorer som svage økonomiske konjunkturer eller lignende.

Samspillet beskytter således i høj grad den enkelte mod sådanne risici, som man ikke altid har mulighed for selv at tage hånd om på en systematisk måde. Den modsatte effekt er så, at den automatiske beskyttelse ved mindre private pensioner også kan mindske incitamentet til selv at spare op i private pensioner. Et eksempel på dette er "free riding", hvor personer, der ikke er omfattet af obligatoriske pensioner, vælger slet

ikke at spare op, fordi de i høj grad bliver kompenseret for den manglende opsparring i private pensioner i form af højere offentlige pensioner.³⁶

Figur 5.4.3 Sammenhæng mellem offentlige pensioner og privat skattepligtig indtægt

Note: Beregnet på baggrund af 2024-satser og regler fra Beskæftigelsesministeriet. Det er antaget, at den gifte/samlevende person er gift/samlevende med en pensionist.

Kilde: Beskæftigelsesministeriet og ATP, 2024

Et andet forsikringselement i de offentlige pensioner og i livsvarige pensioner som ATP Livslang Pension er ift. levetiden. Danskerne lever længere og derfor skal pensionerne strækkes stadigt længere, og borgeren risikerer ganske enkelt at overleve sine ressourcer.³⁷ Selvom den enkeltes private pension bliver lavere, vil den samlede indkomstnedgang ikke være helt så stor som nedgangen i private pensioner. I Figur 5.4.4 illustreres denne sammenhæng imellem de offentlige pensionsudbetalinger og de private pensionsudbetalinger, når realafkastet (afkastet korrigeret for prisudviklingen) ændrer sig. Af figuren fremgår det, at jo større realafkastet er, jo højere bliver de private pensionsudbetalinger, og jo mindre offentlig pension får man udbetalt.

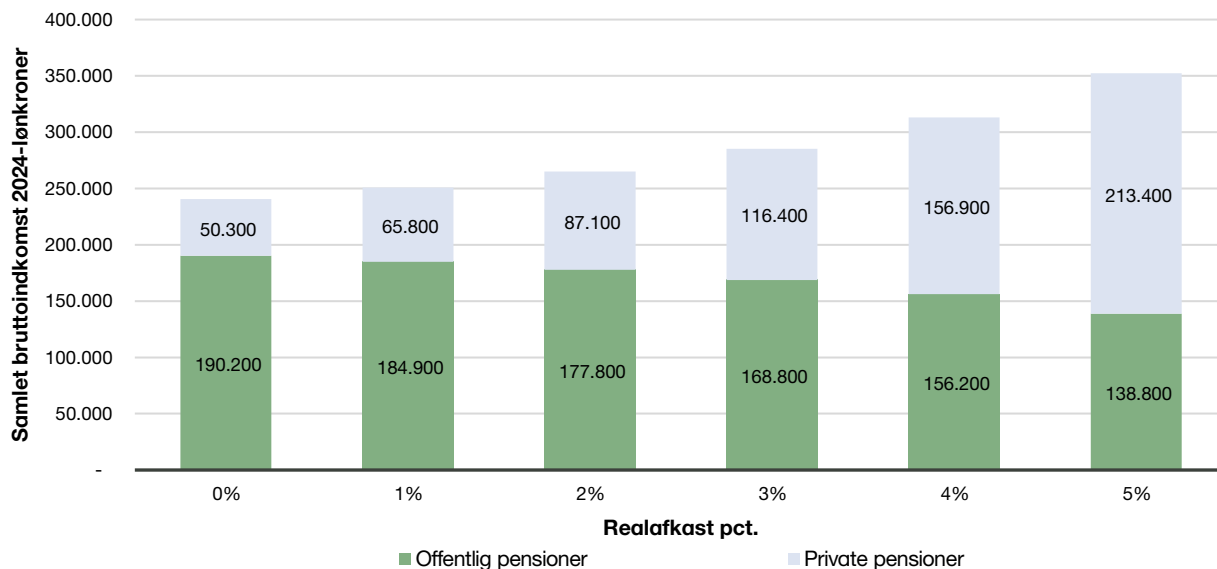
Ved et realafkast på 3 pct., i Figur 5.4.4, udgør den samlede bruttoindkomst som pensionist 285.200 kr. – hvoraf de offentlige pensioner udgør 59 pct. Hvis det gennemsnitlige realafkast igennem opsparingsforløbet derimod falder til 1 pct., så reduceres de private pensionsudbetalinger til 65.800 kr. – et fald på 50.600 kr. På grund af modregningsmekanismen stiger de offentlige pensioner, når de private udbetalinger falder.

De offentlige pensioner stiger med 16.100 kr. fra 168.800 kr. til 184.900 kr., og udgør nu 74 pct. af bruttoindkomsten mod tidligere 59 pct. De offentlige pensioner kompenserer i dette tilfælde dermed for 1/3 af nedgangen i de private pensioner via modregningsmekanismen. Havde personen også været berettiget til boligydelse, som også modregnes i de private pensioner, ville de offentlige pensioner have kompenseret for op til 50 pct. af nedgangen i de private pensionsudbetalinger.

³⁶ Se ATP (2020), "Free-ridere der ikke sparer op til pension får en højere livstidsindkomst", *Faktum* nr. 200.

³⁷ Se ATP (2021), "Øget levetid har lagt stort pres på opsparingsbehovet", *Faktum* nr. 205.

Figur 5.4.4 Sammenhæng mellem offentlig pension og privat pension ved forskellige niveauer for private pensioner grundet varierende realafkast – inkl. ældrecheck –2024-lønkrone

Note: Beregningen er lavet for en enlig pensionist, der er berettiget til ældrecheck som pensionist, og som starter sit arbejdsliv i 2024 og igennem arbejdslivet indbetaler 12 pct. af sin årlige bruttoindkomst på 350.000 kr. frem til pensionsalderen. Alle beløb er i 2024-lønkrone.

Kilde: ATP, 2024

6.

**ATP's rolle i
det danske
pensionssystem**

6. ATP's rolle i det danske pensionssystem

Det danske pensionssystem er i dag kendetegnet ved at være bygget op som en pyramide med tre lag – også kaldet systemets tre søjler – se Figur 1.3.1 i kapitel 1. ATP skal sammen med de offentlige pensioner sikre en livslang og stabil grundpension i søjle 1. Da en stadig større del af pensionsopsparingerne i søjle 2 sker i markedsrenteprodukter og tidsbegrænsede pensioner, bliver det ekstra vigtig at have en garanteret og livslang basispension, hvilket understreger at ATP spiller en vigtig rolle sammen med de offentlige pensioner i søjle 1.

Dette kapitel gennemgår ATP's overordnede rolle i afsnit 6.1. Afsnit 6.2 ser på dækningen af ordningerne under ATP – ATP Livslang Pension, SUPP og OP. Afsnit 6.3 fortæller om den garanti, som ATP giver medlemmerne, og endelig gennemgår afsnit 6.4 betydningen af grundpensionen – folkepensionen og ATP Livslang Pension – både for de nuværende og kommende pensionister.

6.1 Fortællingen om ATP Livslang Pension og rollen i pensionssystemet

ATP Livslang Pension er ikke en traditionel arbejdsmarkedspensionsordning, men derimod en obligatorisk lovfæstet socialforsikringsordning, der blev vedtaget ved lov i 1964. Ordningen dækker alle lønmodtagere med mere end 9 timers arbejde om ugen og stort set alle overførselsindkomstmodtagere. Fordi ATP Livslang Pension dækker stort set alle danskere, er vedtaget ved lov og har et bidrag, der er uafhængigt af indkomstniveauet, betragtes ATP Livslang Pension som en del af grundpensionen i søjle 1 sammen med folkepensionen og er dermed med til at gøre en del af grundpensionen opsparingsbaseret. Da den enkelte borger ikke ved, hvilket arbejdsliv vedkommende får, er ATP Livslang Pension med til at sikre alle borgere en rimelig grundpension uanset, hvilket arbejdsliv de ender med at have haft.

De to øvrige søjler – arbejdsmarkedspensionerne i søjle 2 og de individuelle pensioner i søjle 3 – har andre roller. Arbejdsmarkedspensionernes rolle er at sikre en rimelig økonomisk dækningsgrad i pensionstilværelsen, dvs. en sammenhæng mellem indtægten før og efter pensionering. De individuelle pensioners rolle er at sikre den enkelte borgers mulighed for fleksibilitet i sin pensionsopsparing. I 2022 var det lige knap halvdelen – 49 pct. – af de samlede indbetalinger i søjle 2 og 3, der blev indbetalt til ratepensioner eller aldersopsparing, som er produkter, der udbetales over en begrænset tidshorisont. Derfor er det særlig vigtigt, at grundpensionen (herunder ATP) udbetales hele livet.

Udover ATP Livslang Pension varetager ATP Koncernen også ordningerne OP og SUPP. OP-ordningen har til formål at reducere restgruppen på pensionsområdet og sikre en større pensionsopsparing blandt flere grupper, der ellers har de allerlaveste pensionsindbetalinger. OP er dermed også i høj grad en ordning under søjle 1. SUPP er en supplerende arbejdsmarkedspensionsordning for førtidspensionister, hvor staten supplerer og indbetaler 2 kr. til pension, hver gang førtidspensionisten indbetaler 1 kr. Gennem SUPP får førtidspensionisterne dermed mulighed for at spare op til en livslang pension – omkring halvdelen af førtidspensionisterne indbetaler til SUPP.³⁸

---

³⁸ ATP (2024), "Stadig flere førtidspensionister får glæde af SUPP – særligt i nogle kommuner", *Faktum* nr. 219.

ATP Livslang Pension er en garanteret pension. Store dele af ordningerne i søjle 2 har de senere år bevæget sig væk fra de garanterede produkter over til markedsrenteprodukter, hvor der ikke er tilknyttet garantier. Andelen af pensionshensættelser til markedsrenteprodukter i forhold til de samlede pensionshensættelser er ifølge Forsikring & Pension steget fra 4 pct. i 2005 til 53 pct. i 2022, og 82 pct. af bruttopræmieindtægterne gik i 2022 til markedsrenteprodukter³⁹. Garantien i ATP Livslang Pension bliver dermed ekstra vigtig, når størstedelen af indbetalingerne ellers placeres i markedsrenteprodukter.

Samtidig er ATP Livslang Pension en kollektiv ordning, hvor alle medlemmer har del i bonuspotentiallet. Dermed bæres både investerings- og levetidsrisikoen kollektivt af alle medlemmer. Risikoen for tab på de finansielle markeder og for længere levetid bæres således igennem det kollektive bonuspotentiallet. Dette er til forskel fra markedsrenteprodukterne, hvor det er kunden selv, der bærer den direkte risiko for tab på de finansielle markeder eller for længere levetid. For at ATP kan være med til at sikre en forudsigelig økonomisk grundtryghed igennem hele alderdommen, giver ATP som nævnt en pensionsgaranti, hvilket dog også har betydning for den risiko, ATP kan tage ved investeringen af medlemmernes penge. For at kunne give en pensionsgaranti kræver det, at pengene i højere grad investeres i sikre aktiver, og derfor tager ATP generelt en lavere risiko end hvad man gør i markedsrenteprodukter, hvor man ingenting garanterer, og individet løber hele investeringsrisikoen.

Udbetaling fra ATP Livslang Pension til de danske pensionister er ikke blot med til at skabe økonomisk tryghed – særligt for de svagest stillede – men er samtidigt med til at aflaste de offentlige finanser og bidrage positivt til den finansielle holdbarhed. Dette skyldes, at ATP-ordningen er opsparingsbaseret modsat de offentlige ydelser, der er skattefinansierede. ATP Livslang Pension udbetaler årligt omkring 18 mia. kr. og aflaster dermed de offentlige pensioner med et betydeligt beløb.

ATP-pensionen dækker næsten alle på arbejdsmarkedet, fordi alle lønmodtagere og næsten alle overførselsmodtagere indbetaler til ATP. Det betyder, at 91 pct. af de 18-66-årige i dag i et givent år indbetaler til ATP, mens omkring 66 pct. indbetaler til en arbejdsmarkedspension og 16 pct. indbetaler til en individuel ordning. ATP-pensionen er dermed også med til at sikre, at der ikke bliver for mange huller i opsparingen, når man befinder sig uden for en lønmodtager ansættelse med en arbejdsmarkedspension. Den brede dækning i ATP-pensionen, og det faktum, at man indbetaler til ATP i næsten alle livets situationer (beskæftigelse og på overførselsindkomster) sikrer, at alle danskere får sparet op til deres egen pension, hvilket giver en mindre skæv fordeling af pensionsformuerne og pensionsindkomsterne, samtidig med at det sikrer dem med de laveste indkomster en højere grundpension.

Fordi ATP-pensionen er et simpelt produkt, (næsten) uden nogen form for valgmuligheder, og samtidig har næsten alle danskere som medlemmer, så er omkostningerne meget lave – en ÅOP på 0,30 pct. i 2023 mod et gennemsnit på 0,97 pct. i pensionsbranchen som helhed. De lave omkostninger sikrer at man får meget pension for de opsparede midler.

---

³⁹ Se Forsikring & Pensions opgørelse for bruttopræmieindtægter og hensættelser fordelt på markeds- og gennemsnitsrente. Via: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Ffogp.dk%2Fmedia%2Fhjcfmufv%2Fbruttopraemieindtaegter-og-hensaettelser.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK>

37,7 pct. af indbetalingerne til pension sker i dag til ratepensioner, som typisk løber i 10-15 år, men 25 pct. af pensionisterne kan forvente at være 30 år eller mere på pension. ATP-pensionen er en livsvarig pension og sikre dermed en pension så længe man lever.

6.2 ATP, SUPP og OP dækker tilsammen næsten alle danskere

ATP havde 5,6 mio. medlemmer ultimo 2023, hvoraf 3,6 mio. borgere indbetalte til ATP Livslang Pension og godt 1 mio. personer modtog udbetaling fra ordningen. ATP's medlemmer dækker både herboende personer og personer bosat i udlandet, der arbejder eller har arbejdet eller boet i Danmark.

Når et medlem bliver folkepensionist, kommer ATP Livslang Pension til udbetaling. Pensionisterne fik udbetalt i alt 18,4 mia. kr. fra ATP i 2023. Udbetalingen består af de garanterede pensioner reguleret med de bonustilskrivninger, der er foretaget løbende igennem opsparingsperioden. En fuld årlig pension for en 67-årig, der har indbetalt et helt arbejdsliv, udgjorde 27.300 kr. i 2023 (den årlige ATP-pension for en 67-årig udgjorde i gennemsnit 18.900 kr. i 2023).

I 2023 indbetalte 88 pct. af den danske befolkning mellem 18 og 66 år til ATP Livslang Pension, og for kernetropperne, de 30-59-årige, da udgjorde andelen hele 91 pct. – se Tabel 6.2.1 og Figur 6.2.1. Tilsvarende indbetalte 66 pct. af de 18-66-årige til en arbejdsmarkedspension og kun 16 pct. til en individuel pension. ATP er dermed klart den bredest dækkende pensionsordning i Danmark. Efter indførelsen af den nye Obligatoriske Pensionsordning (OP) er endnu flere dækket af en pensionsordning i ATP og i 2022 indbetalte 91 pct. af de 18-66-årige til en pensionsordning under ATP.

Tabel 6.2.1 Andel af befolkningen med indbetalinger til ATP Livslang Pension i 2022, fordelt på aldersgrupper

	18-66-årige	25-66-årige	30-59-årige
Antal personer i aldersgruppen	3.697.551	3.182.638	2.280.649
Andel i pct. med indbetalinger til ATP	88	89	91
Andel i pct. med indbetalinger til SUPP	4	4	3
Andel i pct. med indbetalinger til OP	25	27	24
Andel i pct. med indbetalinger til ATP, SUPP eller OP	91	92	93
I alt indbetalt, mia. 2022-lønkroner	11,6	10,9	7,9
Gns. indbetaling blandt dem der indbetaler, 2022-lønkroner.	3.448	3.703	3.719

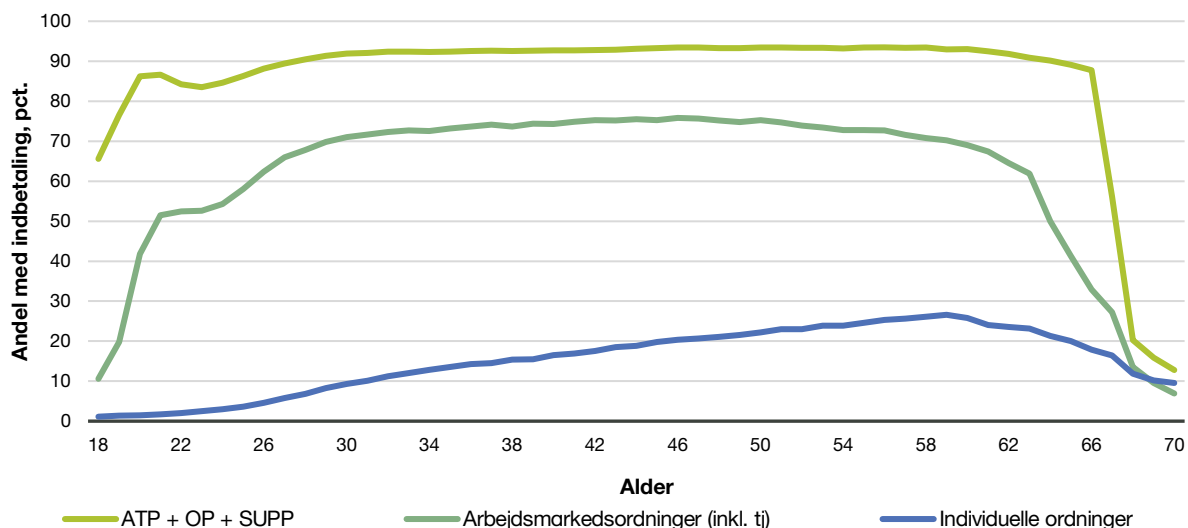
Note: Antallet af personer dækker over herboende personer i aldersgruppen 18-66 år med en positiv indbetaling af den pågældende type. Beløbene er i 2022-lønkroner.

Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

ATP Livslang Pension er obligatorisk for alle lønmodtagere, der er fyldt 16 år og arbejder mindst 9 timer om ugen, samt for de fleste modtagere af offentlige overførsler. Nogle få grupper er ikke omfattet af ATP Livslang Pension – det gælder selvstændige, studerende, efterlønsmodtagere, førtidspensionister på den gamle

ordning, personer på fleksydelse og modtagere af delpension. Men de fleste af disse grupper blev i 2020 omfattet af OP (se herunder), hvorved det reelt kun er selvstændige og studerende, der står udenfor en ATP-ordning.

Figur 6.2.1 Andel af befolkningen med indbetalinger til pensionsordninger fordelt på alder i 2022

Note: Data for 2022. Andelen er et tværsnit blandt personer mellem 18 og 70 år med en positiv indbetaling til en pensionsordning. De beregnede bidrag til tjenestemandspension er inkluderet i kategorien "Arbejdsmarkedsordninger" i figuren. Den gennemsnitlige indbetaling er beregnet blandt personer med en positiv indbetaling til den pågældende pensionsordningstype. Beløb er i 2022-kr.
Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Obligatorisk Pensionsordning (OP) blev indført af VLAK-regeringen i 2018, og dækker stort set alle overførselsindkomstmodtagere. OP er også tænkt som et supplement til grundpensionen for dem med de allerlaveste pensioner, og opsparringen i OP er dermed med til at gøre denne gruppe mindre afhængige af offentlige supplerende pensioner. OP trådte i kraft fra 1. januar 2020 med en bidragssats på 0,3 pct., hvorefter der sker en gradvis indfasning, hvor bidragssatsen hæves hvert år med 0,3 procentpoint til den i 2030 når op på 3,3 pct. Når OP-bidraget når op på de 3,3 pct., forventes OP-bidraget at udgøre omkring 40 pct. af ATP-bidraget. Efter indførslen af ordningen i 2020 er knap 1,6 mio. personer omfattet af OP. OP bliver administreret af ATP, og indbetalingerne indgår i den samlede opsparring i ATP Livslang Pension, når pensionen udbetales.

Supplerende arbejdsmarkedspension for førtidspensionister (SUPP) blev indført i 2003. SUPP er en frivillig pensionsordning for førtidspensionister, hvor staten betaler 2/3 af bidraget. SUPP blev fra starten af 2013 flyttet over i ATP, så pensionen indgår i ATP Livslang Pension, når den udbetales. Pensionen er dermed en livrente, der kan udbetales, når man når folkepensionsalderen. SUPP betragtes som en del af arbejdsmarkedspensionerne, selvom ordningen administreres af ATP.

ATP er som nævnt den klart bredest dækkende pensionsordning i Danmark. Det gælder lige meget om man ser på de unge, de gamle, eller dem midt imellem. Fordi ATP Livslang Pension dækker næsten alle danskere, er ordningen med til at sikre, at alle danskere får andel i den vækst i samfundet, som investeringsafkast er

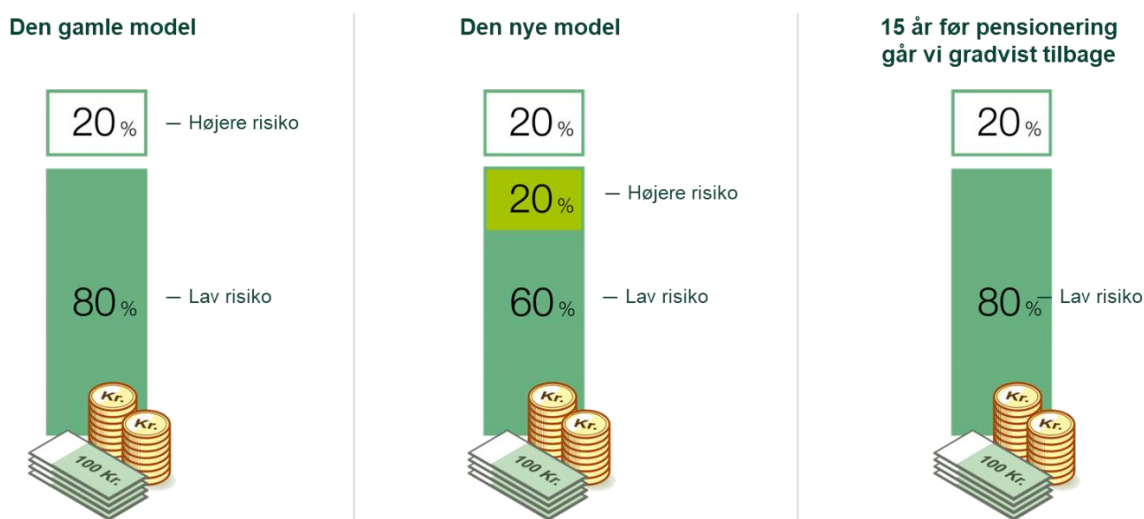
med til at levere. Når alle danskere får skabt sig eller opsparet en formue og får andel i det løbende afkast af den investerede formue, så modvirker man den fordelingsudfordring, som den franske økonom Thomas Piketty gjorde opmærksom på i 2013 i værket "Kapitalen i det 21. århundrede". Dette gør ATP velegnet til at investerer i fx dansk infrastruktur eller i strategisk vigtige selskaber, som alle danskere bør have gavn af.

6.3 En moderne garanti og lave omkostninger

ATP udbetales som en livsvarig ydelse til pensionisterne. Dermed supplerer ATP grundpensionen i hele pensionstilværelsen. Den livsvarige ydelse har også en værdi, idet en stor del – omkring 49 pct. – af indbetalinger i søjle 2 og 3 sker i ratepensioner eller aldersopsparing. Samtidig er ATP Livslang Pension en garanteret ydelse, hvor størstedelen af pensionsordningerne i søjle 2 og 3 har bevæget sig væk fra garantierne og over i markedsrentemiljøet.

I 2022 indbetalte ATP's medlemmer samlet 12,0 mia. kr. For en typisk lønmodtager blev der indbetalt 3.408 kr. til ATP, hvoraf 2/3 betales af arbejdsgiveren. Der er en entydig sammenhæng mellem det indbetalte bidrag og det enkelte medlems ret til pension. Hvor meget garanteret pension det enkelte medlem får for sine bidrag, afhænger dog af, hvor langt medlemmet er fra pensionsalderen, fremtidig forrentning af midlerne og forventet levetid.

Figur 6.3.1 Gammel og ny forretningsmodel for ATP Livslang Pension

Note: Figuren viser forretningsmodellen for ATP Livslang Pension under den gamle og nye model.
Kilde: ATP

Frem til og med 2021 blev 80 pct. af de indbetalte ATP-bidrag (efter arbejdsmarkedsbidrag og betaling for dækning ved død) brugt til optjening af pension – det såkaldte garantibidrag. Garantibidraget afdækkes, så ATP altid kan leve op til de pensioner, der er lovet medlemmerne. De sidste 20 pct. af de indbetalte ATP-bidrag er bonusbidraget, som ATP investerer med en højere risiko for at få et forventet højere afkast. Bonusbidraget skal som udgangspunkt bruges til at forhøje medlemmernes pension, så pensionen kan bevare købekraften.

For at sikre muligheden for at udbetale højere og realværdisikrede pensioner ændrede ATP sin forretningsmodel fra starten af 2022. De overordnede principper i ATP's forretningsmodel bevares, nemlig at 80 pct. af bidraget anvendes til optjening af pension (garantibidraget), og at de resterende 20 pct. fortsat er midler, der investeres for at kunne forhøje medlemmernes pension med bonus (bonusbidrag). Samtidig er de 80 pct. fortsat garanteret, hvad angår den forventede levetid. Ændringen består i, at fra 2022 vil de 80 pct. blive delt i to dele for de medlemmer, der har mere end 15 år til folkepensionsalderen. 60 procentpoint vil fortsat blive investeret med lav risiko – rentebidraget – mens 20 procentpoint vil blive investeret med en højere risiko – markedsbidraget.

Den pension, der optjenes for markedsbidraget, vil blive baseret på det afkast, der opnås ved at investere med en højere risiko. Den optjente pension af disse bidrag vil derfor kunne svinge både op og ned, afhængig af det opnåede afkast. Pensionen optjent for rentebidraget vil fortsat blive baseret på markedsrenten.

Den pension, der optjenes for rentebidraget, er allerede kendt på indbetalingstidspunkt, og vil ikke efterfølgende kunne nedsættes, hvis der er under 15 år til folkepensionsalderen – hvis der er mere end 15 år til pension, vil pensionen blive reguleret i forhold til den aktuelle markedsrente hvert 15. år. Rentebidraget kan derfor ses som en obligation med fast rente, der bliver fastsat på indbetalingstidspunktet. Dette indebærer også, at ATP's formue er volatil i forhold til renteniveauet, f.eks. vil en betaling om 30 år på 100 kr. ved en rente på 1 pct., have en nutidsværdi på 74 kr., mens den samme betaling ved et renteniveau på 3 pct., har en nutidsværdi på 41 kr.

Rentetilpasning og moderne garanti

ATP Livslang Pension giver en moderne garanti. Det betyder, at den del af årets indbetaling, der går til garantierne, omregnes til en garanteret pension på baggrund af den forrentning man kan opnå i markedet i det år, indbetalingerne finder sted. Tidligere anvendte branchen garantier, som lovede en bestemt forrentning på alle indbetalinger år efter år. Med den moderne garanti sikrer man, at år med lave forrentninger kun kommer til at påvirke indbetalingerne fra det år, hvor forrentningen er lav, samtidig med at det hjælper ATP med at gøre det lettere at leve op til de garantier, der gives til medlemmerne. Den ATP-pension, medlemmet modtager ved pensionering, er både summen af den garanterede pension samt de bonusser der er tilskrevet gennem opsparingsperioden fra bonuspotentialitet. For nye ATP-bidrag, da gives garantien for perioder på 15 år af gangen, for at sikre, at man ikke skal give garantier for fx 30 år, hvis forrentningen i det pågældende år er meget lav⁴⁰.

Lave omkostninger

Omkostninger er den betaling, det enkelte medlem giver livsforsikrings- eller pensions-selskabet for, at de administrerer og sikrer købekraften af pensionsopsparingen. Omkostninger har stor pensionsmæssig betydning, og i værste fald kan høje omkostninger betyde, at pensionen mister købekraft over tid.

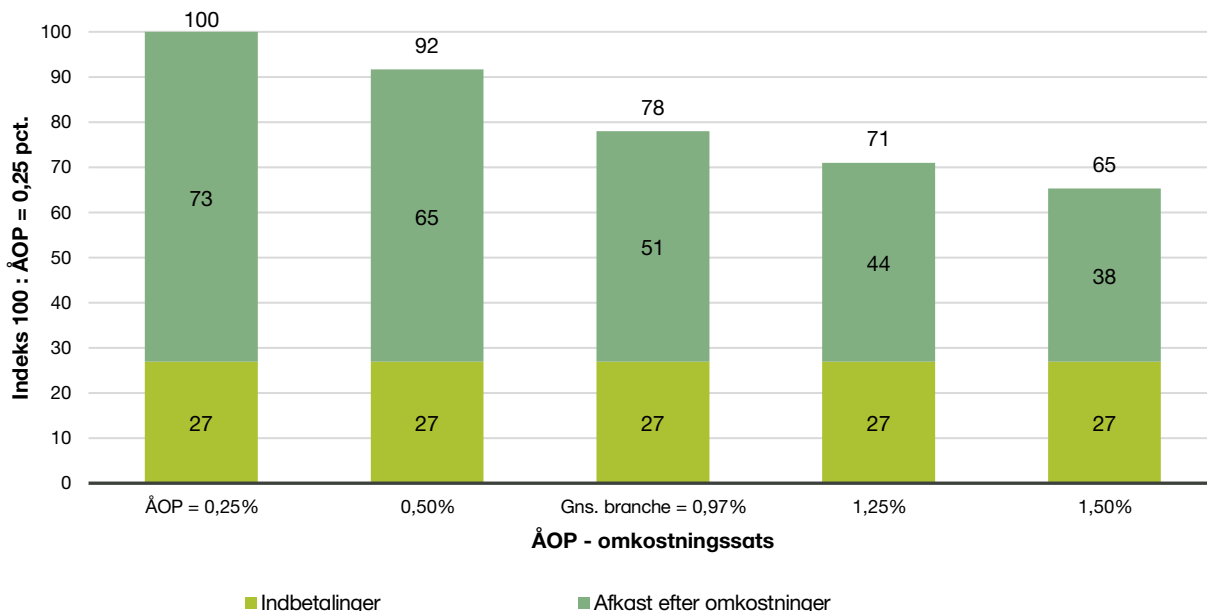
⁴⁰ Se ATP koncernens årsrapport 2023 for en uddybende beskrivelse.

Et selskab som ATP har meget lave administrationsomkostninger. Dette skyldes, at ATP Livslang Pension er et meget simpelt produkt, at administrationen er effektiv, at ordningen er obligatorisk for næsten alle danskere, så medlemsskaren er stor samt at det ikke er muligt at melde sig ud af ordningen. ATP har dermed visse stordriftsfordele, som andre danske pensionskasser ikke har. I 2023 havde ATP administrationsomkostninger på 38 kr. pr. forsikrede svarende til en årlig omkostning på 0,03 pct. af hensættelserne, hvilket er langt den laveste i branchen. Den samlede årlige ÅOP (inkl. investeringsomkostninger) lå i 2023 på 0,30 pct. Den gennemsnitlige ÅOP i pensionssektoren som helhed ligger på omkring 0,97 pct.

Høje omkostninger kan koste en tredjedel af pensionsudbetalingerne

Niveauet for omkostninger har stor betydning for den fremtidige pension, der kommer til udbetaling. Små stigninger i omkostningerne kan over et langt opsparingsforløb vokse til betydelige forskelle i pensionsmæssige udbetalinger. Figur 6.3.2 viser forskellene i den årlige pensionsudbetaling for en person, der har betalt et pensionsbidrag i 50 år med forskellige omkostningssatser. Sammenlignet med en omkostningssats på 0,25 pct., vil pensionsudbetalinger være ca. 22 pct. mindre med en omkostningssats på 0,97 pct. (gennemsnittet i branchen), og 40 pct. mindre med en omkostningssats på 1,75 pct. I beregningen kan man betragte omkostningerne som "mistet" afkast, der kunne være lagt til indbetalingerne over de 50 år, dog med den forskel at omkostningerne er direkte mistet opsparing, mens en mindre afkastgrad også betyder en mindre betaling af PAL-skat og dermed ikke slår fuldt igennem i udbetalingen.

Figur 6.3.2 Betydningen for den årlige pensionsudbetaling ved ændring i omkostningssatsen, adm. omkostning på 0,25 % = indeks 100 (ATP's ÅOP var i 2023 0,30 %)

Note: Figuren viser, hvor meget en årlig pensionsudbetaling kan falde i værdi ved en højere omkostningssats. Antagelser bag typepersoner bygger på Rådet for Afkastforventningers langsigtede samfundsforudsætninger for 2024, en årlig indkomst på 350.000 kr. og 12 pct. årlig indbetaling. Afkastet er fratrukket PAL-skat og omkostninger.

Kilde: ATP, 2024

I Figur 6.3.2 er pensionsudbetalingerne opdelt efter den del der kommer fra pensionsbidragene, og den del der kommer fra afkastene efter PAL-skat og omkostninger. Man kan se, at omkostningernes størrelse betyder rigtig meget for den stigning, der kommer fra afkast på opsparingen, fordi omkostningerne skal fratrækkes afkastet. Hvis udgangspunktet er gennemsnittet i branchen, er det tydeligt at man får et større bidrag fra afkastet ved en lavere omkostningsats og mindre ved en højere omkostningsats.

6.4 Grundpensionen er vigtig i dag og i fremtiden

Grundpensionen – folkepensionen og ATP Livslang Pension – har som nævnt til formål at sikre en grundlæggende pensionsindtægt for alle pensionister. Sammen med de supplerende sociale ydelser udgør

3 ud af 4 pensionskroner kommer fra de offentlige pensioner og ATP Livslang Pension

grundpensionen altså et slags fattigdomsværn og skal i det perspektiv være socialt målrettet og i særlig grad komme svagere stillede til gode. ATP Livslang Pension er derfor med til at sørge for den økonomiske grundsigkerhed for alle pensionister, mens arbejdsmarkedspensionerne i søjle 2 er med til at sikre pensionisterne en indkomst, der er rimelige i forhold til indkomsten gennem arbejdslivet. Endelig er de individuelle pensioner i søjle 3 med til bl.a. at sikre borgerne fleksibilitet i deres pensionsopsparing.

Selvom større grupper i dag løbende indbetaler til arbejdsmarkedspensioner og har gjort det siden slutningen af 1980'erne, udgør de offentlige pensioner og ATP Livslang Pension stadig langt den største andel af indkomsten for de fleste pensionister. I 2023 udbetalte ATP ca. 18,4 mia. kr. til de danske pensionister og udgjorde i gennemsnit sammen med folkepensionen og de supplerende sociale ydelser 75 pct. af pensionisternes pensionsindkomst i 2022. Udbetalingerne fra private pensioner er steget støt i takt med udbygningen af arbejdsmarkedspensionerne, og udviklingen vil fortsætte mange år endnu med at bevæge sig mod en mindre afhængighed af folkepensionen på lang sigt, hvilket sikrer den finansielle holdbarhed.⁴¹ Arbejdsmarkedspensionerne vil først være fuldt modnede, når alle pensionister har haft mulighed for at betale et fuldt pensionsbidrag gennem et helt arbejdsliv, hvilket med de nuværende regler vil ske omkring 2080. På dette tidspunkt vil grundpensionen stadig have en stor betydning for pensionisternes pensionsindkomster. Faktisk viser en fremskrivning af de nuværende opsparingsmønstre, at mere end halvdelen af pensionskronerne fortsat forventes at komme fra grundpensionen i 2080 – se Figur 6.4.1.

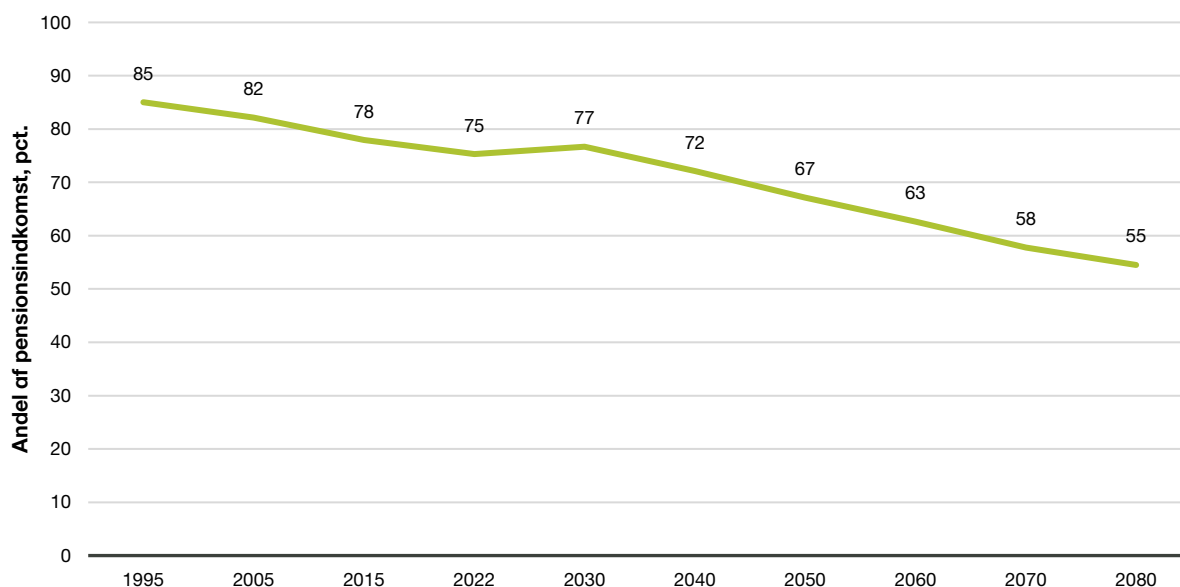
Grundpensionen har stor betydning for de fleste pensionister både i dag og på sigt i fremtiden, men særligt for de pensionister, der har de laveste indtægter. Faktisk udgør de offentlige ydelser og ATP Livslang Pension

---

⁴¹ Finansiell holdbarhed betyder, at de offentlige finanser er sunde på lang sigt. Grundlæggende er det et spørgsmål om, at der skal være balance i det offentlige udgifter og indtægter. Når flere får udbetalinger fra opsparende pensioner og i tiltagende grad så store udbetalinger, at de vil blive modregnet i de offentlige ydelser, mindskes statens udgifter til offentlige pensioner, hvilket øger den finansielle holdbarhed.

mere end 90 pct. af pensionsindkomsten for den tredjedel af pensionisterne, der har de laveste indtægter – og ATP Livslang Pension udgør omkring 10 pct. af indkomsten for de 30 pct. med de laveste indkomster.

Figur 6.4.1 Søjle 1's andel af pensionsindkomsten fra 1995 til 2080

Note: Figuren viser søjle 1 (de offentlige pensioner og ATP-pensionen), som andel af den samlede pensionsindkomst (folkepension, ældrecheck, mediecheck, varmetillæg, boligydelse, ATP, arbejdsmarkedspensioner og individuelle pensioner). I opgørelsen indgår alle folkepensionister, der er 1 år over folkepensionsalderen, og som modtog folkepension. Perioden 1995-2022 er baseret på registerdata, mens tallene fra 2030-2080 er baseret på egne beregninger på baggrund af en fremskrivning af den danske befolkning fra DREAM-gruppen.

Kilde: ATP's beregninger på baggrund af registerdata fra DST og en fremskrivning fra DREAM, 2024

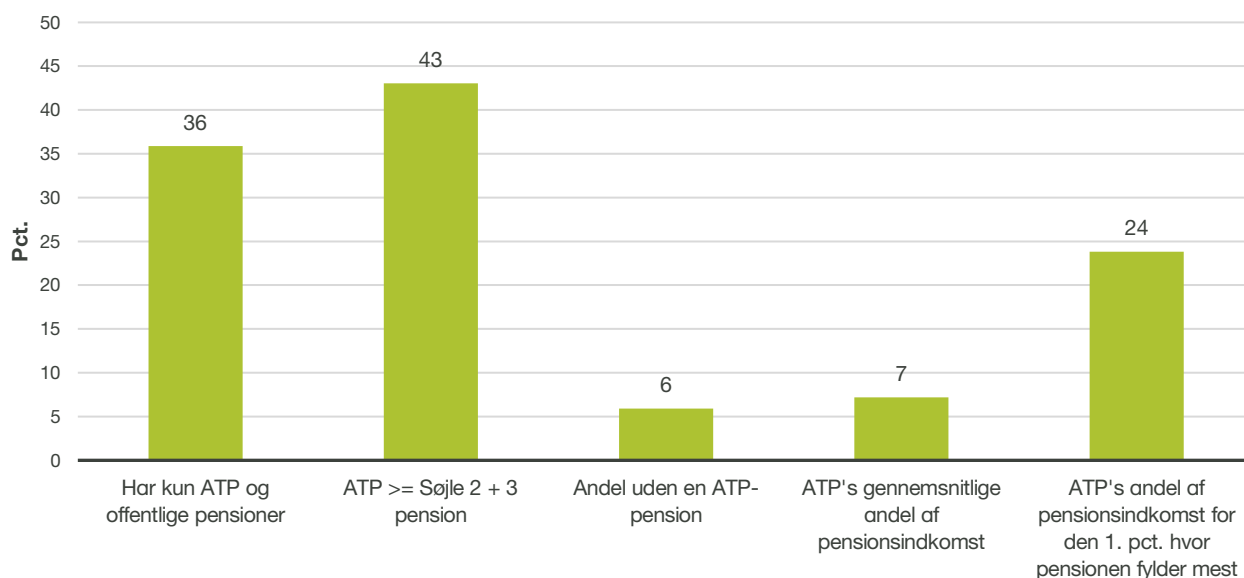
Der er flere årsager til, at grundpensionen står for så stor en andel af pensionskronerne. For det første har omkring 35 pct. af pensionisterne i dag stadig kun offentlige pensioner og ATP Livslang Pension som indkomst, fordi de ikke har løbende udbetalinger fra en arbejdsmarkedspension eller en individuel pensionsopsparing. For det andet er systemet slet ikke indstillet på at skulle "erstatte" folkepensionens ydelser med opsparingsbaserede ordninger. Den enkelte borger ville skulle spare voldsomt meget mere op til pension, hvis man selv skulle spare op svarende til folkepensionens ydelser – og i endnu højere grad, hvis man også indregner de supplerende sociale ydelser som boligydelse og varmetillæg. For det tredje har de nye arbejdsmarkedspensioner godt nok eksisteret i knap 30 år, i den periode har bidragssatserne kun været på fuldt niveau det seneste årti, hvilket i pensionssammenhænge er relativt kort tid. Der er også mange beskæftigede, der slet ikke har været omfattet af en arbejdsmarkedspension, fordi de har arbejdet på den uorganiserede del af arbejdsmarkedet eller fordi deres overenskomst endnu ikke havde en arbejdsmarkedspension. Endelig har nogle personer tilbragt længere perioder på kanten af arbejdsmarkedet på overførsler og har derfor ikke indbetalt ret meget til en arbejdsmarkedspension eller en individuel ordning.

De samme forklaringer betyder, at for over 40 pct. af de danske pensionister er ATP-pensionen faktisk lige så stor som – eller større end – de samlede udbetalinger fra pensionistens arbejdsmarkedspension og individuelle pension. I 2022 modtog 94 pct. af de danske pensionister en udbetaling fra ATP Livslang Pension.

Men ATP-pensionen har vidt forskellig betydning for de enkelte pensionister, afhængigt af hvilket arbejdsliv de har haft – se Figur 6.4.2.

Figur 6.4.2 ATP-pensionens betydning for pensionisterne – 68+-årige pensionister i 2022

Note: Figuren viser ATP-pensionens betydning for forskellige grupper af pensionister.

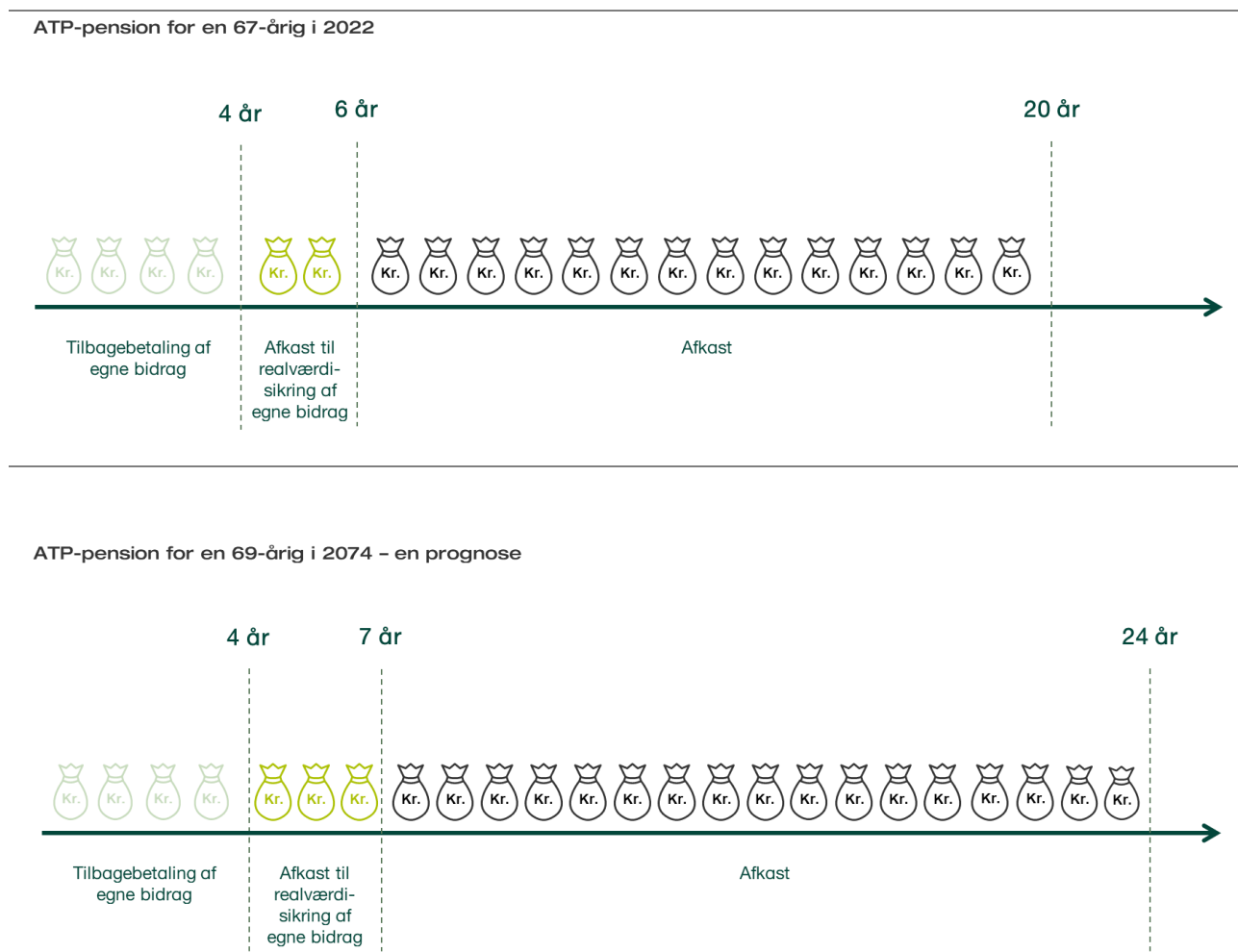
Kilde: Danmarks Statistik og ATP, 2024

Der er som nævnt en stor gruppe af pensionister, som aldrig har været omfattet af en arbejdsmarkedspension eller en individuel pension. Disse 36 pct. af pensionisterne har kun ATP Livslang Pension og offentlige pensioner. En del af disse har betalt til ATP Livslang Pension gennem hele livet, men har ikke været omfattet af en arbejdsmarkedspension. For dem udgør deres ATP-pension i gennemsnit 25.145 kr. årligt, hvilket svarer til i gennemsnit 22 pct. af deres pensionsindkomst. I den anden ende af skalaen befinder sig de personer, der aldrig har været på arbejdsmarkedet (eller overførselsindkomster) eller som har været selvstændige hele livet. De har aldrig indbetalt til ATP, og ATP-pensionen udgør derfor 0 pct. for denne gruppe.

På tværs af alle pensionister udgjorde ATP Livslang Pension i gennemsnit 7 pct. af pensionsindkomsten, svarende til en gennemsnitlig udbetaling på 15.463 kr. For 43 pct. af pensionisterne er udbetalingen fra ATP Livslang Pension større end eller lige så stor som udbetalingerne fra søjle 2 og 3, hvilket understreger, at ATP Livslang Pensions betydning for rigtig mange pensionister.

Hvis man ser nærmere på udbetalinger de enkelte år af ATP-pensionen og tager udgangspunkt i en 67-årig person, som er gået på folkepension i 2022, kan denne person i gennemsnit forvente at være 20 år på pension. Udbetalingerne fra ATP-pensionen i de første 4 år svarer til de penge pensionisten nominelt har bidraget med til ATP i sit arbejdsliv, og efter 6 års udbetalinger har personen også fået sine bidrag realværdisikret. De resterende 14 års udbetalinger er afkast. En tilsvarende opgørelse kan laves for en person, der er trådt ind på arbejdsmarkedet som 18-årig i 2022 og går på pension i 2074 som 69-årig. ATP's levetidsmodel SAINT forventer, at denne person er 24 år på pension. I dette tilfælde vil de første 4 år af ATP-udbetaling være tilbagebetaling af egne bidrag og efter 7 år vil udbetalingerne svarer til realværdisikringen af personens egne bidrag. De resterende 17 års udbetalinger er afkast – se Figur 6.4.3.

Figur 6.4.3: ATP-pensionen sikrer sammen med folkepensionen en økonomisk grundtryghed for de fleste danske pensionister

Note: Figuren viser, hvad udbetaling af ATP-pensionen består af for en 67-årig i 2022.

Kilde: ATP

7.

Appendiks

7. Appendiks

7.1 Ordbog

Administrationsomkostning

Administrationsomkostninger er de omkostninger der er forbundet med at administrere en pensionsordning. Omkostningerne dækker fx pensionsselskabets udgifter til løn, husleje, it, revision, kundeservice, informationsmateriale. Administrationsomkostningerne indeholder også omkostninger forbundet med administration af tilknyttede forsikringsdækninger.

Aldersopsparring

Aldersopsparring blev indført i 2013 som en afløser for den afskaffede kapitalpension. Aldersopsparring er en pensionsordning, der kan oprettes privat i et pengeinstitut eller pensionselskab eller via en arbejdsgiver.

Der er ikke fradrag for indbetalingerne til en aldersopsparring, da indbetalingen beskattes med det samme. Til gengæld skal der ikke betales skat eller afgift af udbetalingen fra en aldersopsparring. Aldersopsparringen udbetales normalt som et engangsbeløb, men kan også udskydes eller udbetales i mindre dele.

Alderen på indbetalingstidspunktet afgør, hvor meget der må indbetales til en aldersopsparring uden betaling af ekstra afgift. Hvis der er mere end 7 år til folkepensionsalderen må der indbetales 8.800 kr. (2024-sats) årligt. Hvis der er 7 år eller mindre til folkepensionsalderen, eller hvis man er folkepensionist, må der indbetales op til 58.900 kr. (2024-sats).

ATP Livsvarig Pension

ATP Livslang Pension er en garanteret livsvarig pensionsordning, som man indbetaler til obligatorisk via sit arbejde eller via sin overførselsindkomst. Arbejdsgiveren og staten indbetaler 2/3 af pensionsbidraget, mens lønmodtageren og overførselsindkomstmodtageren selv bidrager med 1/3. Alle, der er fyldt 16 år og har mere end ni timers arbejde pr. uge, indbetaler til ATP Livslang Pension. Er man ikke omfattet obligatorisk, kan man i nogle tilfælde vælge frivilligt at indbetale til ATP Livslang Pension. Man betaler indkomstskat, men ikke AM-bidrag (det betales på indbetalingstidspunktet) af den livsvarige udbetaling fra ATP Livslang Pension.

Boligyldelse

Boligstøtte til folkepensionister kaldes for boligydelse. Boligyldelsens størrelse afhænger blandt andet af husstandens indkomst og formue samt af behov og konkrete boligudgifter. Boligyldelsen er skattefri og kunne i 2024 for almindelige pensionister maksimalt udgøre 54.756 kr. I visse tilfælde kan boligydelsen forhøjes, fx i ældrebolig eller plejebolig, hvis der er hjemmeboende børn, en i husstanden er stærkt bevægelseshæmmet, m.fl.

Decil

Decil – eller tiendedel – er et opdelingsprincip, hvor en population opdeles i 10 lige store grupper rangeret efter størrelsen på en bestemt variabel. I decil 1 placeres den tiendedel med de laveste værdier på sorteringsvariablen, og så fremdeles.

Folkepensionens grundbeløb

Folkepensionens grundbeløb – eller bare grundbeløbet – er den grundlæggende ydelse i folkepensionen (der også består af pensionstillægget og den supplerende pensionsydelse (ældrecheck)). Grundbeløbet er ikke påvirket af størrelsen af private pensionsudbetalinger. Den 1. juni 2023 vedtog Folketinget dog nye regler, der betyder, at fra 1. januar 2024, vil folkepensionen ikke blive modregnet, uanset størrelsen af arbejdsindkomsten – dette omfatter dog ikke ældrechecken. Selvom reglerne først træder i kraft pr. 1. januar 2024, vil reglerne gælde med tilbagevirkende kraft fra 1. januar 2023. Grundbeløbet kunne i 2024 maksimalt udgøre 83.136 kr. årligt. Grundbeløbet er skattepligtigt i lighed med pensionstillægget, ældrechecken og mediechecken. Der betales ikke AM-bidrag af grundbeløbet.

Gennemsnitsrenteprodukt

Et gennemsnitsrenteprodukt er traditionelt en pensionsordning, hvor selskabet garanterer en fast rente på kundens pensionsopsparing, for at udjævne udsving i de årlige investeringsafkast. Gennemsnitsrenteprodukterne kaldes også for garanterede ordninger. Et gennemsnitsrenteprodukt består typisk af en individuel garanti og en kollektiv pulje – nogle gange kaldet bonuspotentialet eller det kollektive bonuspotentiale. Bonuspotentialet skal være med til at sikre at garantierne kan bevare deres købekraft, og at pensionerne kan udbetales hele livet når levetiden stiger (uventet). Kollektivet bærer således investerings- og levetidsrisikoen i et gennemsnitsrenteprodukt.

En variation af gennemsnitsrenteproduktet findes i ATP Livslang Pension, hvor 80 pct. af årets indbetaling går til køb af en garanteret livslang pension, baseret på de aktuelle markedsforhold (vedrørende forventet levetid og rente) på tidspunktet for udstedelsen af garantierne.

Grundpension

Grundpensionen består af de offentlige pensioner (folkepensionens ydelser og supplerende sociale ydelser som boligydelse og varmetillæg) og ATP Livslang Pension. Grundpensionen skal sikre grundtryghed og beskytte mod fattigdom.

Indtægtsregulering (modregning)

Offentlige pensioner og supplerende sociale ydelser nedreguleres typisk, i takt med at den private skattepligtige indkomst vokser – dette kaldes også for modregning. Ofte er der en nedre grænse for, hvornår modregningen af ydelserne begynder. Indtægtsreguleringen kan afhænge af personens egen personlige indkomst, eller af husstandens samlede indkomst, hvis man er gift/samlevende.

Investeringsomkostning

Investeringsomkostningen er de omkostninger, der følger af at investere en pensionsordnings midler. Det overordnede princip er, at alle omkostninger i alle lag af alle investeringer skal opgøres og medregnes i investeringsomkostningerne.

Kapitalpension

Kapitalpension er en pensionsordning, der udbetales som et engangsbeløb. Kapitalpensionen har ikke kunnet tegnes siden 2013, hvor de blev erstattet af aldersopsparing, og derfor kan man ikke længere indbetale til kapitalpensioner. Der betales en afgift på 40 pct. når kapitalpensionen udbetales. Man kan vælge at ændre

en kapitalpension til en ratepension, aldersopsparing eller livrente, så længe afgiften til staten ikke er blevet betalt.

Livrente (Livsvarig pension)

Livsvarig pension – også kaldet livrente – er en pensionsordning, som sikrer udbetaling fra det tidspunkt, man går på pension og resten af livet. Pensionen udbetales typisk hver måned. Der betales indkomstskat, men ikke AM-bidrag (det betales på indbetalingstidspunktet) af udbetalinger fra livsvarige pensioner.

Indbetalinger til livsvarige pensioner er fuldt fradragsberettigede. Der er dermed ingen skattemæssige grænser for indbetalingens størrelse, der kan indbetales på en gang eller løbende. Hvis man selv opretter (privattegner) en livrente, og kun laver enkeltstående indbetalinger, skal fradraget for indbetalingerne deles ligeligt op over 10 år.

Marginalskat

Marginalskatten er den skattesats, der betales på den sidst tjente/udbetalte krone. En sammensat marginalskat er den samlede skat der betales af den sidst tjente krone, når man tager højde for både den almindelig beskatning samt indtægtsreguleringen (modregningen) i de offentlige ydelser pga. af den private skattepligtige indkomst.

Markedsrenteprodukt

Ved et markedsrenteprodukt bliver indbetalingerne til pension, forrentet med præcis det løbende afkast, der til enhver tid kan opnås på de finansielle markeder. Værdien af pensionsordningen vil derfor svinge med variationen på de finansielle markeder. Dermed bærer pensionsopspareren i et markedsrenteprodukt selv investeringsrisikoen. Opspareren bærer ofte også levetidsrisikoen. Mange markedsrenteprodukter er opbygget sådan, at risikoen er aftagende med alderen (livscyklusprodukt).

Mediecheck

Mediechecken er et tillæg til folke- og førtidspensionister (tilkendt før 2003), som har en personlig tillægsprocent på 100. Mediechecken har gradvist, frem mod 2022, erstattet den nedsatte medielicens for pensionister. Mediechecken udgør 1.047 kr. (2024), beløbet er skattepligtigt.

OP

Obligatorisk Pensionsordning (OP) dækker stort set alle overførselsindkomstmodtagere og skal være med til at sikre, at personer der i længere perioder modtager overførselsindkomster, får en højere pension når de når pensionsalderen. OP bliver gradvist indfaset fra 2020 med en bidragssats på 0,3 pct., hvorefter bidragssatsen hæves hvert år med 0,3 procentpoint til den i 2030 når op på 3,3 pct. Derefter skal der tages stilling til om bidragssatsen skal forhøjes yderligere. OP administreres af ATP og udbetales som en livrente sammen med ATP Livslang Pension.

Offentlige pensioner

De offentlige pensioner består af folkepensionens ydelser (grundbeløb, pensionstillæg og ældrecheck), samt de supplerende sociale ydelser som fx varmetillæg og boligydelse. De offentlige pensioner er finansieret via skatterne og er ikke betinget på forudgående bidrag (se evt. PAYG). Der kan være andre krav ift. at modtage

offentlige pension, fx er der krav om at man skal have boet en vis del af sit liv i Danmark for at kunne modtage fuld (eller delvis) folkepension.

PAL-skat

Pensionsafkastskatten (også kaldet PAL-skat efter pensionsafkastbeskatningsloven) er den skat, der årligt betales af det løbende afkast af al dansk pensionsopsparring. Skattesatsen har siden 2012 været på 15,3 pct.

PAYG

PAYG er forkortelsen for "pay as you go", som betyder, at en ydelse eller udgift finansieres indenfor samme år og dermed ikke har et opsparingselement som del af finansieringen. Begrebet bruges ofte om fx offentlige pensioner som folkepension og ældrecheck, hvor årets udgifter er finansieret af årets indtægter (skatter).

Pensionstillæg

Pensionstillægget er en af folkepensionens ydelser (udover grundbeløbet og den supplerende pensionsydelse (ældrecheck) og mediecheck. Pensionstillægget indkomstreguleres ift. den skattepligtige indkomst, som ikke er arbejdsindkomst, når indkomsten overstiger modregningsgrænsen. Tillæggets størrelse er ca. dobbelt så stort for enlige, som for par, for at kompensere for de stordriftsfordele par har ift. enlige. Den maksimale sats for pensionstillægget i 2024 var 96.192 kr. årligt for reelt enlige og 49.224 kr. om året for øvrige. Pensionstillægget er skattepligtig indkomst i lighed med folkepensionens grundbeløb og ældrechecken. Der betales ikke AM-bidrag af pensionstillægget.

Personlig tillægsprocent

Den personlige tillægsprocent, som er mellem 0 og 100 pct., har betydning for, hvor meget fx ældrecheck, varmetillæg, mediecheck og helbredstillæg, en person kan få udover folkepensionen. Procentsatsens størrelse afgør, hvor stor en andel man kan få af de pågældende ydelser (hvis man er berettiget til dem). Tillægsprocenten aftrappes fra 100 til 0 pct. i takt med at den personlige skattepligtige indkomst stiger. For en enlig aftrappes den tillægsprocent fra 100 til 0 i indkomstintervallet 35.100 kr. til 93.400 kr. For par/gifte aftrappes tillægsprocenten fra 100 til 0 i indkomstintervallet 69.400 kr. til 187.100 kr. i 2024.

Private pensioner

De private pensioner er alle de pensioner, hvor der optjenes en individuel pensionsrettighed/pensionsformue enten via konkret bidrag eller via en løbende rettighedsoptjening (som i tjenestemandspensionsordningen). Private pensioner dækker over ATP Livslang Pension, arbejdsmarkedspensioner, tjenestemandspension og individuelle pensioner.

Ratepension

Ratepension er en pension, der udbetales i lige store rater (fx hver måned) i en nærmere aftalt periode på mindst 10 år og højst 30 år. Der betales indkomstskat, men ikke AM-bidrag (det betales på indbetalingstidspunktet) af udbetalinger fra ratepensionsordninger. Man kan få fradrag for indbetalinger til ratepension på op til 63.100 kr. i 2024. Indbetalinger udover dette er skattepligtige.

Restgruppe

Pensionssystemets restgruppen er de personer, der som pensionister ikke har en privat pension eller har en

så lille privat pension, at de er afhængige af supplerende sociale ydelser i pensionstilværelsen. Restgruppen opgøres ofte ud fra indbetalingerne, men kan også opgøres blandt pensionisterne direkte vha. af en fremskrivning.

Satsregulering

Satsreguleringsprocenten, som blev indført i 1991, er den sats, hvormed de fleste offentlige ydelser reguleres årligt. Satsreguleringsprocenten er fra og med 1992 beregnet på baggrund af udviklingen i den almindelige lønudvikling 2 år tidligere, hvis denne overstiger 2 pct. Hvis udviklingen er under 2 pct., er satsreguleringsprocenten lig 2 pct. Fra 2012 har der været et fradrag til satspuljen på 0,3 procentpoint af stigningen (svarende til at satstilpasningsprocenten er 0-0,3 pct. point lavere end tilpasningsprocenten).

Selvpension

Selvpensionister har trukket sig tilbage for deres egne midler inden folkepensionsalderen. De har typisk en løbende udbetaling fra deres pensionsopsparing, de modtager ingen offentlige ydelser og har begrænset erhvervsindkomst.

SUPP

Supplerende arbejdsmarkedspension for førtidspensionister (SUPP) blev indført i 2003. SUPP er en frivillig pensionsordning for førtidspensionister, hvor staten betaler 2/3 af bidraget. SUPP blev fra starten af 2013 flyttet over i ATP, så pensionen indgår i ATP Livslang Pension, når den udbetales. Pensionen er en livrente, der kan udbetales, når man når folkepensionsalderen. SUPP betragtes som en del af grundpensionen, da ordningen administreres af ATP.

Varmetillæg

Varmetillæg er et offentligt tilskud til pensionister til el, gas, olie og andre former for brændsel til opvarmning. Varmetillæggets størrelse afhænger blandt andet af husstandens indtægter, formue og konkrete varmeudgifter. Både lejere og ejere kan søge om varmetillæg. Varmetillægget er skattefrit og kunne i 2024 maksimalt udgøre 10.649 kr. årligt for gifte/samlevende og 12.824 kr. årligt for enlige.

Ældrecheck (den supplerende pensionsydelse)

Ældrechecken hedder officielt "den supplerende pensionsydelse" og er målrettet de økonomisk dårligst stillede folkepensionister. Ældrechecken medregnes som en del af folkepensionens ydelser (sammen med grundbeløbet, pensionstillægget og mediecheck) og udgjorde i 2024 maksimalt 19.900 kr. årligt. Ældrechecken indtægtsreguleres (modregnes) på baggrund af øvrige skattepligtige indtægter og følger aftrapningen i den personlige tillægsprocent. Hvis den likvide formue er større end 99.200 kr. (2024-grænse), så kan man ikke modtage ældrecheck uanset størrelsen af den skattepligtige indkomst. Ældrechecken er skattepligtig.

7.2 Tal til figurerne i afsnit 3.5

Tal til Figur 3.5.1: Andel beskæftigede seniorer og antal beskæftigede pensionister

År	50-54	55-59 år	60-64 år	65-69 år	70-74	Antal beskæftigede pensionister
2005	82	76	38	15	8	
2006	82	77	42	16	8	
2007	82	78	43	16	8	
2008	82	79	46	19	9	25.090
2009	80	76	46	19	9	27.926
2010	80	76	47	19	9	31.488
2011	80	76	48	20	10	35.172
2012	79	76	49	20	10	39.191
2013	80	77	50	21	11	42.553
2014	80	77	52	21	11	45.345
2015	81	78	55	22	11	47.446
2016	81	78	58	22	12	49.568
2017	82	79	60	23	12	50.982
2018	82	79	63	24	12	53.165
2019	82	79	66	25	12	56.104
2020	81	79	66	26	12	51.881
2021	83	80	68	29	13	48.443

Tal til Figur 3.5.2: Antal selv pensionister

År	Med Dansk Arbejdsgiverfor enings antagelser	Med Finansministeriets antagelser	Med Forsikring og Pensions antagelser	ATP's variation ekskl. Tjenestemænd	ATP's variation inkl. Tjenestemænd
2005				2.800	6.400
2006				2.500	5.500
2007				2.700	6.600
2008		2.400		2.600	5.800
2009		2.400		2.600	5.900
2010		2.400		2.500	5.800
2011		2.200		2.300	5.600
2012		2.100		2.200	5.300
2013		1.900		2.100	5.100
2014		2.000	3.063	2.100	5.200
2015		1.800	3.108	1.900	4.800
2016	5.400	1.900	3.341	2.000	4.900
2017	5.100	2.100	3.686	2.300	5.100
2018	5.400	2.500	4.235	2.700	5.400
2019	7.200	3.200	5.532	3.400	7.000
2020	9.600	4.100	6.819	4.400	8.700
2021	11.600	5.100	8.417	5.300	10.200
2022	13.500	6.100	10.506	6.600	11.900
2023		6.000			
2030		11.000	15.900		
2040		23.000	18.500		
2050		25.000	10.700		
2060		29.000	11.800		
2070		34.000	12.700		
2080		35.000			

Tal til Figur 3.5.4 - Figur 3.5.6: Karakteristika for en selv pensionist og en ikke-selv pensionist i alderen 60 og op til folkepensionsalderen for perioden 2005 – 2022

	Partnerens socioøkonomiske status, selv pensionister										Partnerens socioøkonomiske status, ikke-selv pensionister						
	Andel enlige, selv pensionister	Andel enlige, ikke-selv pensionister	Andel kvinder, selv pensionister	Andel kvinder, ikke-selv pensionister	Forskel i partners gennemsnitlige alder mellem selv pensionister og ikke-selv pensionister	Beskæftigelse	Arbejdsløs eller under uddannelse	Folkepensionist	Førtidspensionist eller efterløn	Andet	Beskæftigelse	Arbejdsløs eller under uddannelse	Folkepensionist	Førtidspensionist eller efterløn	Andet	Formue, selv pensionist (mid-delværdi), i 1.000 kr.	Formue, ikke-selv pensionist (mid-delværdi), i 1.000 kr.
2005	22	26	43	50	0,9	37	3	17	30	13	47	4	15	30	4	7.270	2.841
2006	22	26	44	50	0,8	41	2	17	28	12	50	3	16	27	4	7.394	3.056
2007	21	26	47	50	0,9	42	1	17	29	11	51	2	16	27	4	7.516	3.230
2008	21	26	44	50	0,8	42	1	18	27	13	52	1	16	27	4	7.603	3.098
2009	21	26	45	50	0,9	42	1	20	25	12	52	1	17	26	3	7.159	2.942
2010	22	27	47	50	1,0	41	1	21	24	13	52	2	17	25	3	6.803	2.953
2011	22	27	48	51	1,2	42	1	22	24	12	53	2	18	24	3	6.629	2.970
2012	23	28	50	51	1,5	42	1	24	22	11	54	2	18	23	3	6.261	2.999
2013	23	28	50	51	1,5	41	1	24	23	11	55	2	18	22	3		
2014	22	29	52	51	1,5	43	1	25	20	10	56	2	19	20	3	7.076	3.375
2015	22	29	54	50	1,9	42	1	28	18	12	57	3	18	18	3	7.014	3.466

2016	23	29	54	50	1,9	42	1	29	16	11	59	3	18	16	3	7.133	3.549
2017	23	30	54	50	1,8	45	2	30	15	10	61	4	18	14	3	7.123	3.617
2018	24	30	55	50	2,0	45	2	31	13	10	63	4	18	12	3	7.004	3.561
2019	23	31	55	50	2,2	44	2	31	13	11	63	4	18	12	3	7.487	3.776
2020	23	31	56	50	2,5	40	2	32	14	11	63	5	17	13	3	7.654	3.966
2021	22	32	57	50	2,8	39	2	31	17	11	63	4	16	14	3	7.870	4.180
2022	22	32	57	50	3,1	37	1	32	20	11	63	4	15	15	3	6.778	3.545

7.3 Rapportens datagrundlag

Rapporten bygger primært på et befolkningsdatasæt, der er dannet på baggrund af registre stillet til rådighed gennem Danmarks Statistiks forskerordning. De vigtigste data til dette befolkningsdatasæt er registrene over befolkningen, indkomsterne, arbejdsstyrkestatistikken, sociale pensioner og løn.

Danmarks Statistik stiller opdatering af data samt evt. nye data til rådighed løbende. Dog er opdatering af mikrodata for personindkomster, som er den vigtigste datakilde bag denne rapport, afhængig af SKATs årlige slutligning. Mikrodata for personindkomster er sædvanligvis til rådighed i marts/april – 15 måneder efter afslutningen af det år, de vedrører. Derfor vedrører de nyeste registerdata i denne rapport indkomståret 2022.

Det andet vigtige datasæt i rapporten er opgørelsen af pensionsformuerne. Siden 2014 er pensionsformuerne blevet indberettet på skattekode-niveau og har været tilgængelige via forskerordningen. ATP har sammensat et register dækkende fra 1994 til 2022, som følger individernes opsparing til pension – dog er der et databrud grundet manglende indsamling af data i 2013. Formuerne er opsplittet på skattekoder, hvilket vil sige, at der kan differentieres mellem de forskellige pensionstyper i formuerne.

7.4 Litteraturhenvisning

AE (2021). "Danmark mangler 99.0000 faglærte i 2030". Analyse. Tilgængelig via: <https://www.ae.dk/analyse/2021-03-danmark-mangler-99000-faglaerte-i-2030>

ATP (2018). "Hver femte løber tør for pension efter ti år på pension". Analyse. Faktum nr. 180. Tilgængelig via: <https://www.atp.dk/vores-opgaver/atp-livslang-pension/pensionsanalyser/nyhedsbrevet-faktum/180-hver-femte-loeber-toer>

ATP (2019). "Hver anden pensionskrone kommer også i fremtiden fra det offentlige og ATP". Analyse. Faktum nr. 184. Tilgængelig via: <https://www.atp.dk/vores-opgaver/atp-livslang-pension/pensionsanalyser/nyhedsbrevet-faktum/184-hver-anden>

ATP (2019). "Færre nye førtidspensionister vælger at indbetale til SUPP". Analyse. Faktum nr. 186. Tilgængelig via: <https://www.atp.dk/vores-opgaver/atp-livslang-pension/pensionsanalyser/nyhedsbrevet-faktum/186-faerre-nye>

ATP (2020). "Free-ridere der ikke sparer op til pension får en højere livstidsindkomst". Analyse. Faktum nr. 200. Tilgængelig via: <https://www.atp.dk/vores-opgaver/atp-livslang-pension/pensionsanalyser/nyhedsbrevet-faktum/200-free-ridere-der-ikke>

ATP (2020). "Aldersopsparingens popularitet vokser – men indbetalingerne er små". Analyse. Faktum nr. 203. Tilgængelig via: <https://www.atp.dk/vores-opgaver/atp-livslang-pension/pensionsanalyser/nyhedsbrevet-faktum/203-aldersopsparingens>

ATP (2020): "Langt flere arbejder frem til folkepensionen". Analyse. Faktum nr. 202. Tilgængelig via: <https://www.atp.dk/nyheder-og-indblik/202-langt-flere-arbejder-frem-til-folkepensionen>

ATP (2021). "Øget levetid har lagt stort pres på opsparingsbehovet". Analyse. Faktum nr. 205. Tilgængelig via: <https://www.atp.dk/vores-opgaver/atp-livslang-pension/pensionsanalyser/nyhedsbrevet-faktum/205-oeget-levetid-har-lagt>

ATP (2022). "Sådan hænger din opsparing og indkomst sammen som pensionist". Analyse. Faktum nr. 209. Tilgængelig via: <https://www.atp.dk/dokument/faktum-209-saadan-haenger-din-opsparing-og-indkomst-som-pensionist-sammen>

ATP (2023). "Grundpension får større betydning med alderen". Analyse. Faktum nr. 214. Tilgængelig via: <https://www.atp.dk/dokument/faktum-214-grundpension-faar-stoerre-betydning-med-alderen>

ATP (2023). "Sparer danskerne for meget eller for lidt op?". Analyse. Faktum nr. 217. Tilgængelig via: <https://www.atp.dk/vores-opgaver/atp-livslang-pension/atps-pensionsprodukt/pensionsanalyser/nyhedsbrevet-faktum-217>

ATP (2024). "Fælleserklæringen har stor betydning for pensionister og velfærdssamfundet". Analyse. Faktum nr. 218. Tilgængelig via: <https://www.atp.dk/vores-opgaver/atp-livslang-pension/atps->

[pensionsprodukt/pensionsanalyser/nyhedsbrevet-faktum/faktum-218-faelleserklæringen-har-stor-betydning-pensionisterne-og-velfaerdssamfundet](#)

ATP (2024). "Stadig flere førtidspensionister får glæde af SUPP – særligt i nogle kommuner". Analyse. Faktum nr. 219. Tilgængelig via: <https://www.atp.dk/vores-opgaver/atp-livslang-pension/atps-pensionsprodukt/pensionsanalyser/nyhedsbrevet-faktum/faktum-219-stadig-flere-foertidspensionister-faar-glaede-af-supp-saerligt-i-nogle-kommuner>

Avisen Danmark (2022): "Eksperter: Når flere danskere pensionerer sig selv tidligt i livet, kommer velfærdssamfundet under pres". Tilgængelig via: <https://avisendanmark.dk/erhverv/eksperter-naar-flere-danskere-pensionerer-sig-selv-tidligt-i-livet-kommer-velfaerdssamfundet-under-pres>

Beskæftigelsesministeriet (2022). "Fremtidssikring af et stærkt pensionssystem". Rapport fra kommissionen om tilbagetrækning og nedslidning. Tilgængelig via: <https://bm.dk/arbejdsmraader/kommissioner-ekspertudvalg/kommissionen-om-tilbagetrækning-og-nedslidning/>

Dansk Arbejdsgiverforening (2024). "Markant flere trækker sig tilbage før pensionsalderen for egne midler". Analyse. Tilgængelig via: <https://www.da.dk/politik-og-analyser/beskaeftigelse/2024/markant-flere-traekker-sig-tilbage-foer-pensionsalderen-for-egne-midler/>

Dansk Erhverv (2024). "Om 10 år mangler vi 130.000 kollegaer i Danmark". Tilgængelig via: <https://www.danskerhverv.dk/det-er-nu-vi-skal-handle/mangel-pa-arbejdskraft/>

DØRS (2021). "Kapitel 3 – tilbagetrækningsaftalen". Tilgængelig via: <https://dors.dk/vismandsrapporter/dansk-oekonomi-foraar-2021>

Finansministeriet (2017). "Det danske pensionssystem nu og i fremtiden". Økonomisk analyse. Tilgængelig via: <https://fm.dk/media/15330/detdanskepensionssystemnuogifremtiden.pdf>

Finansministeriet (2023). "Opdateret fremskrivning af tilbagetrækning før folkepensionsalderen". Tilgængelig via: <https://fm.dk/media/27131/opdateret-fremskrivning-af-tilbagetrækning-foer-folkepensionsalderen.pdf>

Forsikring og Pension (2023). "Ny opgørelse: Selvpensionering er et velhaverfænomen". Tilgængelig via: <https://fogp.dk/nyheder/ny-opgoerelse-selvpensionering-er-et-velhaverfaenomen/>

Forsikring og Pension (F&P) (2023). "Historisk høj tilbagetrækningsalder". Nyhed inkl. statistikker og dokumentation. Tilgængelig via: <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Ffogp.dk%2Fmedia%2Fgoyo4aps%2Ftilbagetraekningsstatistik.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK>

Kjærsgaard, Lene B., Nielsen, Andreas Ø. og Jan V. Hansen (2024). "Få selvpensionerede både i dag og i fremtiden". Artikel. Tilgængelig via Finans/Invest nr. 3 – Maj 2024.

Jørgensen, Michael (2007). "Danskernes pensionsopsparinger – en deskriptiv analyse". SFI – Det nationale forskningscenter for velfærd. Tilgængelig via: <https://www.vive.dk/da/udgivelser/danskernes-pensionsopsparinger-3714/>

Piketty, Thomas (2013). *"Le capital au XXIe siècle"*. Udgivet på dansk i 2016 fra Gyldendal.

Social og indenrigsministeriet (2019). *"Efterlønsordningen i dag"*. Økonomisk analyse nr. 37. Tilgængelig via:
https://fm.dk/media/17269/efterloensordningen-i-dag_oekonomisk-analyse-januar-2019.pdf